

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EĞİTİM KURUMLARINDA ALGILAMA YÖNETİMİ VE TERCİH
EDİLEBİLİRLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI: ANTALYA İLİ
MERKEZ İLÇELERİNDE BULUNAN FEN LİSELERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şefik SOYKAN

Antalya
2016

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

EĞİTİM KURUMLARINDA ALGILAMA YÖNETİMİ VE TERCİH
EDİLEBİLİRLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI: ANTALYA İLİ
MERKEZ İLÇELERİNDE BULUNAN FEN LİSELERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şefik SOYKAN

Danışman: Prof. Dr. İlhan GÜNBAZI

Antalya

2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

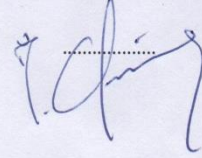
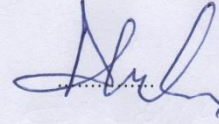
Şefik SOYKAN' ın bu çalışması, **05/02/2016** tarihinde jürimiz tarafından **Eğitim Bilimleri** Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Doç. Dr. Sinan YÖRÜK
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi A.D

Üye : Doç. Dr. Kemal KAYIKÇI
Akdeniz Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi A.D

Üye (Danışman) : Prof. Dr. İlhan GÜNBAZI
Akdeniz Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi A.D

Yüksek Lisans Tezinin Adı: Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması: Antalya İli Merkez İlçelerinde Bulunan Fen Liseleri Örneği

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun .....tarihinde ve..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ

Enstitü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

05/02/2016

şefik SOYKAN

ÖN SÖZ

Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi Ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması: Antalya İli Merkez İlçelerinde Bulunan Fen Liseleri Örneği adlı yüksek lisans tezi çalışmamda şüphesiz ki birçok kişinin katkısı bulunmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında, araştırmanın her aşamasında, olumlu eleştiri ve tavsiyeleri ile beni cesaretlendiren, araştırma süresince karşılaşılan her türlü problemin aşılmasında hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen, her zaman desteğini yanımda hissettiğim, değerli danışman hocam Prof. Dr. İlhan GÜNBAZI' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince akademik bilgileri ve tecrübeleriyle gelişmemde katkısı olan, değerli hocalarım Prof. Dr. Mualla BİLGİN AKSU'ya, Doç. Dr. Kemal KAYIKÇI'ya, Doç. Dr. Ali SABANCI'ya ve Yrd. Doç. Dr. Türkan AKSU'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmaya desteklerini esirgemeyen okul yöneticilerine ve gönüllü olarak araştırmanın içinde yer alan çok değerli öğrenci velilerine şükranlarımı sunarım.

Hayatımın her anında yanımda olan, bana her türlü desteği sağlayan, hiçbir özveriden kaçınmayan anneme, babama ve kardeşlerime saygı ve sevgilerimi sunarım.

Hayatıma derin anlamlar ve değerler katan biricik eşim Yasemin, sevgili kızlarım; Selinay, Aysu ve Aylin'e...

Şefik SOYKAN

ÖZET

EĞİTİM KURUMLARINDA ALGILAMA YÖNETİMİ VE TERCİH EDİLEBİLİRLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI: ANTALYA İLİ MERKEZ İLÇELERİNDE BULUNAN FEN LİSELERİ ÖRNEĞİ

Soykan, Şefik

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. İlhan GÜNBAI

Şubat 2016, 171 sayfa

Bu çalışma, Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan fen liselerinin algılama yönetimi çalışmalarını ve bu çalışmaların tercih edilebilirlik üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma modellerinden bütüncül çoklu durum çalışması deseninde gerçekleştirilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme alınarak yapılan araştırma, bir devlet fen lisesi ve iki özel fen lisesi üzerinde yürütülmüştür.

Elde edilen verilerin analizi sonucunda; öğrenci velilerine göre ideal ortaöğretim okulunun özellikleri tanımlanmıştır. Velilerin çocuklarının eğitim alması için en uygun okulun belirlenmesi sürecinde kullandıkları bilgi kaynakları (algı kaynakları) tespit edilmiştir. Özel ve devlet okullarının öğrenci velileri üzerindeki algıları belirlenmiştir. Bu algıların oluşması sürecinde okulların yürüttüğü çalışmalar ve bu çalışmaların etkileri ortaya konmuştur. Ortaöğretim okullarının tercihi sürecinde etkisi olan kişiler belirlenmiştir. Öğrenci velilerine göre okulların etkili bir algılama yönetimi çalışması yapabilmeleri için önemli gördükleri unsurlar tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda ideal ortaöğretim okulu tanımlanmasında; fiziki donanım, ders ve üniversite sınav başarısı, başarılı öğrenci profili, sosyal ve kültürel çalışmalara yer verilmesi gibi nitelikler daha çok ön plana çıksa da kişilerin istek ve beklentilerine göre farklı tanımlamaların varlığı görülmektedir.

Okulları tanıma açısından; okullarla yapılan görüşmeler, internet araştırmaları, referans grupları, diğer okulların - dershanelerin veya öğretmenlerin yönlendirmeleri, reklam ve tanıtım çalışmaları, aile bireylerinin okullarla ilgili tecrübeleri, geçmişten gelen bilgiler ve okullara yapılan tanıtım gezileribilgi kaynakları olarak değerlendirilmektedir.

Hem devlet fen liseleri hem de özel fen liseleri başarılı okullar olarak görülmektedir. Devlet fen liselerindeki öğrenci profilinin çok başarılı olduğu ancak öğrencilerin çok fazla yoruldukları, mevzuat, bürokrasi ve maddi imkânların yetersizliği, öğretmenlerin sadece gerekeni yaptıkları gibi algılar ön plana çıkmaktadır. Özel fen liselerinde ise iletişimin daha güçlü olduğu, öğrencilerle daha yakından ilgilenildiği, bu okulların daha fazla imkânlarla sahip oldukları ancak öğrenci velileri üzerinde ticari kaygılara yönelik algıların varlığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında yer alan her üç okul için de çok farklı algılara ulaşılmıştır.

Bütün öğrenci velilerinin okul tercihi yapmadan önce okullarla görüşmeler yaptıkları; özel fen liseleri ile yapılan görüşmelerin veliler üzerinde etkili olduğu, devlet fen lisesinde ise bu görüşmelerin genellikle olumsuz izlenimlere neden olduğu tespit edilmiştir.

Ortaöğretim okullarının tercihi sürecinde ailelerin; öğrencilerinin okulları tanıyabilmeleri için imkânlar yaratmaya çalıştıkları, rehberlik yaptıkları ancak son kararı öğrencilerin kendilerinin verdikleri, bu süreçte aile bireylerinin, öğretmenlerin, arkadaşların, komşuların vb. birçok kişinin etkili olduğu tespiti yapılmıştır.

Eğitim kurumlarının kendilerini tanıtabilmeleri ve tercih edilebilirliklerini arttırabilmeleri için okullarında eğitim gören öğrencilerin her türlü bireysel veya kitlesel başarılarını çeşitli kanallarla hedef kitleye yansıtılmalarının önemli olduğu görülmektedir. Okulların görsel ve yazılı kanallarla reklam çalışmalarına çok sık olmasa da yer verdikleri ancak bu çalışmalardan daha çok okullarda eğitim gören öğrencilerin ve referans gruplarının tanıtımında etkili olacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Algılama, Algılama Yönetimi, Tercih Edilebilirlik, Fen Liseleri

ABSTRACT

A CASE STUDY ON PERCEPTION MANAGEMENT AND PREFERABILITY IN EDUCATION INSTITUTIONS: SCIENCE HIGH SCHOOLS SAMPLE IN CENTRE SUB-PROVINCES OF ANTALYA PROVINCE

Soykan, Şefik

MA Thesis, Education Management, Inspection, Planning and Economy Department

Thesis Supervisor: Prof. Dr. İlhan GÜNBAYI

February 2016, 171 pages

This study was conducted to determine the perception management works in the science high schools in central sub-provinces of Antalya Province and their effects on preferability. The study was done in integrated multi-cases study pattern as one of the qualitative research methods. The research with maximum variety sample was conducted in one public and two private science high schools.

As a result of the analysis of the data to be obtained, the characteristics of the ideal secondary school according to the parents of the students. The information resources (perception sources) which the parents use for the education of their children were determined. The perceptions of the parents on private and public schools were determined. The efforts of the schools to generate these perceptions and the effects of these efforts were figured out. The people who are effective on the selection of the secondary schools were defined. The important facts which the parents see important for the effective perception were determined.

As a result of the study, physical hardware, course and university exam successes, successful student profile, achievement of the social and cultural works and so on are more prominent but there are different definitions with reference to the desires and expectations of people in for the definition of the ideal secondary school.

For the recognition of the schools; the interviews in the schools, internet searches, reference groups, instructions of the teachers in other schools and courses, advertorial and introductory efforts and the experiences of the family members, past information and school orientations are assessed as the sources of the information.

Both public and private science schools are seen as successful schools. There are dominant perceptions such as the higher success of the students in science high schools despite their too much efforts, legislation, bureaucracy and short of material facilities, teachers doing only the requirements. On the other hand, in private science schools, there are better communications and the students are considered more closely with more facilities but the parents have concerns on commercial matters related with these schools. For three schools in the scope of the study, there are different perceptions. All parents made interviews with the schools before the registration and the private science high schools had more effects on the parents, unlike the public science high schools where the parents had negative perceptions. For the selection of the high schools, the parents try to create opportunities for their children to meet the schools as guides but the students make the final decision alone under effects of many like family members, teachers, friends, neighbours and so on. It is seen important for the educational institutions to announce the individual or common successes of their students with various manners to introduce their schools and increase the preferability to the people. The schools consider the written and visual advertisements rarely but the students and reference groups are more effective for the introduction of these schools, as the result to be reached.

Keywords: Perception, Perception Management, Preferability, Science High Schools

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	İV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	Vİİ
TABLolar LİSTESİ.....	Xİİ
ŞEKİLLER LİSTESİ	Xİİİ
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XİV

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu	1
1.2 Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri.....	4
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5 Tanımlar	5

BÖLÜM II

KAVRAMSDAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Algı	8
2.2 Algılama	9
2.2.1 Algılama Süreci	10
2.2.2 Algılama Modeli.....	13
2.3 Algılama Yönetimi	20
2.4 Algılama Yönetiminin Kullanım Alanları	22
2.5 Algılama Yönetiminin Amacı	24
2.6 Algılama Yönetiminin Bileşenleri.....	26
2.6.1 Örgütsel İmajın Yönetimi.....	28
2.6.2 Örgütsel İtibarın Yönetimi	29
2.7 Algılama Yönetiminin Aşamaları.....	33
2.8 Algılama, İletişim ve Halkla İlişkiler	36
2.9 Hizmet Sektörlerinde Algılama Yönetimi.....	42
2.10 Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi.....	44

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli	46
-------------------------------	----

3.2 Çalışma Grubu.....	47
3.3 Veri Toplama Araçları.....	49
3.4 Uygulama/ Verilerin Toplanması	50
3.5 Verilerin Analizi	50
3.6 Geçerlik ve Güvenilirlik	51
3.7 Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler	52

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1 Veli Görüşlerine Göre İdeal Okulun Özelliklerine Ait Bulgular	54
4.2 Veli Görüşlerine Göre Ortaöğretim Okullarını Tanıma Açısından Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular	69
4.3 Antalya İli Merkez İlçelerinde Yer Alan Fen Liselerine İlişkin Algılara Ait Bulgular	83
4.3.1 Devlet Fen Liselerine İlişkin Algılara Ait Bulgular	83
4.3.2 Özel Fen Liselerine İlişkin Algılara Ait Bulgular	93
4.3.3 Ortaöğretim Okulları İçin Kullanılan Metaforlar	101
4.4 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinin Hedef Kitle Üzerinde “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak İçin Yürüttükleri Çalışmalara Ait Bulgular.....	107
4.4.1 D1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalara Ait Bulgular	107
4.4.2 Ö1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalara Ait Bulgular	112
4.4.3 Ö2 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalara Ait Bulgular	115
4.5 Ortaöğretim Kurumlarının Tercih Sürecinde Etkisi Olan Kişilere Ait Bulgular	118
4.5.1 Tercih Sürecinde Son Karar Aşamasına Ait Bulgular.....	128
4.6 “Başarılı Okul” Algısı İçin Tanıtım Çalışmalarında Vurgulanması Gereken Unsurlar	131

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 İdeal Ortaöğretim Okullarının Özellikleri İle İlgili Sonuçlar	140
5.2 Ortaöğretim Okullarını Tanıma Açısından Bilgi Kaynakları İle İlgili Sonuçlar	141
5.3 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerine İlişkin Algılar İle İlgili Sonuçlar	143
4.3.1 Devlet Fen Liselerine İlişkin Algılar İle İlgili Sonuçlar.....	143
4.3.2 Özel Fen Liselerine İlişkin Algılar İle İlgili Sonuçlar	144

4.3.4 Ortaöğretim Okulları İçin Kullanılan Metaforlardan Elde Edilen Sonuçlar	146
5.4 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinin Hedef Kitle Üzerinde “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak İçin Yaptığı Çalışmalara İlişkin Sonuçlar	148
5.5 Ortaöğretim Okullarının Tercih Sürecinde Etkisi Olan Kişilere İlişkin Sonuçlar	150
5.6 Hedef Kitle Üzerinde “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak İçin Yapılması Gerekenlerle İlgili Sonuçlar.....	151
5.7 Öneriler.....	152
5.7.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	152
5.7.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler	153
KAYNAKÇA	154
EKLER	157
Ek-1 Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden Alınan Araştırma İzin Belgesi.....	157
Ek-2 D1 Fen Lisesi Veli Görüşme Formu	158
Ek-3 Ö1 Fen Lisesi Veli Görüşme Formu	162
Ek-4 Ö2 Fen Lisesi Veli Görüşme Formu	166
ÖZ GEÇMİŞ	170
BİLDİRİM	171

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 12015-LYS Sonuçlarının Okul Türlerine Göre Dağılımı	3
Tablo 2. 1 Kurumsal Algı Yönetimi Araçları.....	27
Tablo 2. 2 Kurumsal İtibar Kriterleri	31
Tablo 3. 1 Araştırmaya Katılan Velilerin Sosyoekonomik Durumları.....	48
Tablo 3. 2 Antalya İli Merkez İlçelerinde Yar Alan Fen Liselerinin MEB 2012 Merkezi yerleştirmesindeki Kontenjan Sayısı, Taban ve Tavan Puanları	49
Tablo 4. 1 Veli Görüşlerine Göre İdeal Okulun Özelliklerine Ait Bulgular	54
Tablo 4. 2 Veli Görüşlerine Göre Ortaöğretim Kurumlarını Tanıma Açısından Bilgi Kaynaklarına Ait Bulgular	69
Tablo 4. 3 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin D1 Fen Lisesine İlişkin Algıları	84
Tablo 4. 4 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Devlet Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Özel Okullara İlişkin Algıları	94
Tablo 4.5 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Ö1 Fen Lisesine İlişkin Algıları.....	95
Tablo 4.6 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Ö2 Fen Lisesine İlişkin Algıları.....	99
Tablo 4. 7 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Ortaöğretim Okulları İçin Kullandıkları Metaforlar. 102	
Tablo 4. 8 D1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalar	107
Tablo 4.9 D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmalarına İlişkin Veli Görüşlerine Ait Bulgular.....	112
Tablo 4. 10 Ö1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalar	112
Tablo 4. 11 Ö2 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalar	116
Tablo 4. 12 Veli Görüşlerine Göre Tercih Sürecinde Etkisi Olan Kişilere Ait Bulgular.....	119
Tablo 4. 13 Tercih Sürecinde Son Karar Aşaması	129
Tablo 4. 14 Veli Görüşlerine Göre “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak Vurgulanması Gerekten Unsurlar	131

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1 Algılama Süreci	11
Şekil 2. 2 Algılama Modeli 1	14
Şekil 2. 3 Algılama Modeli 2	15
Şekil 2. 4 Örgütsel Algılama Yönetimi Süreci	28
Şekil 2. 5 Hizmet kalitesi İçin Kavramsal Bir Model (Boşluk Analiz Modeli).....	43

KISALTMALAR LİSTESİ

C.	Cilt
Ens.	Enstitü
F	Frekans
LYS	Lisans Yerleştirme Sınavı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MF	Matematik – Fen Bilimleri
ÖSYM	Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi
s.	sayfa
TM	Türkçe – Matematik
TS	Türkçe - Sosyal
Yrd.	Yardımcı
vb.	ve benzerleri, ve başkaları, ve bunun gibi
Yay.	Yayınları

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, önemi gibi konulara değinilmiş; araştırmanın sınırlılıkları açıklanmıştır. Araştırmanın problemleri sistematik olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1 Problem Durumu

Günümüzde bir ürün ya da hizmetin satın alınması ya da tercih edilmesi sürecinde birçok unsur etkili olmaktadır. Gerek ürün gerekse hizmetin tüketiciye sunulmasında çok farklı teknikler kullanılmaktadır. Ürün ya da hizmetten yararlanma potansiyeli olan kişilere çok çeşitli kanallardan etkili olabilecek mesajlar gönderilerek hedef kitlenin kendi ürün ya da hizmetlerini tercih etmesi için çaba harcanmaktadır.

İster bireysel yaşamda ister örgütsel veya sosyal yaşamda insan kendisiyle ve dış dünyayla etkileşimini algılar aracılığıyla kurar (Tutar, 2008, s. 79). Kişilerin zihninde oluşan algılar, kendileri için gerçekleri oluşturur. Bir ürün veya hizmet hakkında tüketiciye gönderilen iletişim uyarıları farklı tüketici grupları tarafından farklı algılanabilir. Bazen de bu algılananlar işletmenin ya da kurumun vermek istediği mesajlarla örtüşmeyebilir. Bunun sonucunda da tüketiciler kendilerinden beklenen tutum ve davranışlardan farklı tutumlar ve davranışlar ortaya koyabilirler (Koç, 2011, s. 69).

Kişilerin çeşitli psikolojik, sosyolojik ve antropolojik özellikleri, kişilerin aynı mesaja bile farklı anlamlar yüklemelerine neden olabilmektedir. İlgi alanları, geçmiş deneyimler, duygular, algılanan nesnenin pek çok özelliği ve algılanan ortam ve bireysel özellikler ile ilgili bir takım faktörler araya girdiğinde algılama, mesaj olarak bireye verilmek istenenden çok farklı olabilmektedir (Koç, 2011, s. 70).Tüketicinin bir ürünü satın alabilmesi veya bir hizmeti tercih etmesi bir öğrenme süreci sonunda gerçekleşmektedir. Bir ürünün ya da hizmetin tercih edilmesi ve akabinde satın alınması önce ürünle ilgili bilgilerin tanımlanması gerekir. Bir ürün ile ilgili bilgi, duygu ve imajların hafızaya işlenebilmesi için de tüketicinin /hedef kitlenin o ürünle

ilgili mesajların farkına varması / o mesajlara maruz kalması, onlara dikkat etmesi ve sonucunda da mesajları algılaması gerekmektedir (Koç, 2011, s. 70-71).

Amerikan Savunma Bakanlığında ortaya çıkan algılama yönetimi kavramı günümüzde özellikle ürün pazarlama sektöründe karşımıza çıkmaktadır. Ürünle ilgili istenilen algıların oluşturulması ve nihayetinde ürünün satışının yapılması asıl amaçlanandır. Son yıllarda hizmet sektöründe de algılama yönetimi stratejilerine rastlamak mümkündür. Bu alanda da hizmet ile ilgili hedef kitle üzerinde istenilen algıların oluşturulması ve nihayetinde hizmetin satılması asıl amaçtır.

Eğitim kurumları hizmet sektörü içinde sayılan kurumlardır. Özellikleri itibarıyla da diğer kurumların tamamından ayrılmaktadır. Çünkü girdisi de çıktısı da insandır. Ayrıca kurumlarda yürütülen tüm faaliyetlerde de en önemli unsur insan faktörüdür. Yine eğitim kurumlarında alınan hizmetin sonucunu hemen görmek mümkün değildir. Eğitim hizmetinin ürünlerini/sonuçlarını/etkilerini görmek bazen yıllar alabilir. Eğitim hizmetinin etkisi kişiler üzerinde de bir ömür devam etmektedir.

Ülkemizde eğitim hizmetleri 12 yıl zorunludur. Anayasamıza göre de zorunlu eğitim devlet tarafından her bireye parasız olarak verilmektedir. Ancak isteyen bireylerde özel sektörden eğitim hizmeti alabilmektedirler. Bu eğitimin ilk sekiz yılı temel eğitim, son dört yılı da zorunlu eğitim olarak adlandırılmaktadır.

Ülkemizde ortaöğretim okullarına öğrenciler merkezi sınavlarla yerleştirilmektedir. Öğrencilerin tercihleri dikkate alınarak puan üstünlüğüne göre yerleştirme işlemi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle hem özel okulların hem de devlet okullarının okutacakları öğrencileri, yine öğrencilerin ya da velilerin yapacakları tercihler belirleyecektir.

Fen liseleri ülkemizde 1964 yılında kurulmuştur özellikle fen ve matematik alanlarında; öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerini amaçlamaktadır. Bu okullara merkezi yerleştirme ile öğrenci alınmaktadır (MEB). Son yıllarda Ösym verilerine göre üniversiteye en yüksek oranlarda öğrenci yerleştiren okullar fen liseleridir (ÖSYM, 2015).

Tablo 1. 2015- LYSSonuçlarının Okul Türlerine Göre Dağılım(ÖSYM, 2015)

OKUL TÜRÜ	Aday Sayısı	MF Puanları		TM Puanları		TS Puanları	
		Ortalama	Aday Sayısı	Ortalama	Aday Sayısı	Ortalama	Aday Sayısı
Fen Lisesi	14.308	353,746	13.409	340,48	8.461	353,204	1.362
Özel Fen Lisesi	4.601	344,133	4.229	332,897	3.123	341,243	1.144
Polis Koleji	826	294,019	215	325,596	664	355,238	128
Öğretmen Liseleri	35.744	287,567	22.341	292,994	25.383	311,437	8.296
Askeri Lise	408	265,436	145	285,981	246	313,487	54
Sosyal Bilimler Lisesi	1.885	234,999	184	320,474	1.795	351,077	1.263
Anadolu Lisesi	241.481	253,228	139.311	260,772	163.485	281,493	74.132
Özel Lise	4.577	222,23	2.342	224,709	3.084	240,565	1.761
Lise	359.656	196,555	118.503	212,982	223.153	239,077	190.501

Yine Milli Eğitim Bakanlığı'nı merkezi yerleştirme sınavlarına göre en yüksek puan dilimiyle öğrenciler alan okullar fen liseleridir. Fen liselerine ilişkin hedef kitle üzerindeki algılar fen liselerinin tercih sürecinde etkili olmaktadır. Böylelikle gerek devlet fen liselerindeki öğrenci kalitesini gerekse özel fen liselerindeki öğrenci niteliklerini bu algılar sonucunda ortaya çıkan kararlar belirlemektedir.

Bu çalışma ile Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan Fen Liselerinin algılama yönetimi kapsamında yürüttüğü çalışmalar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2 Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

Araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinin yürüttüğü çalışmaların hedef kitle üzerinde oluşturduğu algılar neledir ve bu algıların tercih edilebilirlik üzerindeki etkilerinasıldır?

Bu problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aranmıştır.

- 1- İdeal ortaöğretim okullarının özellikleri nelerdir?
- 2- Ortaöğretim okullarını tanıma açısından bilgi kaynakları nelerdir?
(Hangi kaynaklar, ortaöğretim okulları ile ilgili algılar oluşturmaktadır?)
- 3- Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerine ilişkin algılar nelerdir?
  - a- D1 Fen Lisesi'ne ilişkin algılar nelerdir?
  - b- Ö1 Fen Lisesi'ne ilişkin algılar nelerdir?
  - c- Ö2 Fen Lisesi'ne ilişkin algılar nelerdir?
- 4- Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinin hedef kitle üzerinde "başarılı okul" algısı oluşturmak için yaptığı çalışmalar nelerdir?
  - a- D1 Fen Lisesi'nin hedef kitle üzerinde "başarılı okul" algısı oluşturmak için yaptığı çalışmalar nelerdir?
  - b- Ö1 Fen Lisesi'nin hedef kitle üzerinde "başarılı okul" algısı oluşturmak için yaptığı çalışmalar nelerdir?
  - c- Ö2 Fen Lisesi'nin hedef kitle üzerinde "başarılı okul" algısı oluşturmak için yaptığı çalışmalar nelerdir?
- 5- Ortaöğretim okullarının tercihi sürecinde etkisi olan kişiler kimlerdir?
- 6- Hedef kitle üzerinde "başarılı okul" algısı oluşturmak için neler yapılmalıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Örgütlerin belirlenmiş amaçlarına ulaşabilmesi açısından insan ilişkilerinin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Eğitim örgütlerine sistem modeliyle bakıldığı zaman ortaya çıkan girdi, işleme, çıktı ve geri bildirim süreçlerinin tamamı insan faktöründen oluşmaktadır. Ancak tüm süreçlerinde insan faktörünün yer aldığı eğitim örgütlerinde algılama yönetimi çerçevesinde yapılmış çalışmalara henüz

ulaşılamamaktadır. Literatürdeki böyle bir eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak açısından yapılan bu çalışma önemlidir. Ayrıca yönetim süreçlerinin uygulanmasında, istenilen sonuçlara ulaşılması açısından algılama yönetiminin önemi, elde edilecek veriler ışığında desteklenecektir.

Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okullarının daha başarılı öğrencileri kurumlarına kazandırabilmesi, kurumların başarısı açısından önemlidir. Hem devlet okullarının hem de özel okulların ayakta durabilmeleri, diğer okullarla olan rekabetlerinde ön planda yer alabilmeleri ancak yeni fikir ve stratejilerin kullanılması ile mümkün olacaktır. Eğitim kurumlarında algılama yönetimini içeren bu çalışmanın eğitim kurumlarına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2011-2012 eğitim ve öğretim yılı sonunda Milli Eğitim Bakanlığınca gerçekleştirilen merkezi sınavlara girerek Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan fen liselerine yerleşmiş öğrenci velileri üzerinde yürütülmüştür. Bu kapsamda Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan üç adet fen lisesi yer almaktadır. Bu liselerden bir tanesi devlet fen lisesi, iki tanesi de özel fen lisedir. Araştırma bu okullar ve araştırmaya katılan velilerin verdiği bilgiler ile sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Araştırmanın yürütüldüğü fen liseleri, araştırmada okullarının isimlerinin gizli tutulmasını istedikleri için okulların isimleri kodlanarak kullanılmıştır. Aynı şekilde araştırmada ismi geçen diğer okullarda kodlanarak ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan veliler ve öğrencilerde deşifre olmamaları için aşağıdaki şekilde tanımlanmışlardır. Araştırma içerisinde aşağıda yer alan tanımlar kullanılmıştır.

Okullar:

D1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Devlet Fen Lisesi

Ö1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Özel Fen Liselerinden biri

Ö2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Özel Fen Liselerlerinden diğeri

Ö3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Özel AnadoluLiseslerinden bir diğeri (araştırma kapsamında değildir)

D2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Devlet Anadolu Liselerinden biri (araştırma kapsamında değildir)

Veliler:

D1V1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan D1 kodlu Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (1 numaralı veli)

D1V2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan D1 kodlu Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (2 numaralı veli)

D1V3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan D1 kodlu Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (3 numaralı veli)

Ö1V1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (1 numaralı veli)

Ö1V2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (2 numaralı veli)

Ö1V3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (3 numaralı veli)

Ö1V4: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (4 numaralı veli)

Ö2V1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö2 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (1 numaralı veli)

Ö2V2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö2 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (2 numaralı veli)

Ö2V3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö2 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci velisi (3 numaralı veli)

Öğrenciler:

D1Ö1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan D1 kodlu Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci (1 numaralı öğrenci)

D1Ö2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan D1 kodlu Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci (2 numaralı öğrenci)

D1Ö3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan D1 kodlu Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci (3 numaralı öğrenci)

Ö1Ö1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci(1 numaralı öğrenci)

Ö1Ö2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci(2 numaralı öğrenci)

Ö1Ö3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci (3 numaralı öğrenci)

Ö1Ö4: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö1 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci (4 numaralı öğrenci)

Ö2V1: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö2 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci (1 numaralı öğrenci)

Ö2V2: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö2 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci (2 numaralı öğrenci)

Ö2V3: Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan Ö2 kodlu Özel Fen Lisesine devam eden öğrenci (3 numaralı öğrenci)

BÖLÜM II KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Algı

Evrenin oluşumundan itibaren bütün varlıklar çevreleriyle etkileşim içindedirler. “Organizmayı tepki vermeye yönelten dış ya da iç etki, nesne ya da enerji ve ya enerji değişimi” uyarıcı (uyarıcı) olarak tanımlanmaktadır (Göksu, 2007, s. 31) Varlıklar çeşitli uyarıcılar oluştururlar ve diğer varlıkların uyarıcılarına maruz kalırlar. Isı, ışık, ses, koku, basınç gibi uyarıcılar çevremizi anlamlandırmamıza neden olan fiziksel uyarıcılardan bazılarıdır. Bu uyarıcıların insanlar açısından anlam kazanması için alınıp işlenmesi ve bir birleriyle de ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Uyarıcıların duyu organları yoluyla alınıp beyne gönderilmesi süreci yalnız bir süreçtir ve bu sürece duyumlama, süreç sonucunda oluşan ve herhangi bir yorumlama gerektirmeyen bilgiye de duyum denir. Bu süreci Göksu (2007, s.32) “Duyum, duyu organlarının uyarılmasıyla beyin kabuğunda oluşan yalnız bilgi edinme olayıdır.” şeklinde tanımlıyor. Uyarıcı oluşturma ve uyarıcılara maruz kalma tüm varlıklar için geçerliken canlı organizmalarda bu uyarıcıları toplayabilen özelleşmiş organlar vardır. Bu organlara duyu organları adı verilmektedir. Sağlıklı bir insanda; göz, kulak, burun, dil ve deri çevreden gelen uyarıcıları toplayarak beyne göndermek üzere özelleşmiş duyu organlarını oluşturur. Duyma, tatma, görme, koklama, dokunma duyu organlarından oluşan beş duyu organına ilave olarak hissetme duygusuyla da dış dünyadan bilgiler edinilebilmektedir (İnceoğlu, 2004, s. 72).

Duyumda bir yorumlama, anlama söz konusu değildir. Algı ise duyumun bir sonraki safhasını oluşturur. Duyumların değerlendirilerek anlamlandırılması algıdır. Algı uyarıcı hakkında bir fikrin oluşmasıdır.

Duyu, uyarıcıların duyu organlarımız üzerinde bıraktığı etki iken, algı bu etkinin zihnimizde aldığı şekil etkiye verdiğimiz anlamdır (Tutar, 2008, s. 78).

Çevremizdeki bilgi yığını, sahip olduğumuz duyu organlarımız ile hisseder, beynimizde gerçekleşen aktiviteler ile hissettiğimiz objeleri algılarız. Bu şekilde kişinin kendisi dışında var olan dış dünyayı algılaması mümkün olur. Algı ayrıca; dış dünyadan gelen uyarıcıların, zihinsel olarak yorumlanması olarak tanımlanabilir. Algılar; ne gördüğümüzü, nasıl yorumladığımızı, neye inandığımızı, nasıl

davrandığımızı bize göstermektedir. Algularımız aynı zamanda zihnimizde değerler yaratmakta, problemler oluşturmakta ve bu problemleri de çözmektedir(Bakan & Kefe, 2012, s. 20-21)

İnsanlar için gerçek kavramının kişilerin sahip olduğu bilgi ve yaşamış olduğu tecrübeler sonucu şekillendiği; tüm bunları duyu organları ve hisleri ile algılayarak bir zihinsel süreçten geçirmek suretiyle yorumladığı söylenebilir. Aynı zamanda zaman içinde insanların yaşadıkları yeni deneyimler bir olaya ya da duruma karşı olan bakış açılarını yani algılarının farklılaşmasına neden olabilir (Bakan & Kefe, 2012, s. 23).

2.2 Algılama

Duyu, alıcı hücrelerin dış çevredeki fiziksel enerjileri yakalayıp sinirsel enerjiye çevirmesiyle oluşur. Bu sinirsel enerji beyinde işlenir ve işlemin sonucunda bir algısal ürün ortaya çıkar. Bu işleme algılama (perceiving) ve ortaya çıkan ürüne de algı (perception) adı verilir (Cüceloğlu, İnsan ve Davranışı, 1991, s. 118).

Duyu organlarına ulaşan uyarıların farkına varılması algıdır, algıların analiz edilip, yorumlanması, örgütlenmesi, sistemleştirilmesi süreci ise algılamadır (Tutar, 2008, s. 80).

Duyu organlarının beyne ilettikleri duyarlar basittir, algılama ise geçmiş öğrenme ve deneyimlerimizin de işin içine girdiği son derece karmaşık bir süreçtir (Cüceloğlu, İnsan ve Davranışı, 1991, s. 119). Algılama duyu organları vasıtasıyla olguların farkına veya bilincine varma, olguları idrak etme sürecidir. Algıların yorumlanmasına, analiz edilmesine, örgütlenip anlamlı ilişkiler kurulması sürecine algılama denir (Lewis, Goodman, & Fand, 1995, s. 465). Algılama, insanların beş duyu organlarıyla çevrelerini anlamaya çalışmaları sürecidir. İnsanlar sürekli olarak çevrelerini araştırmaya, tanımaya, öğrenmeye ve anlamaya programlanmışlardır. Duyu organları birer bilgi toplayıcı (sensör /sensor) olarak çalışır ve insanların çevrelerini tanımaları ve öğrenmeleri için bilgi toplarlar (Koç, 2011, s. 72).

Algılama kavramını İnceoğlu (2004,s.72) “Dış dünyamızdaki soyut/somut nesnelere ilişkin olarak aldığımız duyuimsal (sensible) bilgi (information) algılamadır.” şeklinde tanımlamaktadır.

Algılama her koşulda öznel bir durumdur. Algılamanın özneliği veya kişiden bağımsız olamayışı, algılamanın kişinin deneyimlerine, inançlarına, kültürüne,

ihtiyaçlarına ve değerlerine dayalı olmasından kaynaklanır. Algılama, insana ulaşan bütün uyaranları biçimlendiren iki yönlü bir süreçtir. Algılar ihtiyaçları, güduları ve tutumları etkilediği gibi ihtiyaçlar, güdüler ve tutumlarda algılamayı etkiler (Tutar, 2008, s. 93-94).

Algılama sadece beş duyu organıyla yapılan duyumlama değildir. Çünkü insanlar beş duyularına gelen uyaranları/bilgi parçacıklarını yorumlar, bu bilgilerin üzerine ilaveler veya ondan eksiltmeler yapar veya bazen de bilgilerin tamamını görmezden gelebilir. Yani böylelikle beş duyu organına gelen bilgiler yorumlanır ve manalandırılır, böylelikle de dış dünya anlaşılmaya çalışılır. İnsanlar için önemli olan beş duyu organlarıyla duyumladıkları gerçek dünya değil, beş duyularına gelen bilgileri yorumladıkları ve bunun sonucunda algıladıkları dünyadır(Koç, 2011, s. 75). Algılama, fiziksel bir objenin veya bir olayın dışsal veya içsel dürtülerin eskiden elde edilmiş tecrübeler ve tutumlar dikkate alınarak kavranması şeklinde tanımlanabilir (Baysal & Tekarslan, 1996, s. 46).

Algılamaya neden olan uyaranların toplanması ve değerlendirilmesi karmaşık bir takım süreçleri içerir. Aynı uyarana maruz kalan farklı kişilerin farklı anlamlar çıkarması algılamamanın karmaşık yönünü ortaya koymaktadır. Algılamada kişinin sahip olduğu fiziksel özelliklerin yanı sıra, kişinin içinde bulunduğu ortam, yetiştiği kültür gibi sosyal unsurlar ve kişinin ilgi istek ve gereksinimleri gibi psikolojik unsurlar etkilidir. Bu durumu Cüceloğlu (2005,S.60) şu şekilde açıklıyor:

Algılama anında beyin, bireylerin içinde bulunduğu durumdan ne beklediğini, geçmiş yaşantılarını, diğer duyu organlarından gelen başka duyuları, toplumsal ve kültürel etkenleri hesaba katarak bir sentez yapar. Gelen duyuları seçme bazılarını ihmal etme, bazılarını kuvvetlendirme, arada olan boşlukları doldurma ve beklentilere göre anlam verme bu aşamada yapılır. Duyu organlarının beyne ilettikleri yalındır. Oysa algılama son derece karmaşık bir süreçtir.

2.2.1 Algılama Süreci

Algılama; insanların çeşitli duyuları (görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma) yardımıyla çevrelerinden elde ettikleri bilgileri bir araya getirip organize ederek kendileri için anlama ya da yoruma kavuşturmalarına ilişkin süreçlerdir. Bireylerin geçmişte algılama süreci yardımıyla oluşturdukları kanaat, varsayım, kuram ve

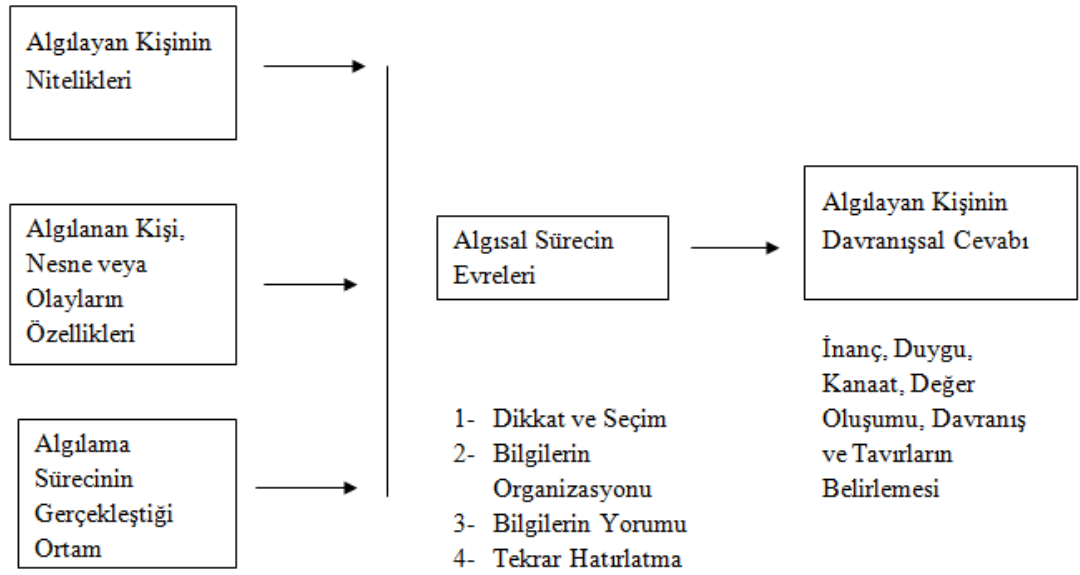
fikirler, zaman içinde değişebilir. Elde edilen yeni bilgilerin işlenmesi ve anlama kavuşturulması, yeni tecrübeler edinilmesine, yeni keşif, inanç, kanaat ve kuramlara neden olur ve eskilerin ya değişmesine ya da bütünüyle ortadan kalkmasına neden olur. Başka bir ifadeyle algılama süreci süreklidir (Eren, 2010, s. 69-70).

2.2.1.1 Algılama Sürecini Etkileyen Faktörler

Algılama sürecini etkileyen faktörleri (Eren, 2010, s.70) üç başlık altında toplamıştır. Bunlar;

- 1- Algılayan bireyin kişiliği, kişilik özellikleri, geçmiş yıllarda elde ettiği tecrübeleri
- 2- Algılanan nesnenin (nesne; eşya, olay canlı ve cansız tüm varlıklar) özellikleri
- 3- Algılama ortamı; algılama sürecinin gerçekleştiği fiziksel, sosyal ve örgütsel çevre koşullarıdır.

Şekil 2. 1 Algılama Süreci (Eren, 2010, s. 70)

2.2.1.1.1 Algılayıcıyla İlgili Değişkenler

Algı, uyarıcıdan çıkan mesajların, algılayıcıya ulaşması ve algılayıcı tarafından değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Algılayıcı mesajları alan kişidir. Sağlıklı bir kişi beş duyu organıyla bu mesajları alır. Ancak her birey her uyarana aynı derecede tepki göstermeyebilir. Bazı bireyler, sesli uyarılara daha fazla tepki gösterirken, bazıları da görsel ya da hissel duylara daha fazla tepki gösterebilmektedirler. Algılayıcı kişilerin sahip oldukları bireysel farklılıklar

algılamaları da etkileyebilmektedir. Algılayıcı kişinin fiziksel, psikolojik veya sosyolojik durumu algılamasını etkileyebilmektedir.

Algılama insana ulaşan bütün uyarınları biçimlendiren iki yönlü bir süreçtir. Gereksinimleri, güdüleri ve tutumları etkileyebildiği gibi gereksinimler, güdüler ve tutumlar da algılamayı etkiler (Baysal & Tekarslan, 2004, s. 48).

İçinde bulunduğumuz durumla ilgili beklentilerimiz o durumda bulunan uyarıcılardan hangisini seçeceğimizi önemli ölçüde etkiler. İştten dönüp eve gelirken çocukların bizi karşıladıkları köşede “gözümüz onları arar.”İlgiler ve o anda içinde bulunulan gereksinimler algısal seçimi etkiler. Aç olan birey lokantadan gelen kokuları hemen fark eder, tok olan ise bunların farkına bile varmaz.İnançlar ve bireysel değerler de aynı biçimde algılamamızı etkiler. Dindar bir kişi, bir konuşmanın dinle ilgili kısımlarına, öbür yandan sanatkâr, aynı konuşmanın sanatla ilgili yönlerine dikkat eder (Cüceloğlu, İnsan ve Davranışı, 1991, s. 122-123).

Her insanın gereksinimleri farklıdır. Diğer bir deyişle, insan, uyarıcıyı içinde bulunduğu gereksinim dilimine göre algılar, yeterince algılayamaz ya da hiç algılayamaz (Usal & Kuşluvan, 1999, s. 63).

Öncelikle fizyolojik ihtiyaçlarını giderememiş bir kişinin ilgisi ilk çekecek olan fizyolojik ihtiyaçları ile ilgili şeylerdir. Örneğin susamış bir kişi bir markete girince öncelikle içeceklerle ilgilenir. Onun için kozmetik ürünlerinin algılanması daha zordur.

2.2.1.1.2 Uyarıcı İle İlgili Değişkenler

Algılamada etkili olan diğer bir değişken de uyarıcıdır. Kaynaktan çıkan uyarıcıların algılayacak kişiye ulaşmadan algılanması mümkün değildir. Bu denklemlerde algılamada mesajları taşıyan uyarıcıların algılayıcı tarafından farkedilebilir özelliklere sahip olması gerekir. Uyarıcının sahip olduğu çeşitli özellikler algılamayı etkilemektedir.

Bu özelliklerden en başta geleni uyarıcının değişkenliğidir (change in stimulus). Değişiklik gösteren uyarıcılar hemen dikkati çekerler. Dikkatimizi çeken uyarıcı özelliklerinden bir diğeri de uyarıcının büyüklüğüdür. Uyarıcı büyüdükçe dikkatimizi daha çok çeker. Aynı biçimde uyarıcının şiddeti de dikkati etkiler. Parlak renkler,yüksek sesler,şiddetliacı,kuvvetli koku hemen dikkatimizi çeken uyarınlardır. Renkli uyarıcılar, renksiz uyarıcılardan daha kolay dikkatimizi çeker. (Cüceloğlu, İnsan ve Davranışı, 1991, s. 122).

Algılanan nesnelere, kişiler, olgular ya da ilişkiler, bir zemin üzerinde algılanır. Buna şekil- zemin ilişkisi denir. Zemini arkada bırakıp, algısal alanda birinci plana çıkan, dikkati daha çeken, toplayan uyarıcıya da "şekil" olarak adlandırılır (Cüceloğlu, 2014, s. 86).

Şekil ve zemin ilişkisi sadece görsel uyarıcılar için geçerli değildir. İşitsel, dokunsal ya da kokusal duyular içinde geçerlidir. Oturma odasının tanıdık kokusu içerisinden mutfaktan gelen yemeğin kokusu bizi etkiler. Yemeğin kokusu şekil, odanın kokusu da zemini oluşturmaktadır. Sokağın rutin sesi içerisinden gelen acı bir fren sesi yine bizim için dikkat çekicidir. Burada da sokağın sesi zemini oluştururken, fren sesi de şekli oluşturmaktadır.

2.2.1.1.3 Ortamdan Kaynaklanan Değişkenler

Usal ve Kuşluvan (1999) ortamdan kaynaklanan değişkenleri; kültürel farklılıklar, uyarıcı çeşitliliği, gürültü ve karmaşıklık, uyarıcının çevresi ile görsel bütünlüğü ve uyarıcının çevresi ile kavramsal bütünlüğü açısından değerlendirmiştir (s.52-57). Bu değişkenler algılama farklılıklarına neden olmaktadır.

Kaynaktan çıkan mesajların algılayıcı tarafından algılanması sürecinin farklı ortamlarda gerçekleşmesi de algılama sürecini etkilemektedir. Bir futbol maçı izlerken tribünde yapılan bir sohbette algılananlarla sessiz bir ortamdaki sohbette algılananlar aynı olmayabilir. Çok aydınlık ve renkli bir ortamda algılanan bir elbisenin özellikleri normal ışık altında çok daha farklı olabilmektedir.

Kültürel farklılıklar da algılamayı etkileyen önemli unsurlardandır. İnsanların yaşam tarzları ihtiyaç, istek ve beklentilerini de etkilemektedir. Bir alışveriş merkezinde kırsal kesimde yaşayan bir kişi ile modern şehir hayatının içinde yaşayan bir kişinin ilgilendikleri unsurlar farklılık gösterebilmektedir.

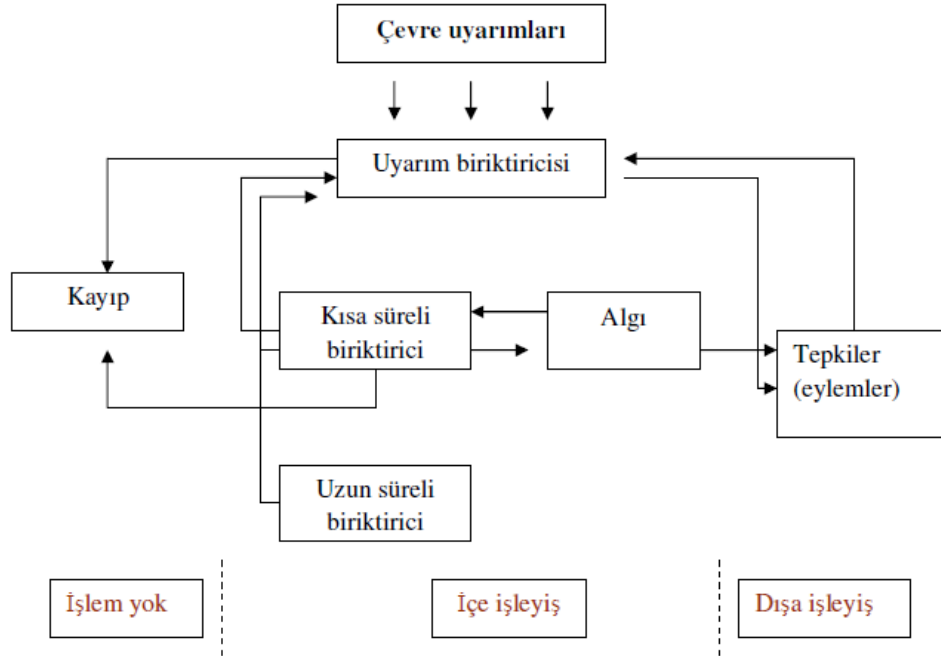
2.2.2 Algılama Modeli

Algılama sürecini çeşitli şekillerde modellemek mümkündür. Algılama süreçlerinin sadece fizyolojik etkenlere bağlı bir süreç olmadığını ifade eden Baysal ve Tekarslan (2004, S.48) bu süreçleri;

- 1- Duyum Süreçleri
- 2- Simgesel Süreçler

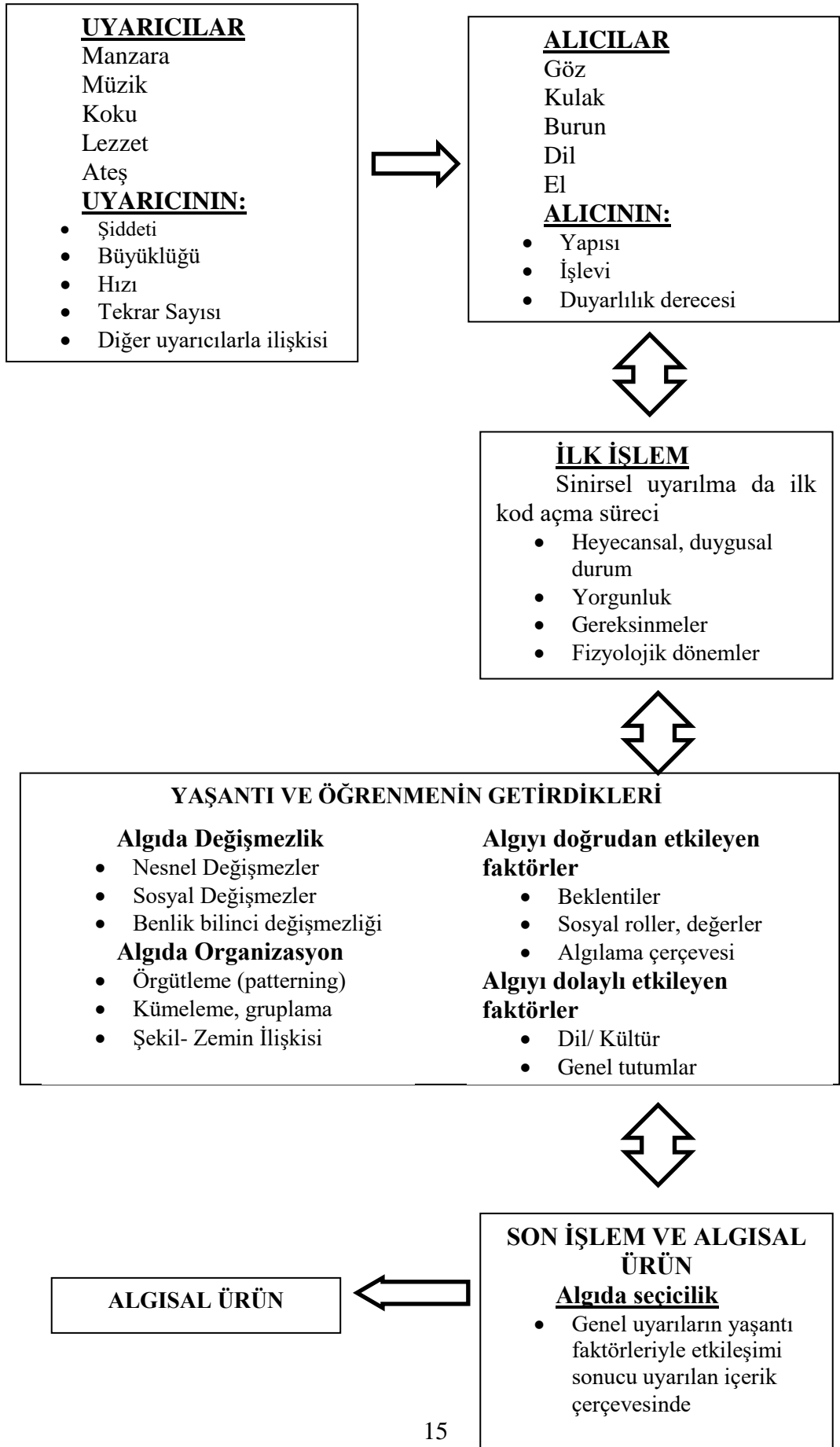
3- Duygusal Süreçler başlıkları altında incelemektedir

Şekil 2. 2Algılama Modeli 1 (Baysal & Tekarslan, 2004, s. 51)

Algılama süreçlerini Cüceloğlu (2014) ise; "Alıcılar", "İlk işlem", "Geçmiş yaşantılardan getirimler" ve "Son işlem ve algısal ürün" olmak üzere dört basamakta modellemektedir.

Şekil 2. 3Algılama Modeli 2 (Cüceloğlu, 2014, s. 82)

Algılama duyularla alınan verilerin tanınması ve yorumuna dayanır. Algılamayla elde ettiği bilgiyi insan aynı zamanda biriktirir. Böylece dünyasını kurar ve düzenler. Bunları yaparken insan örgütlü yer ve zamanda, güç yapıları ve ilişkileri içinde bulunmaktadır (Erdoğan, 2005, s. 166).

Algılama modeli içerisinde yer alan süreçlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

2.2.1.2 Duyum Süreçleri

Uyarıcıların, alıcılar tarafından alınması ve ilk işlem aşamaları duyum süreçleri olarak ifade edilir.

Göz,kulak, burun, dil ve ciltten oluşan beş duyu organı alıcıları oluştururlar. Duyu organları yapıları,işleyiş biçimleri, içinde bulunulan çevreye uyum dereceleri ve kapasiteleri çerçevesinde, çevredeki uyarıcıları alırlar ve sinir sistemiyle ilişkiye sokarlar (Cüceloğlu, 2014, s. 81).

Duyu organlarınca alınan uyarımların sinir sistemine aktırılması süreci ilk işlem olarak tanımlanır. Sinir sistemi bu işlemi kendi kapasitesi içinde yapar. Örneğin göz saniyede 5 milyon bitlik bilgi aktardığı halde sinir sistemi ancak 500 bin bitlik bir bilgiyi işleyebilmektedir. Sinir sistemi girdi uyarıcıları bir tür kod açma sürecine tabi tutar ve bu kod açma, sinir sisteminin genel kapasitesine ve organizmanın içinde bulunduğu fizyolojik ve güdüsel koşullara bağlıdır (Cüceloğlu, 2014, s. 83).

Duyum süreci uyarımların duyu organları yolu ile kavranmasıdır. Yani sesin işitilmesi, ışığın göze düşmesi, tat moleküllerinin dilde tat hücrelerince yakalanması sıcaklığın ya da basıncın derideki duyu hücrelerince tespit edilmesi sürecidir. Duyum süreci, bizim farkında oluşumuzun ilk adımıdır.

Kurumların, ürünlerin ya da kişilerin duyu organlarımıza hitap eden özellikleri (kurumkimliğini oluşturan görsel unsurlar, ürünlerin ambalajları, liderlerin görüntü ve sesleri...)duyum süreci içerisinde algılanır (Onay, 2008, s. 13).

2.2.1.3 Simgesel Süreçler /Yaşantı ve Öğrenmenin Getirdikleri

Bazı simgelerin bize bir şeyleri de hatırlatması simgesel süreçlerle ilgilidir. Orman denilince aklımıza yeşil bir görüntünün gelmesi, balıkla birlikte kokusunun da hatırlanması simgesel süreçlerle ilgilidir.

Organizmaya ulaşan duyular ilk işlemde sonra, organizmanın yaşamı boyunca geliştirmiş olduğu psikolojik süreçlerle etkileşim haline geçer. Yaşantı ve öğrenme ürünü bu etkenler “Algıda değişmezlik”, “Algıda organizasyon”, “Faal ve algıyı doğrudan etkileyen faktörler”, “Pasif ve algıyı dolaylı olarak etkileyen faktörler” olarak incelenebilir (Cüceloğlu, 2014, s. 83).

2.2.1.3.1 Algıda Değişmezlik

İnsanoğlu dış dünyadan gelen çok sayıda uyarının etkisi altındadır. Son derece karmaşık olan bu uyarıların, insan beyni “değişmezler” yaratarak azaltmaya çalışır. Böylelikle duyu organlarından gelen birçok duyuma her seferinde yeniden anlam yüklemek yerine, yaşantı boyunca geliştirilen değişmezler kullanılarak, algısal işlem kolaylaştırılır. Kişinin yaşantısı boyunca geliştirmiş olduğu değerlerin, beklentilerin ve algısal kalıpların tümü, kişinin içinde yetiştiği kültürden kaynaklanır(Cüceloğlu, 2014, s. 84).

Her göze gelen görüntüyü denetleme olanağı sağlayan stereoskop adı verilen bir aletle, her iki göze, iki farklı kişinin yüzleri gösterildiğinde; denekler bu iki yüzden farklı bir üçüncü yüz görmekteyler. Deneye tabi tutulan her birey sağ ve sol gözle gördükleri yüzlerin kendilerine göre önemli olan özelliklerini bir araya getirerek yeni bir yüz oluşturmaktadırlar(Cüceloğlu, 2014, s. 85).

Bir öğrenciye hangi okulda okuduğunun sorulması sonrasında, alınan cevaba göre değerlendirmede bulunulması, fen lisesi öğrencisi ise çok ders çalışan, meslek lisesi öğrencisi ise daha az başarılı gibi değerlendirmelerde bulunulması kişilerin zihinlerinde oluşturdukları algıda değişmezlerle ilgilidir.

2.2.1.3.2 Algıda Organizasyon

Kişinin çevreden seçerek kendince filtre ettiği bilgileri anladığı biçimde bir araya getirerek gruplamasına, zihinsel organizasyon adı verilir(Eren, 2010, s. 71).

İnsan kafasında bulunan model veya örneklerle mevcut durumları kıyaslar ve anlamlandırır. Bu süreç insanın doğumuyla başlayan ve ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Algısal organizasyonla kişi çevresindeki uyarıların geçmiş tecrübeleriyle elde ettiği modellerle eşleştirmeye çalışır. Benzerlikleri ve farklılıkları gruplar ve yeni modellemeler yapar. Böylelikle çevresindeki uyarılara daha kolay anlam

verirken bir taraftan da ileriye dönük şemalar- kalıplar oluşturur. Bu şemalar kalıplar da gelecekteki uyaranları- durumları anlamlandırmasına neden olur. Bu nedenle her yaşanmışlık farklı tecrübelerin ortaya çıkmasına neden olurken, her bireyin tecrübelerinin farklı olması da algısal farklılıkların oluşmasına neden olur.

Eren (2010) anlama kavuşturulmuş bilgilerin zihin çatılarını oluşturduğunu, zihin çatılarının da bireylerin kişisel şeması olarak nitelendirilebileceğini kişisel şemalar sayesinde insanları zihnimize çeşitli sınıflara ayırdığımızı bazı özellikleri tüm gruplara malettiğimizi ifade ediyor. “Amerikalılar maddiyata önem verirler.”, “Türkler misafirperlerdir.” “Almanlar disiplinlidirler.” vb...(s.72).

Algılama sürecinde bireyin çevreden edindiği görsel uyarı ve bilgileri gruplandırıp organize ederken belirli ilkelere dayanılır. Bu ilkeler

- 1- Farklılık ilkesi
- 2- Graplama ilkesi
- 3- Tamamlama ilkesi (Eren, 2010, s. 73)

Farklılık ilkesi, belirli bir zeminde bulunan şeklin çeşitli bireyler tarafından değişik özelliklerinin algılanarak anlamlı hale getirilmesidir. Her birey aynı şekle aynı anlamı verememektedir, çünkü farklı özellikleri algulamakta farkına varamadıkları uyarıcı veya özellikler bulunmaktadır(Eren, 2010, s. 73).Bir bulut kümesine bakıldığı zaman kişilerin farklı şekillere benzetebilmesi durumu buna örnek olarak verilebilir.

Gruplama İlkesi, zihnin algılanan nesnelere birbirlerine yakınlığına veya benzerliğine göre otomatik olarak gruplama durumudur.Grup içinde kalanlarla bir trend oluşturulurken grubun dışında kalanlarla ilgilenilmemektedir(Eren, 2010, s. 74).

Tamamlama İlkesi,algılanan cisimlerin, önceden bilinen bir anlama kavuşturulması durumudur. Zihin parçaları birleştirerek bütünün parçaları gibi görüp yani bütünleştirerek anlama kavuşturmaya çalışır(Eren, 2010, s. 74).

Zihin gruplandırma yaparken küçük cisimlerin yanında büyük cismi daha abartılı büyükalgılarken, büyük cisimlerin yanında küçük bir cismi de olduğundan daha küçük algılamalar. Bu gibi durumlara gruplama hatası denilmektedir (Eren, 2010, s. 74).

Çevreden alınan uyaranlar beyinde organize edildikten sonra bir de yorumlama ve anlamlandırma aşaması vardır. Yorumlar her insana göre farklı gerçekleşmektedir. Çünkü her insanın bilgileri gruplandırmada ve eşleştirmede kullandığı kişisel şemaları birbirinden farklıdır. Bu durumda aynı kişi olay ya da durumlar karşısında

kişilerin yorumları tutumları ve davranışları farklılık gösterebilmektedir(Eren, 2010, s. 75).

2.2.1.3.3 Bilgilerin İhtiyaç Duyulduğunda Tekrar Hatırlanması

Algılama süreciyle elde edilen bilgiler silinmez ve yeri geldiğinde tekrar hatırlanmak üzere depolanırlar. Bu bilgiler hem geçmiş tecrübeleri ve bunlardan elde edilen kanaat, inanç ve değerleri oluştururlar hem de gerektiğinde, yani yeni algılama süreçleri ortaya çıktığında bu durumların yorumlanmasında ve davranışların ortaya çıkmasında önemli roller oynamaya devam ederler(Eren, 2010, s. 75).

Ancak insan hafızası tüm bilgileri depo etmez. Kendine göre bir önem sırasına koyarak ileride kullanılmak üzere depo eder. Önemsiz gördüğü durumlara hafıza da yer vermez. Bazı bilgileri de zaman için kullanmayarak azaltır ve zamanla siler.

2.2.1.4 Duyusal Süreçler /Son İşlem: Algısal Ürün

Duyusal süreç uyarımın, bireyin bütün kişisel ve sosyal özellikleriylealgılanmasıdır. Hedef kitle algısına etki eden duygusal süreçlerin başında; sosyo – kültürel faktörler (aile, sosyal sınıf, kültür...), bireysel psikolojik faktörler, demografik faktörler(yas, cinsiyet, gelir, eğitim, meslek...) sıralanabilir (Onay, 2008, s. 13).

Sinir sisteminin işleminden geçen duyusal veriler, yaşantı ve öğrenme getirimleriyle etkileşimde bulunarak bir seçilmeye uğrarlar. Kişi, duyu organlarına ulaşan bütün uyarıcılara tepkide bulunmaz. Gelen uyarıcılardan bir kaçını üzerine odaklaşır. Bu algısal odaklaşmaya “dikkat” adı verilir(Cüceloğlu, 2014, s. 86).

Okul bahçesinde bulunan her öğrenci farklı uyarılar oluşturmakta ve her biri de farklı uyarıların etkisi altında kalmaktadır. Bir biriyle sohbet eden, bankta dinlen, çevreyi izleyen ve spor yapan öğrencilerin ilgi alanları farklıdır. Her öğrenci etrafındaki sayısız uyarıdan kendi ilgi alanı içerisine girene “dikkat” kesilmektedir. Bunun sonucunda da dikkat kesildiği uyarı bir algı oluşturmaktadır. Yani aynı ortamda olmalarına rağmen her öğrencinin algıladığı farklıdır.

Başka bir tanımlamayla algılama sürecinin karsımıza iki şekilde çıktığını söyleyebiliriz. Deneysel algılama ve zihinsel algılama. “Deneysel algı” aslımızdan gelir ve devinduyumsaldır, yani beş duyu organımıza bağlıdır. Bizim ünlü altıncı hissimiz ise “zihinsel algımızı” tanımlar (Stupak, 2001; 236). Biz her olayı bu iki

algı türünün birleşimiyle anlamlandırırız. Önce deneysel bir süreçten geçirip sonra eldeki bulguları zihinsel süreçle tamamlarız(Onay, 2008, s. 13).

2.3 Algılama Yönetimi

Algılama kavramı psikolojinin temel konularından biri olarak pek çok bilimsel çalışmada ele alınsa da, ABD siyasi kararlarını ülkede ve tüm dünya kamuoyunda benimsenmesi için kullanılan bir yöntem olarak ortaya atılmış ve ABD savunma bakanlığı tarafından şöyle tanımlanmıştır (Saydam, 2005, s. 70-71):

Yabancıların her seviyedeki istihbarat birimleri ve liderleri de dâhil olmak üzere, bu ülkelerdeki geniş kitleleri kendi (ABD) hedefleri doğrultusunda tavır almaları ve resmi adımlar atmalarını sağlamak amacıyla, seçilmiş bilgi akışını ve somut belgeleri yönlendirerek ya da reddiyesini oluşturarak, kitlelerin hislerini, güdülenmelerini, düşünce sistemlerini etki altına almaya çalışmak için yürütülen eylemlerin tamamıdır.

Algılama yönetimi, çeşitli yolları kullanarak gerçekleri yansıtmaya, operasyon güvenliği sağlama, gerçeği gizleme ve çarpıtma, psikolojik operasyonları yönetme gibi unsurların bileşkesinden oluşur (Çetin, 2011, s. 31).

Algılar, olay ve nesnelerin fark veya idrak edilmesidir. Duyu organlarını uyaran nesne, olay ve tepkileri alma sırasında çoğu kez, oldukları gibi değil, kendine göre anlamdır ve yorumlar. Bu “kendine göre olma” durumu, algıların her zaman yanılabilirliğini gösterir. Yanılsama veya illüzyon, gerçeğin çarpıtılmış (algılanmış) şeklidir. Bir nesnenin, görüntünün ya da olgunun duyu organlarının dolayımından geçerken ugradığı nicelik veya nitelik değişimi, algı ile gerçeklik arasında farklılıktan kaynaklanır (Tutar, 2008, s. 84).

Algılar her zaman gerçeği yansıtmaz, algılamayı kişinin eğitimi, deneyimleri, inançları ve kültürü etkiler. Uyarıcı aynı olmasına rağmen algılamasının farklı olması, algı ile gerçek arasındaki farktan kaynaklanır (Tutar, 2008, s. 85).

Algılamanın durağan bir unsurdan çok değişen bir unsur olması etkilemeyi gerektirmektedir. Tüketim kültüründe yaşanan değişim, insan yaşamını etkilemekte, değişen yaşam tarzları da zaman içinde algılamada farklılıklara neden olmaktadır. Bu değişime ayak uydurabilmesi için kurumun da, hedef kitlenin de algılarının yönetilmesine ihtiyacı vardır (Onay, 2008, s. 1).

Hedef kitle, yapılan tüm faaliyetlerin yönlendirildiği, bu faaliyetler sonucunda kendilerinden eylem ve düşünce değişiminin beklendiği kişiler veya gruplardır. (Kocabaş, Elden, & Yurdakul, 2004, s. 77).

Hedef kitlenin algısal seçimleyiciliğini nasıl sağladığı, görsel unsurların algılar üzerindeki etkisi, kültür gibi bazı sosyolojik gerçeklerin algıları nasıl şekillendirdiği algılama yönetiminin ilgi alanına giren konu başlıklarıdır (Onay, 2008, s. 1).

Farklı tutum ve davranışlar, algılama sürecinde oluşan, farklı anlamlandırmaların sonucunda meydana gelirler. Bireysel algılamada kişi genel uyarılmışlık halinde ve dikkatini çevreye yöneltmiş olmalıdır. Ancak bu durumda dahi aynı uyarının farklı kişiler üzerinde farklı algılama şekillerine dönüştüğü görülebilmektedir (Onay, 2008, s. 3).

İletişimi temel alan bütün uygulama alanlarında (halkla ilişkiler, reklam, propaganda, v.s.), bireylerin duyuşal verileri zihinsel süreçten nasıl geçirdiği ve bu sürece etki eden unsurlar üzerinde durulmaktadır. Uygulamalar duyuşal verileri hedef olsa da asıl etki altına alınmak istenen zihinsel verilerdir. Zihinsel süreç içerisinde de algı ve algılama kavramları önem taşımaktadır (Onay, 2008, s. 6).

Tutum ve davranış yönetimi, kısaca insan yönetimi algılamanın yönetimiyle başlamalıdır. Aslında davranış yönetimi algılama yönetiminden başka bir şey değildir (Tutar, 2008, s. 103).

Algılama sürecinin başlangıcında, duylardan gelen ham veriler kişinin bilgi, inanç ve tecrübe süzgecinden geçirilerek işlenir. Uyarıların bir kısmı kişide tutum ve davranış değişikliği yaparken bir kısmının, uyarıcı etkisi olmaz, yani algılanmaz. Algısal seçicilik dediğimiz bu durum, algılama yönetimimin aynı zamanda farkındalık oluşturmayı da kapsadığını gösterir (Tutar, 2008, s. 104).

Algının yönetimi, bireyler hakkında elde edilen anlamların, örgütsel süreçlerle yoğrulması ve algı unsurunun, örgütün ve bireyin amaçlarının gerçekleşmesine katkı sağlayacak şekilde kullanılması şeklinde tanımlanabilir (Uğurlu, 2008, s. 148).

Algılama, bilinçli bir anlama çabasıdır ve dış dünyadan bağımsız değildir. Anlamak bir olay hakkındaki farklı düşüncelerin herbirinin oturtulduğu mantığın kendi içinde tutarlı olduğu varsayımı temel alır. Buna göre düşünceler arasında haklı-haksız veya doğru- yanlış gibi ayrımlar anlamsızdır. Her düşünce, bir bütüne farklı bir noktadan bakmış ve tutarlı bir zemin oluşturarak anlamlandırmıştır. Bu farklılık algılama farklılığıdır (Özer, 1997, s. 141).

Bireyler alıcı konumunda yer alır ve bireylerin algı sistemleri çözümlendikten sonra, bu sistemleri etkileme amacı taşıyan mesajların kalitesi, tutarlılığı, anlaşılabilirliği karşı tarafın algısını istenilen tarafa çevirmek açısından önemlidir (Bakan & Kefe, 2012, s. 24)

Algı yönetimi anlayışı örgüt içindeki yada dışındaki hedef bireyi tanımakla başlayan, yorumlamak ve anlamakla yani algılamakla devam eden sürece adını vermektedir. Algının yönetilmesi ise, bireyler hakkında elde edilen anlamları, örgütsel süreçlerle yoğurarak, algı unsurunu, örgütün aynı zamanda bireyin amaçlarının gerçekleşmesine de katkı sağlayacak şekilde kullanmaktır. Kuşkusuz algı yönetimi anlayışında kaynak ve alıcılar temel teşkil etmekle birlikte aynı zamanda gönderilecek mesajların niteliği de önem taşımaktadır. Alıcı konumundaki bireylerin algı sistemleri çözüme kavuştuktan sonra, bu sistemleri etkileme amacı güden mesajların kalitesi, tutarlılığı, anlaşılabilirliği, karşı tarafın algısını istenilen yöne çevirmede önemlidir (Uğurlu, 2008, s. 149-150).

2.4 Algılama Yönetiminin Kullanım Alanları

Algılayıcının hazır bulunuşluk düzeyine etki edebildiği takdirde, hedeflenen kişinin algılama boyutu ve niteliği değiştirilebilir. Bu bağlamda insanın da gerçek ve doğru olan şey için değil; gerçek ve doğru olduğuna inandığı şey için savaşacağı fikrinden hareketle algılama yönetimi toplum, devlet ve uluslararası sistem düzeyinde büyük önem arz etmektedir (Çetin, 2011, s. 2).

İnsanların birbirilerinin algılarına müdahalesi, algılama yönetiminin mikro ölçekli perspektifi iken, devletin istihbarat örgütlerinin, güvenlik güçlerinin, medya gruplarının müdahaleleri ise makro ölçeğini oluşturmaktadır (Çetin, 2011, s. 2).

Algılama yönetiminin çıkış süreci her ne kadar askeri organizasyonlara dayansa da günümüzde özellikle siyasal alanda da sıklıkla kullanılmaktadır. Siyasi partiler veya kuruluşlar kamuoyunu ikna ederek kendi amaçları doğrultusunda davranmalarını sağlamak amacıyla algılama yönetimini kullanmaktadırlar. Siyasiler karşılarındaki hedef kitlenin ilgilerini çekecek kanallarla mesajlarını iletmeye çalışmaktadırlar. Siyasilerin turizm bölgesindeki konuşmalarının içeriği ile tarım bölgesindeki konuşmalarının içeriğinin aynı olmaması bu yüzdendir. Hatta bu bölgelerde mesajları vermesi gereken kişiler bile aynı değildir. Her bölgede daha çok sevilen kişiler mesajları aktarmaktadırlar. Bazen bu “algı yönetimi” süreci profesyonel olarak

uygulanırken bazen de yapılan iş “algı yönetimi” olarak değerlendirilmeden yapılmaya çalışılmaktadır. Süreç nasıl yürürse yürüsün, hedef kitlede istenilen anlamda davranış değişikliği yapmaya yönelik yürütülen, hedef kitlenin ilgisini çeken mesajların yine hedef kitlenin ilgisini çekecek vericilerden uygun kanallarla gönderilmesi çalışmaları algılama yönetimi çalışmalarıdır.

Özellikle kar amacı güden birçok kurum ya da ticari işletmelerde dealgilama yönetimi çalışmaları yapılmaktadır. İstenilen davranışı sergilemesi için tüketiciler ya da hedef kitle yoğun bir uyarın bombardımanına tabi tutulmaktadır. Özellikle görsel medyada sadece reklam kuşağı değil, reklam kuşağı dışındaki yayınların içinde bile sürekli olarak kişilerin algılarını etkilemeye yönelik mesajlar yer almaktadır. Sosyal medyanın yoğun olarak kullanıldığı çağımızda her uygulamanın içinde ya da her açılan sayfada tüketicinin zihninde izler bırakacak mesajlar yer almaktadır.

Tüketimin teşvik edilmesi için yürütülen reklam çalışmalarının da hedef kitleye uygun mesajların yer alması, algı yönetimi stratejisidir. Reklamlarda kamuoyunun sevdiği karakterlerin kullanılması, son dönemlerdeki dizilerde, filmlerde, mankenlerin yoğunlukla kullanılması, dizilerin herkesin ilgisi çekecek derecede lüks ortamlarda geçmesi hep bir algılama yönetimi stratejisidir. Yine reklamlarda verilen mesajların tüketicinin isteklerine uygun ifadelerle verilmesi yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin Ramazan ayında reklam firmaları mesajlarını daha çok dini içeriklere dayandırmaktadırlar. İftar saatinde daha çok beslenmeye yönelik reklamlar oynamaktadır. Televizyonda çocuk kanallarındaki reklamların içeriği ile yetişkinlere ait kanalların reklamlarının içeriği birbirinden farklıdır. Hatta dergilerde verilen mesajlar; dergilerin satışının yoğunlukta olduğu kitleye uygun hazırlanmaktadır.

Algı yönetiminde, hedef kitleye bir durumla ilgili tüm gerçeklerin aktarılması yerine istenilen davranışın sergilenmesine neden olacak belli bir kesitin aktarılması esas alınır. Bir araba reklamında firmaya ait en ucuz aracın fiyatıyla, en lüks donanıma sahip aracın görsellerinin aynı anda sunulması ve ekranın ya da ilanının herhangi bir yerinde okunamayacak büyüklükte “bu fiyat ...modeli için geçerlidir” yazısının yer alması, yine bir çok mağazada “% 70’e varan” ifadesinde “%70” in çok büyük, “ ’e varan” in çok küçük yazılması buna örnek olarak verilebilir. Bu örneklerde sunulan bilgiler doğrudur. Ancak dikkat çeken unsurlarla birlikte dikkat çekmeyen unsurların karışık verilmesi, eksik ya da yanlış algılamamıza neden olabilir. Aslında

bu mesajların bu şekilde hazırlanmasında da amaç tam olarak budur. Eksik ya da yanlış anlamanız! Yani istenilen algıların oluşturulması... Hedef kitlenin sizin istediğin şeyleri algılaması...

Görünen odur ki önümüzdeki günlerde ülkelerin, kurum ve kuruluşların, firmaların ya da kişilerin rekabetin de algılama yönetimi en etkili araç olarak yerini alacaktır.

2.5 Algılama Yönetiminin Amacı

Algılama yönetimi üzerinde geniş çevrelerce fikir birliğine varılmış bir alan değildir. Kimilerine göre hedef kitleleri kendi çıkarları doğrultusunda kandırmak ve onları kendi hedefleri doğrultusunda kullanacakları birer unsur haline getirmek amaçlı bir iletişim disiplini; kimilerine göre bir ürün, hizmet veya fikri satın alma konusunda birinci aşama olan iknaetme yolunda kullanılması gereken olmazsa olmaz tekniklerin bütünüdür (Saydam, 2005, s. 91).

Tutum ve davranış yönetimi, kısaca insan yönetimi algılamanın yönetimiyle başlamalıdır. Aslında davranış yönetimi algılama yönetiminden başka bir şey değildir (Tutar, 2008, s. 104).

Algı yönetimi teknikleri, askeri uygulamaların yanında son yıllarda iş dünyasında da sıkça uygulanmaktadır. İşletmeler; mesajlarını yaymak ve kitlelerini artırmak için mesajlarını vepazarlama planlarını algı yönetimi tekniklerini kullanarak geliştirmektedirler (Bakan & Kefe, 2012, s. 30).

Reid'e (2002) göre pazarlama, ürün, hizmet ve fikir olarak tüketicilerin zihinlerinde veyüreklerinde yer almak için yaşanan bir savaştır. Pazarlama savaşını tüketicilerle iyi iletişim kuran işletmeler kazanır. Pazarlama; bir şirket ya da ürünün mesajını vermek ve bunu çeşitli kitlelere yaymak için reklam, satış, doğrudan posta, telepazarlama, rekabetçi zeka, tüketici araştırmaları, yatırımcı ilişkileri, toplum ilişkileri, halkla ilişkiler ve diğer işlevlerden oluşmaktadır. Tüm bu fonksiyonlar ile talep eden bir tüketici kitlesi oluşturulması amaçlanır (Bakan & Kefe, 2012, s. 31).

İnsanlar için gerçek değil, onun nasıl yorumlandığı esastır. Bu sebeple dış dünyanın algılanması bireylerin kendilerini, diğer insanları, çevrelerini ve kendilerine sunulan ürünleri nasıl değerlendirdiğini ve algıladığını etkiler. O halde algılama genel olarak bütün davranışları ve bunların içerisinde de satın alma ve tüketici davranışını da etkiler (Koç, 2011, s. 75).

Algılayıcının kapasitesine bağılı olarak, hedeflenen kişinin algılama boyutu ve niteliğı değiştirilebilir. Bu bağlamda insanın da gerçek ve doğru olan şey için değil; gerçek ve doğru olduğuna inandığı şey için savaşacağı fikrinden hareketle algılama yönetimi toplum, devlet ve uluslararası sistem düzeyinde büyük önem arz etmektedir (Çetin, 2011, s. 31)

Daha fazla duyuya hitap eden ve daha fazla çeşitte uyarana dayanarak nesnelere algılamaya çalışmak ve bunun sonucunda tutum ve davranış geliştirmedeki temel amaç, tüketicilerin algılanan risk miktarını azaltma ve ihtiyaçları en iyi karşılayan çözümleri bulma çabasıdır (Koç, 2011, s. 73).

İnsanların tüketim davranışları ve kalıpları, neleri, nerede, ne zaman ve niçin tükettikleri, çevrelerini nasıl algıladıkları, nasıl öğrendikleri ve nasıl tutum geliştirdikleri ile çok yakından ilgilidir (Koç, 2011, s. 76).

Algılamadaki farklılıkları ortadan kaldırmak, açık anlaşılır, net ve yalın ifadelerle hedefte farkındalık oluşturmak, algılama yönetiminin temel hedefidir. Aynı zamanda, arzulanan formda oluşan algılamanın sürdürülmesi algılama yönetimi sayesinde olabilir. Algılama yönetimi algılamada devamlılığı sağlamayı amaçlar. Algılama yönetimi süreci, hedefin arzu edildiğı gibi olmasını değerlendirmesini, algılanmasını sağlayarak, onu yeni paydaş haline getirmekle tamamlanır (Tutar, 2008, s. 108).

Örgütle çevresi arasında iletişim ve etkileşim etkinliğini artırmak, örgütün paydaşları arasındaki ilişkiyi geliştirmek temel amacını taşıyan örgütsel algılama yönetimi, örgütsel faaliyetlerde, sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesine, paydaşlarına karşı örgütsel duyarlılık gösterilmesine onlara gerekli önemin verilmesine ve tüm örgütsel faaliyetlerin doğru anlaşılmasına / algılanmasına, örgütün itibarının yükseltilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Tutar, 2008, s. 17-18).

Algılama yönetimi, farkına varılan veya idrak edilen uyarıların, beyne ulaşan görüntülerinin yönetimidir. İletişimde veya etkileşimde esas olan, muhatabı yönlendirmek, mesaj / algı aracılığıyla onda tutum ve davranış değişikliğı yapmaktır. Algılama yönetimi ya doğruların olduğu gibi algılanmasını sağlamak veya doğru ne olursa olsun olgunun / vakanın arzu edildiğı gibi algılanmasını sağlamaktır (Tutar, 2008, s. 105).

Örgütsel algılama yönetimi, örgütün halkla ilişkiler uygulamaları üzerindeki basıncı azaltan faaliyetleri kapsadığı gibi, aynı zamanda örgütün iç ve dış çevresi tarafından

doğru anlaşılmasını, örgütsel davranışın etkin yönetimini amaçlamaktadır (Tutar, 2008, s. 18)

Örgütsel yönetim sürecinde ortak hedeflere ulaşmak için bir takım eylemler geliştirilmekte, bu eylemleri geliştirenler, uygulayanlar, denetleyenler, yönetenler de kuşkusuz kibrey olma özelliklerinden kaynaklanan ihtiyaç, beklenti ve bireysel özellikleri açısından farklılıklar göstermektedir. Algı yönetimi, bu noktada önem kazanmakta, bireylere özgü bu gereksinimler dizgesine karşılıklar bularak halkla ilişkiler uygulamalarının sonuçlarını örgüt lehine çevirmeyi sağlamaktadır (Uğurlu, 2008, s. 146).

2.6 Algılama Yönetiminin Bileşenleri

Kurumsal algı yönetiminin ilk bileşeni, yönetilmesi mümkün olan bir algı oluşturmaktır. Kurumsal algı yönetimi, kuruma ilişkin algıları etki altına almak için tasarlanır (Bakan & Kefe, 2012, s. 28).

Kurumsal algılama yönetiminde “algılar”, “eylemler”, “sözcüler” ve “kitleler” etkinliği olan araçlar. Bu araçların etkinliğinin belirlenmesi kurumsal algılama yönetimine katkı sağlar (Elsbach, 2003, s. 299-320).

Tablo 2. 1 Kurumsal Algı Yönetimi Araçları (Elsbach, 2003, s. 299)

ALGILAR	EYLEMLER
1- Kurumsal İmaj -Kurumsal Geçerlilik -Kurumsal Doğruluk ve Tutarlılık -Kurumsal Güvenilirlik 2- Kurumsal İtibar -Durum Kategorizasyonları -Genel Kalite 3- Kurumsal Kimlik -Ayırt Edici Kimlik -Durum Kimliği	1- Sözlü İfadeler -Savunma İfadeleri -Denkleştirici ifadeler -Normlara Atıfta Bulunan İfadeler -Benzetme ifadeleri 2- Sınıflandırmalar 3- Sembolik Davranışlar -Birinci Faaliyetler -Çalışanların Uygulamaları -Diğer Gruplarla Ortaklıklar -Belirlenen Eylemlere Yüksek Katılım 4- Fiziksel İşaretler -Kalıcı Yapılar / Eserler -Logolar / semboller / İşaretler -Ofis Dekor ve Tasarımı
SÖZCÜLER	KİTLELER
1- Liderler ve Yetkililer 2- Çalışanlar	1-İç Kitle 2-Dış Kitle

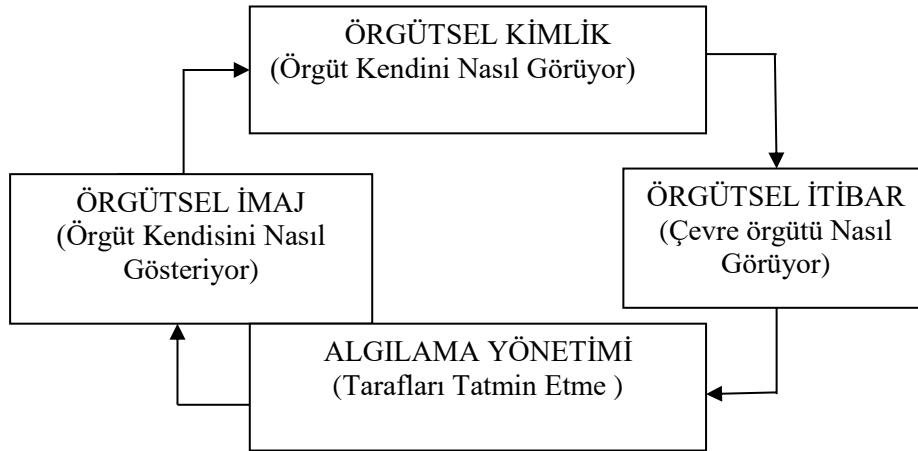
Örgütsel algılama yönetimi ile ilgili Türkiye’de yayınlanan en önemli eserlerden birisi de Hasan Tutar’ın Simetrik ve Asimetrik İletişim Bağlamında Örgütsel Algılama Yönetimi isimli kitabıdır. Tutar (2008,s.121-200) kitabında algılama yönetimi bileşenlerini şu şekilde sıralamaktadır.

- 1- Örgütsel imajın yönetimi,
- 2- Örgütsel itibarın yönetimi,
- 3- Örgütsel etik sorumluluğun yönetimi,
- 4- Örgütsel güvenin yönetimi,
- 5- Örgütsel sosyal performans yönetimi,

- 6- Finansal performansın yönetimi,
- 7- Örgütsel tasarımın yönetimi,
- 8- Kalite algısının yönetimi,
- 9- Duyguların yönetimi,
- 10- Örgütsel ve toplumsal değerlerin yönetimi,
- 11- Örgütsel vizyonun yönetimi,
- 12- Örgütsel liderliğin yönetimi,
- 13- Örgütsel kimliğin yönetimi,
- 14- Örgütsel davranışın yönetimi

Örgütsel algılama yönetimi bir süreç yönetimidir. İyi bir imaj oluşturmak, önemli bir itibar kazandırmak, değerli bir kurum kimliği oluşturmak bütün örgütlerin ortak amaçlarıdır. Bu veya diğer bütün amaçlara ancak örgütlerin paydaşlarının zihninde olumlu algılar oluşturmakla ulaşılabilir.

Şekil 2. 4 Örgütsel Algılama Yönetimi Süreci (Tutar, 2008, s.104)

2.6.1 Örgütsel İmajın Yönetimi

Algıların alınma sürecine algılama denir. İmaj ise algılama sürecinin sonucunda insan zihninde oluşan resimdir. Algılama duyuları örgütlenme süreci iken imaj, duygusal bilgilerin veya algıların zihinsel görüntü ve temsilidir (Tutar, 2008, s. 80).

Algı başlangıç, algılama süreç iken, imaj süreç sonucunda ortaya çıkan görüntü veya kanaattir. İmaj, süreç içinde (algılama) gerçekleşen algıların birikimi ve sonucudur. Algılar anlık iken, imaj kalıcıdır (Tutar, 2008, s. 82).

Dowling'e göre kurum imajı; örgütü hatırlatan tutum, davranış ve inançların tümüdür. Kurumsal görünüm, kurumsal iletişim, kurumsal davranışın toplamında ifadesini bulan kurumsal imaj, iç ve dış hedef kitleler üzerinde inandırıcılık ve güven yaratmak ile bu güveni sürdürmek gibi önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Küçük, 2005, s. 46).

Kurumsal imaj, kurumların hedef kitlelerin algılarındaki olumlu ya da olumsuz düşünceler bütünüdür. Buna göre kurumsal imajın yönetilmesi, algıların yönetilmesiyle mümkündür.

2.6.2 Örgütsel İtibarın Yönetimi

İtibar, öncelikle zihinsel bir olgu olup paydaşların zihninde oluşmaktadır ve paydaşların algılamaları, düşünceleri ve hatırlamalarından ibarettir (Argüden, 2003, s. 5).

Güvenilirlik kurumun ürün ve hizmetleri hakkında pozitif bir izlenimin olmasını ve kalite algısının güçlenmesini sağlayarak kurumsal itibarın yaratılmasına katkıda bulunur (Şatır, 2006, s. 57).

Algılama ve izlenimler kurumun nasıl görüldüğüne ilişkindir. Bunun yanı sıra, kurumun uygulamaları, sistemleri, performansı ile ilgili mevcut durum ve verileri ifade eden gerçeklik de itibarı belirlemede etkilidir. Bu noktada kurumsal itibar, gerçeklik ile algılama arasında yer alır. Kişilerin düşünceleri ve beklentileri arasında bir bağ kurmaktadır (Argüden, 2003, s. 16).

Sunulan hizmet açısından işletme gerçekte olmak istediği yerde olmasına rağmen tüketici bunu bu şekilde algılamıyor olabilir. Tüketicilerin bu algılarının değiştirilmesi için de bire bir rekabet yöntemlerine başvurulması gerekebilir. Bu aşamada sorulması gereken diğer soruları (Eser, 2007, s. 44) aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- Nasıl bir Pazar konumu başarabilirdik?
- Pazarda yeni alıcılar ve kullanıcılar var mı?
- Farkındalık yaratabilir miyiz?

- İnançları değiştirebilir miyiz ya da yeni inanölar yaratabilir miyiz?
- Faydaları arttırabilir miyiz ve diğer problemleri çözebilir miyiz?
- Hedef pazarımız doğru mu? Başka hedef pazarlar da var mı?
- Yeni hedef pazarlar yaratabilir miyiz?
- Rakiplerden müşteri çalabilir miyiz?

Geleneksel pazarlamada kullanılan iletişim stratejileri, hizmet pazarlamasında hizmetin özelliklerinden dolayı biraz daha güç olabilmektedir. Çünkü insan davranışlarını standardize edilemediği için müşteri beklentileri ile, sunulan hizmetin algısı arasında uyumsuzluğun yüksek olma potansiyeli oldukça fazladır. İletişimin gerek işletme gerekse işletme dışında düzenlenmesi ve koordine edilmesiyle bu uyumsuzluk en aza indirilebilir (Eser, 2007, s. 45).

Hizmetlerde, müşterilerin arzu ettikleri hizmet ile algıladıkları hizmetin nadiren eşleştiği ve genellikle de beklenti ile algı arasında negatif bir boşluk olduğu görülmektedir. Bu boşluğun kapanması için müşterilerin beklentilerinin aşılması, müşterileri şaşırtmak ve onlara sürprizler yapmak için çeşitli stratejiler geliştirilmesi hizmet işletmelerinde önem verilen konulardan biridir (Eser, 2007, s. 62).

Hizmet sektöründe müşteriye yöneltilen vaatler önemlidir. Vaat edilen hizmetlerin yönetiminde etkili olan stratejiler; etkili bir hizmet reklamı yaratılması, harici iletişimin koordinasyonu, gerçekleştirilecek vaatlerde bulunulması, hizmet garantisi sunulması şeklinde sıralanabilir (Eser, 2007, s. 54-55).

Kurumsal itibar, kurumun hedef kitlelerinin kurum hakkındaki tüm görüş ve düşüncelerini kapsadığı için, iç kurumsal itibar ve dış kurumsal itibar olmak üzere iki şekilde de tanımlanabilir. İç kurumsal itibar, kurumun işleyişine ilişkin kurallar ve davranışlarına ilişkin algılamaları; dış kurumsal itibar ise kurumun dış çevre ile olan ilişkilerine yansıyan ve algılanan özellikleri olarak açıklanmaktadır (Davies, Chun, Silva, & Roper, 2001, s. 113-114).

Kurumsal itibar, iç ve dış hedef kitlelerin kuruma ilişkin algılamalarından oluşan soyut bir değer olarak açıklanabilir (Başok Yurdakul, 2008, s. 53) Bu nedenle kurumların itibarlarının ölçülmesi çok da kolay değildir. Kurumsal itibarın ölçülmesinde standartlar olmasa da kurumların finansal performansları, ürün ya da hizmet kalitesi, marka değeri, inovasyon ve yaratıcılık, müşteri memnuniyeti, sosyal sorumluluk, kurumsal politikalar, kurum kültürü, vizyon ve liderlik, paydaşlarla

kurulan işbirliği gibi bir çok nitelik değerlendirilmektedir (Başok Yurdakul, 2008, s. 60)

Kurumsal itibarın boyutlar yönetim ve ekonomi alanında faaliyet gösteren kuruluşlar ve yayınlar tarafından belirlenerek açıklanmaktadır. Bu boyutlar dikkate alınarak her yıl birçok kurum tarafından “kurumsal itibarı en yüksek olan kurumlar” sıralaması yapılmaktadır. Fortune dergisi tarafından 1984 yılından itibaren düzenlenen anketler aracılığıyla Amerika Birleşik Devletlerinde “Dünyanın En Beğenilen Şirketleri” sıralaması açıklanmaktadır. Türkiye’de de 1999 yılından itibaren Capital Dergisi tarafından Capital –Best adıyla “Türkiye’nin En Beğenilen Şirketleri” seçilmektedir. Ayrıca ReputationInstitute tarafından belirli kriterlerin temel alınması ile itibar katsayısı (ReputaitonQutinent /RQ) ölçeği geliştirilmiştir (Başok Yurdakul, 2008, s. 60)

Tablo 2. 2Kurumsal İtibar Kriterleri(Başok Yurdakul, 2008, s. 61)

Kuruluşun Adı	Kurumsal itibar kriterleri /boyutları
Fortune Dergisi	<ul style="list-style-type: none"> • Yönetimin kalitesi • Ürün ve hizmetlerin kalitesi • Finansal dinginlik, sağlamlık • Uzun vadeli yatırım değeri • Kurumsal Kaynakların kullanımı • Yaratıcılık ve gelişim • İnsan kaynaklarının kalitesi ve sürekliliği • Sosyal sorumluluk
Capital – Best (Türkiye’nin En Beğenilen Şirketleri)	<ul style="list-style-type: none"> • Ürün ve hizmet kalitesi • Yönetim kalitesi • Pazarlama ve satış kalitesi • Çalışanların nitelikleri • Finansal sağlamlık • Sosyal sorumluluk • Uluslar arası pazarlama entegrasyon • Yatırımcıya değer sağlama • Ücret politikası • Yönetimde şeffaflık • Çalışanlara sunulan sosyal olanaklar • Çalışanların niteliklerini geliştirme • İletişim ve halkla ilişkiler • Bilgi ve teknoloji yatırımları • Rekabette etik davranış • Çalışan memnuniyeti • Müşteri memnuniyeti • Yenilikçilik

ReputationInstitute	<ul style="list-style-type: none"> • Duygusal cazibe • Ürün ve hizmetler • Finansal performans • Vizyon ve liderlik • Çalışma ortamı • Sosyal sorumluluk
---------------------	---

Kurumsal itibar bir kurumun başarılı ya da başarısız olarak algılanmasında ve sonrasında da hatırlanmasında önemlidir. İyi bir itibarın kuruma sağladığı yararlar genel olarak finansal, rekabet ve pazar ve insan kaynağı açısından değerlendirmek gerekir (Başok Yurdakul, 2008, s. 64)

Ayrıca ülkemizde her yıl Türkiye Kalite Derneği (KalDer) tarafından her yıl Türkiye Mükemmellik Ödülleri dağıtılmaktadır. EFQM (European Foundation for Quality Management) modeline göre kriterlerini esas alınarak KalDer tarafından her yıl Türkiye'nin en iyi performans gösteren, özel, kamu veya kâr amacı gütmeyen her ölçekteki kuruluşlar arasında değerlendirme yapılarak Türkiye Mükemmellik Ödülü verilmektedir. Bu ödül, stratejilerini eyleme dönüştürerek kuruluşlarının performansını sürekli olarak artırma çabasında olan sektörün lider kuruluşları için tartışılmaz bir sonuçtur. Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği ve Türkiye Kalite Derneği'nin ortak çabalarıyla ortaya çıkan Türkiye Mükemmellik Ödülü, uluslararası bir tanınmanın da simgesidir (KalDer, 2016)

Türkiye Mükemmellik Ödülleri günümüzde iki ana kategori altında 4 kategori ve "Mükemmellikte Süreklilik Ödülü"nü kapsayan özel bir kategoride verilmektedir. Kar Amaçlı Kuruluşlar Kategorisi'nde "Büyük Ölçekli İşletmeler" ve "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler" ile Kamu ve Toplum Hizmetleri Kategorisi'nde "Büyük Ölçekli Kurumlar" ve "Küçük ve Orta Ölçekli Kurumlar" olmak üzere dört ayrı kategoride ödüller verilmektedir. Kamu ve Toplum Hizmetleri Kategorisinde başvuran kuruluşlara verilen ödüllerde, bu ana kategorideki özel alanları ön plana çıkarmak amacıyla 4 sektör ayrımı vurgulanır. Bu sektörler: Eğitim Hizmetleri, Sağlık Hizmetleri, Kamu Yönetimi ve Hizmetleri, Sivil Toplum Kuruluşlarıdır (2015 Türkiye Mükemmellik Ödülü, 2015, s. 29)

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından MEB Eğitimde Kalite Yönetim Sistemi Yönergesi'yle Ocak 2014 yılından itibaren; merkez, taşra ve yurt dışı

teşkilatına bağlı kurumlarda, eğitimde kalite yönetim sisteminin kurulmasına ve sistemin emsallerine göre üstün başarı gösteren kurum ve ekiplerin ödüllendirilmesini amaçlamaktadır (MEB, 2014)

İtibar kavramına eğitim kurumları açısından bakıldığı zaman itibarı yüksek bir eğitim kurumu emsalleri içerisinde öncelikle tercih edilen bir kurum olacaktır. Bu durum sınavla öğrenci alan okullar açısından daha da önemli bir sonuç ortaya koyar. Çünkü bu durum daha çok tercih edilen kurumlara daha yüksek puan dilimlerinden öğrencilerin gelmesi sonucunu doğurur. Böylece daha nitelikli öğrencilerin okullara yerleşmesi anlamını taşır. Nitelikli öğrenci girdisine sahip eğitim kurumlarının hedeflerine ulaşması daha kolay olacaktır. Hedef kitlenin memnun edilmesi, onların zihinlerinde olumlu algıların oluşması kurumların itibarını daha da arttıracaktır. Ayrıca çalışanlar açısından da itibarlı bir kurumda çalışmak kuruma bağlılığı arttırmaktadır. Çünkü itibarlı kurumlarda çalışana verilen değer daha yüksektir. Çalışanlar için sosyal olanaklar sunulur, kariyer fırsatları sağlanır. En önemlisi kurumun sahip olduğu değer ya da itibar toplum tarafından bilindikçe kurumda çalışmak isteyenlerin sayısında da artış olacaktır.

2.7 Algılama Yönetiminin Aşamaları

Algılama sürecinin başlangıcında, duylardan gelen ham veriler kişinin bilgi, inanç ve tecrübe süzgecinden geçirilerek işlenir. Uyarıların bir kısmı kişide tutum ve davranış değişikliği yaparken bir kısmının, uyarıcı etkisi olmaz, yani algılanmaz. Algısal seçicilik dediğimiz bu durum, algılama yönetiminin aynı zamanda farkındalık oluşturmayı da kapsadığını gösterir (Tutar, 2008, s. 104).

Algılamayı istedikleri şekilde yönetmek isteyen kuruluşlar ya da firmalar öncelikli olarak hedef kitlelerini çok iyi belirlemelidirler. Çünkü hedef kitlenin özellikleri onların çalışmalarını yönlendirecektir (Işık & Akdağ, 2009, s. 328).

Algılamanın yönetimi, yönetilmesi arzu edilen kişinin, grubun, kitlenin veya örgütün kişilik yapılarının, inançlarının, kültürünün ve değerlerinin tanınması ile olabilir. Kişisel algı yönetimi bakımından kişiliğin tanınmasının nedeni, farklı kişilerin, farklı algı seçiciliği olması nedeniyledir. Aynı şekilde kültürü tanınmayan bir kişinin veya grubun yönetilmesi kolay değildir (Tutar, 2008, s. 105).

Algılam yönetiminin temel özelliklerini Tutar (2005,s.105-107) aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- 1- Yönetilecek insan grup veya kitlenin amaç ve hedeflerinin bilinmesi,
- 2- Paydaşların kafalarında kurumun geleceğine dair duyulan, kaygıları, itimatsızlığı, belirsizliği ve güvensizliği ortadan kaldırmak,
- 3- Alıcının(kişi, grup, kitle) eğitim ve deneyimlerinin bilinmesi,
- 4- Hedefte hazır olma ve algılama durumunun sağlanması ve bunun sürdürülmesi için tekrarlamaların yapılması,
- 5- Yönetilmesi düşünülen hedefe fiziksel ve duygusal yakınlığın sağlanması.

Algılama yönetimi alanında yapılan en önemli çalışmalardan biri, Dr. Ronald J. Stupak'a aittir. Stupak (2000,s.250-260) algılama yönetimi sağlanması için dokuz adım olduğunu ifade etmektedir. Bunlar

- 1- İş sonuçlarını etkileyecek ve iş hedeflerine ulaşmayı sağlayacak bütün sosyal paydaşların belirlenmesi,
- 2- Örgütte üstün sağlayacak konuların belirlenmesi,
- 3- Bu konulara dayanarak hedefli ve odaklanmış sosyal paydaşlar üzerinde duygusal etki yaratacak mesajların belirlenmesi,
- 4- Sosyal paydaşların beyinlerine ve kalplerine ulaşacak iletişim tekniklerinin kullanılması,
- 5- Mesajı belirlerken karşı tarafın ne algılayacağını dikkate alınması, karşı tarafın algılama engellerinin tanımlanması
- 6- İletişim alanındaki mevcut akımların, mesajların algılanmasını nasıl etkilediğinin göz önüne alınması,
- 7- Karşı tarafın aktif olarak dinlenilmeye çalışılması ve karşılıklı diyalogun algılama ve iletişimin etkisini arttırdığının bilincinde olunması (çift yönlü simetrik iletişim),
- 8- Amaç ve hedeflerle ilgili ortak akıl oluşturulması ve geri bildirimlerden yararlanılması,
- 9- Algılamaların ve üslubun, hiçbir zaman değerlerdeki eksikliklerin yerini alamayacağını bilmesi şeklindedir.

Algılama yönetimiyle ilgili Türkiye’de şu ana kadar hazırlanmış en kapsamlı çalışmalardan birisi de Ali Saydam’a aittir. Ai Saydam İletişimin Akıl ve Gönül Penceresinden Algılama Yönetimi adlı kitabında; algılama yönetimi aşamalarını derinlemesine incelemiştir. Saydam (2005) algılama yönetimi kurallarını şu şekilde sıralamıştır:

- 1- Hedef kitlenin değerleriyle uyumlu davranmalısın,
- 2- Hedef kitlenin kültürüne özen göstermelisin,
- 3- Beklentilerin üzerinde yaklaşım sergilemelisin,
- 4- Kafaları karıştırmamalısın,
- 5- Sonuca odaklanmalısın,
- 6- Ölçmüyorsan yapmamalısın,
- 7- Gerçeklere dayanmalısın,
- 8- Tekrar etmelisin,
- 9- Farklılaşmaları yönetebilmelisin,
- 10- Görselliği doğru yönetmelisin,
- 11- Düşüncelerden çok, duygulara hitap etmelisin. (s.253-443)

Algı yönetimi planlayıcıları, tüm hedeflere aynı şekilde yaklaşmamalı; farklı kültürlerin farklı durumlara değişik tepkiler vereceğini hesaba katmalıdır. Callamari ve Reveron(2003)’ e göre yüzden stratejikhedeflere uygun olarak, grupların eğilimleri ve algı yönetimi çalışmalarınayönelik yapılacak olan muhtemel tepkiler dikkate alınmalıdır(Bakan & Kefe, 2012, s. 25).

Diğer adım, algı yönetimi girişimini oluşturmak ve karşı tarafı etkilemek için en iyi yönteme karar vermektir. Bu aşamada riskler hesaplanmalı vefaaliyetleringerçekleştirilmesi için uygun ortam oluşturulmalıdır. Sonrasındageri bildirim mekanizması kurulmalıdır(Bakan & Kefe, 2012, s. 25).

Geri bildirim ile işletmeler güçlü ve zayıf yanlarının bilincindeolmaktadırlar. Bu özelliği bakımından geri bildirim, algı yönetiminikolaylaştıran bir araçtır(Bakan & Kefe, 2012, s. 26).Algı yönetimi uygulamalarında geri bildirim, hedeflenene neoranda ulaşıldığını tespit etmesi ve düzeltme ya da önleme faaliyetleriniuygulamayı mümkün kılması bakımından önem arz etmektedir(Bakan & Kefe, 2012, s. 27).

Son dönemde özellikle firmalar algı yönetimi ve algı yönetimi uygulamalarına önem vermektedirler. Sundukları ürün ve hizmetlere ilişkin pozitif yargının oluşması ve bunun sürdürülmesi için tüketicilerin o ürün ve hizmete ilişkin düşüncelerinin olumlu bir seyir izlemesi özellikle işletmeler için önem kazanmaktadır. Bu durum beraberinde kurumsal algı ve bunun yönetilmesini getirmektedir (Bakan & Kefe, 2012, s. 27).

2.8 Algılama, İletişim ve Halkla İlişkiler

İnsanlar sürekli olarak çevrelerinden bilgi edinmeye çalışırlar ve bunu yaparken kendi kişilikleri, kültürleri ve tecrübeleri yardımı ile bu bilgileri bir araya getirilip, işlenerek anlamlı bir biçime dönüştürülür (Eren, 2010, s. 69).

İletişim, kişilerin birbirleri ile bilinçli ya da bilinçsiz olacak şekilde duygu ve düşüncelerin aktarılması sürecidir (Baltaş & Acar, 2007, s. 26).

Genç (2004)' e göre işletmeler açısından iletişime, işletme içerisinde yer alanların eylemlerin, işletme hedeflerini karşılayacak şekilde eşgüdümlemesi ve koordine edilmesi için simgelerin üretimi, iletimi ve yorumudur. İletişim kısaca kaynaktan hedefe mesaj transferi olarak tanımlanabilir (Bakan & Kefe, 2012, s. 26)

Bir işletmenin, bir kurumun, bir kişinin kendine ya da ürettiklerine ilişkin bilgileri, işletmelere, kitlelere, hedef gruplara ya da bireylere arzulan biçimde ulaştırma, birçok elemandan oluşan iletişim sürecine tutundurma adı verilir (İslamoğlu, 2011, s. 447).

Hedef gruplardaki tüketicinin bir mal, nesne ya da hizmetin farkında değilse, onu seçenekler arasına alması söz konusu değildir. Farkına vardırma gerekli olmakla birlikte yeterli değildir. Tüketiciler/ hedef kitle onun hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar. Bilgi sahibi olmadan hoşlanma ya da beğenme olmaz. Beğenme sağlanınca tercih sağlanmalıdır. En azından tercih için mantıklı bir neden olmalıdır.

İşletmelerde tutundurma faaliyetleri temelde dört değişik yöntemle yürütülür. Bunlar:

- 1- Reklam
- 2- Satışta Özendirme
- 3- Halkla İlişkiler
- 4- Kişisel Satış olarak sıralanabilir (İslamoğlu, 2011, s. 450)

Örgütsel faaliyetlerde çevreyle iletişim zorunludur; ancak yeterli değildir. İletişimin amacına ulaşabilmesi için mesajın aktarılması yeterli değildir; aynı zamanda algılanabilmesi, hedef kitleyi etkileyebilmesi, onda bir tutum ve davranış değişikliği oluşturması gerekir. Örgütsel algılama yönetimi söz konusu gereksinimden kaynaklanmaktadır(Tutar, 2008, s. 112).

Örgütsel iletişim, bir yöneticinin doğru algıyı oluşturma ve algıyı yönetme konusunda en önemli aracını oluşturur (Tutar, 2008, s. 108).

Her insan çevreyi duyu organları sayesinde algılar. Ancak çevreden gelen her uyarıcıyı aynı şekilde işleme alamaz. Kişi duyu kanallarından birini daha fazla kullanarak algılamaya yönelir. Kimi bireyler daha çok görsel kanalı kullanırken, kimileri de duysal veya hissetmeye açık kanalları kullanır. İletişim sürecinde bu baskın algılama kanallarının son derece önemli rolü vardır (Özer, 1997, s. 161).

İletişimin temel amacı, bir davranış değişikliği yapmaktır. İletişim bir tür zihin yönlendirme aracıdır. İletişimde değişim önce zihin düzeyinde başlar, sonra inanç ve tutumla gelişir ve sonra davranışla tamamlanır. Buna göre iletişimin temel amacı, alıcıda maddi, duygusal veya düşünsel bir değişiklik yaratmaktır. Örgütsel iletişim açısından amaç, bir ürünün, bir hizmetin veya fikrin satın alınmasını sağlamak için alıcının dikkatini çekmek, istek oluşturmak ve satın alma konusunda ikna olmasını sağlamaktır (Tutar, 2008, s. 31).

İlişki yönetimi bir algıyla başlar, esasen algılamaları genellemelere (halo/boynuz etkisi) dönüştürmemek; ilişkinin boyutlarını sorgulamak, değerlendirmek organik iletişim / etkileşim kurmaktır. Bunun yapılmaması durumunda kişiler algılama durumlarına, varsayımlarla ve tesadüflere bağlı olarak hareket ederler. Oysa yönetimle tesadüf bir arada düşünülemez. Zira tesadüfün olduğu bir ortamda yönetsel faaliyetlerin çıktılarının tatminkâr olması da tesadüflere bağlıdır (Tutar, 2008, s. 32).

Örgütler de kişiler gibi, çevresi ile ilişki, iletişim ve etkileşim kuran organizmalar gibidir; karşılaştıkları durumlara uyum sağlar ve sürekli değişirler. İlişkiyi yönetmek, iletişimi ve etkileşimi yönetmenin ilk adımını oluşturur. Bunlar birbirini tamamlayan süreçlerdir. Örgütle çevresi arasındaki temas, ilişkiyle başlar, iletişimle gelişir ve etkileşimle (interaktif süreçlerin yaşanmasıyla) tamamlanır (Tutar, 2008, s. 32).

Etkin iletişimin kaynakla hedefin aynı referans çerçevesinde olmaları aynı mesaja aynı anlamı verip, mesaj doğrultusunda tutum ve davranış geliştirmeleri ile mümkün olmaktadır (Tutar, 2008, s. 37).

İletişimde söylenen gerçekleri tekrarlamadıkça algılamayı değiştirmek mümkün değildir. Aynı uyarı ile karşılaşma sıklığı artarsa, bireyin bu uyarıya karşı tepide bulunma hızı artar (Tutar, 2008, s. 44).

İletişim etkinliğinde insanlar ya verdikleri bilginin doğruluğuna inandırma, ya davranışlarını değiştirmek için, ya kendisine paralel bir kanaatin paylaşılmasını sağlamak için karşı tarafı ikna etmeye çalışırlar. İletişim için ikna önemli bir nedendir (Tutar, 2008, s. 46).

Tutar (2008, s.46)'e göre ikna sürecinin üç temel amacı vardır:

- 1- Alıcıda yeni bir inanç oluşturmak,
- 2- İnanıcı tutuma, tutumu davranışa dönüştürmek,
- 3- Davranışları pekiştirmektir.

Edinilen bilgi yükünün, kitle iletişim araçlarının sayıları ve internet kullanımıyla paralel olarak artması, hedef kitlenin tercihlerini belirlemesini ve kıyaslamalarla bulunmasını güçleştirdiği ifade edilmektedir. Öncelikle duyumsal olarak algılamaya etkidebilmeniz daha sonra zihinsel olarak farklılık oluşturabilmemiz gerekmektedir. Buolguyu halkla ilişkilerin günümüzde yoğun olarak kullanıldığı siyaset alanında somutlaştırırsak, bir adayın seçmen için bir seçenek olabilmesinin duyusal süreçte gerçekleşebileceğini, iletişim ve ikna gibi halkla ilişkiler stratejileriyle zihinsel sürece etkiederek duyusal sürecin devamının sağlanması ve gerçek algının oluşturulması gerektiği ifade edilebilir (Onay, 2008, s. 14)

İletişim sahip olduğu bu özellikleri bakımından algı yönetimi uygulamalarında kullanılabilir. Çünkü iletişim, kişinin dış dünyaya ilişkin algısının oluşmasında önemli bir yer tutar (Bakan & Kefe, 2012, s. 26).

Klein (1996)' e göre çeşitli amprik çalışmalardan elde edilen aşağıdaki ilkeler bir iletişim stratejisi oluşturabilir

- Verilmek istenen mesajlar tekrarlarla oluşturulabilir.
- Birkaç iletişim aracının birlikte kullanılması daha etkilidir.
- Örgütsel iletişimde en etkili kanal hiyerarşik yapıdır.
- Örgütsel bilgi oluşturmada doğrudan gözlem en etkili kaynaktır.

- Tutum ve görüşlerin değiştirilmesinde fikir önderleri vardır.
- Kişisel bilgiler soyut ve genel bilgilerden daha çok önemlidir(Klein, 1996, s. 34).

Halkla ilişkiler, kaynak ile alıcı arasında etkileşim sağlama becerisiyle bir iletişim aktivitesi gerçekleştirmekte; çeşitli sosyo-psikolojik araç ve yöntemleri kullanarak bir ikna yöntemi gibi işlevsellik kazanabilmekte; sorun kapsamındaki hedef kitlede bir tutum ve davranış değişikliği sağlama çabalarını içermesiyle “algı yönetimi” işlevini üstlenmekte; kurumun topluma yaptığı katkıları duyurması ve toplumda kuruma yönelik güven oluşturmaya ve bu güvenin devamının sağlanmasıyla “itibar yönetimi” işlevini görmektedir(Ustakara, 2011, s. 171).

Bir kurumun toplumla bütünleşme yönünde sarf ettiği çabaların tümünü içine alan halkla ilişkiler hedef kitleleri etkileme amaçlı bir disiplin olduğu için, psikoloji ve özellikle de sosyal psikoloji alanında donanımlı olmak kaçınılmazdır (Ustakara, 2011, s. 171).

Halkla ilişkiler, kamuoyunun potansiyel etkilerini değerlendirme işlevini görmek ve kurumlara bu yönüyle yol göstermektedir (Kalender, 1999, s. 27).

Halkla ilişkiler amaçlı psikoloji kullanımı, hedef kitlelerin eylemlerinin, davranışlarının ne yönde olacağı konusunda öngörü sağlayarak yönetim tarafından zamanında belirlenebilmesini ve buna göre stratejiler geliştirebilmesini sağlar(Ustakara, 2011, s. 181).

Halkla ilişkiler, bir kurum adına psikolojik tasarım uygulama işlevini görür. Psikolojik tasarımın işlevselliğinde psikolojiden yararlanma, halkla ilişkiler uygulamalarına başlıca aşağıdaki yararları sağlar(Ustakara, 2011, s. 182)

- Diğer değişkenlere bireylerin yaşam tarzı, tutum, inanç ve değerlerinin eklenmesiyle bütünleşik bir hedef kitle analizi,
- Doğru saptanmış hedef kitlenin algılayışına uygun ve dikkat çekici nitelikte tasarlanan bir mesaj aktarımı,
- Algı yönetimi aracılığıyla hedef kitlelerin algısını kurumun politikaları doğrultusunda biçimlendirme; hedef kitlelere yönelik olumlu algı inşası,

- Kurum içi iletişimde empatiye başvurarak personelin motivasyonunu artırma ve personele yönetim tarafından önemsendiği hatırlatılarak verimliliğin yükselişi,
- Bu fonksiyonlar ışığında halkla ilişkiler problemlerine yönelik kurumsal çözümlere fonksiyonel bir yaklaşım.

Örgütün toplumda iyi bir biçimde tanınmasını sağlamak, hedef kitlede olumlu izlenim yaratarak örgütün devamlılığını sağlamak halkla ilişkiler faaliyetlerinin amaçları arasında sayılabilir. Algı yönetimi anlayışı ise, halkla ilişkilerin bireyi anlamasında, yorumlamasında ve algılaması aşamasında önemli rol üstlenmektedir (Uğurlu, 2008, s. 145).

Halkla ilişkiler kişilerarası ilişkilerde önemli iletişimsel ve psikolojik süreçleri içermektedir. Halkla ilişkilerin kendine özgü yöntem ve araçlarıyla örgütsel iletişimin dokularının örülmesinden ve örgüt üyelerine aktarımından, üyeler tarafından benimsenmesi için gerekli ilişkilerin kurulmasına kadar birçok önemli rolü üstlenmesi söz konusudur. Yönetimsel faaliyetlerde, hedef kitleyi 'algılama', tutum ve davranış oluşturma, inanç ve eğilimleri etkilemede halkla ilişkilere önemli görevler düşmektedir. Bu noktada önemli olan husus, gerek kullanılan yöntemler ve unsurlar, gerekse ortak amaçlar ve hedef politikaları açısından halkla ilişkiler ve algı yönetiminin aynı alanda düşünülmesidir (Uğurlu, 2008, s. 148).

Halkla ilişkilerde hedef kitle tespitinde hedef kitlenin özelliklerinin belirlenmesinde ortaya çıkacak en küçük yanılma, mesajların içeriğini, mesajın yollanacağı kanalı, mesajın dirikliğini olumsuz yönde etkileyecektir. Buyanılgının ortadan kalkmasında ise algı yönetimi süreci devreye girmekte, bireylerin özelliklerini tanıyarak ve anlayarak, oluşturulan mesajlarla hedef kitle arasındaki ortak kesim noktasını bularak önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Uğurlu, 2008, s. 150).

Halkla ilişkiler, örgütün çevresiyle olan ilişkilerini düzenleyen bir süreç olmaktan, örgüt içi faaliyetlerin yürütülmesinde yönetimsel bir işlev olmasına kadar, örgütün imajı, itibarı, iletişimsel süreçleri, kalitesi açısından oldukça olumlu ve önemli bir süreci temsil etmektedir. Algının ve algının yönetilmesinin bu süreçteki yerinin ve öneminin tespit edilmesi ise bu sürecin etkinliğini arttıracaktır, halkla ilişkiler uygulamalarının başarılı olma olasılığını arttıracaktır (Uğurlu, 2008, s. 150-151).

Reklam, malların, hizmetlerin veya fikirlerin, geniş kitlelere duyurulması ve benimsenmesi amacıyla, bir ücret karşılığında, kişisel olmayan bir biçimde sunulmasıdır (Mucuk, 2006, s. 215).

Reklamların temelde şu işlevleri vardır:

- 1- Bilgilendirme işlevi
- 2- Hatırlatma işlevi
- 3- İkna etme işlevi
- 4- Değer katma işlevi
- 5- Örgütün diğer fonksiyonlarına yardımcı olma işlevi (İslamoğlu, 2011, s. 454)

Algı yönetimi, halkla ilişkiler için tanı koyucu ve anlamlandırma odaklı bir işlevi yerine getirmektedir. Örgütte ve örgüt dışında bireyi anlama, yorumlama ve algılama, algı yönetimi odaklı halkla ilişkiler uygulamalarıyla önem kazanmaktadır (Uğurlu, 2008, s. 151).

Örgütlerin en önemli hedef kitlesi durumunda bulunan müşteri ve kamuoyu liderlerinin bölgesel ve demografik özelliklerini, gelir durumlarını, örgüte karşı tutumlarını öğrenmek, halkla ilişkiler politikalarını ve uygulamalarının kabul edilebilirliğini arttıracaktır. ‘Kamuoyu liderleri’ olarak adlandırabileceğimiz grup, açıkladıkları olumlu ya da olumsuz görüşleriyle bireyleri örgüt hakkında etkileyebilen ve yönlendirebilen politikacı, yazar, gazeteci, akademisyen ya da din adamı gibi çeşitli meslek ve konumlarda olan insanları içermektedir. Çoğu zaman yeni bir görüşün benimsenmesi, ancak fikir liderlerinin öncü görevini üstlenmesi ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle bireylerde örgüte karşı olumlu zihinsel süreçlerin gelişmesi yolunda atılacak en önemli adımlardan birisi de kamuoyu liderleriyle sıkı bir iletişim içinde bulunmak, geniş halk kitlelerini etkilemelerini deniyle örgütün tüm faaliyet ve çabalarını bu gruba da doğru bir biçimde aktarmak algı yönetimi odaklı halkla ilişkiler uygulamalarına düşmektedir (Uğurlu, 2008, s. 158-159).

İnsan davranışları, davranışların temelindeki bilgilerin kaynağı, farklı bilgi kalıplarının algıları ve dolayısıyla tutum ve davranışları etkilemedeki rolü, sosyal bilimlerin içerisindeki birçok bilim dalında, araştırmalara temel teşkil etmektedir. Halkla ilişkilerde diğer sosyal bilim dallarından, özellikle sosyal psikolojiden faydalanarak hedef kitle davranışları üzerinde çalışmalar yapmakta ve stratejik planlamalara yön vermektedir (Onay, 2008, s. 3).

2.9 Hizmet Sektörlerinde Algılama Yönetimi

Pazarlama Yönetimi isimli kitabında (İslamoğlu, 2011, s. 331) hizmet pazarlama stratejilerini: “hizmetlerin dört pazarlama bileşeni vardır: İnsan, insan, insan ve insan.” şeklinde tanımlayarak, insan faktörünün önemini ifade etmeye çalışmaktadır.

Bir ürünün pazarlaması ile bir hizmetin pazarlamasındaki temel prensipler aynı olmakla beraber, hizmetleri ürünlerden ayıran bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar; hizmetlerin soyut olması, depolanamaması, standardize edilememesi, eş zamanlı olarak üretilmesi ve tüketilmesi, hizmetlerde sahipliğin olmamasıdır (Eser, 2007, s. 4).

Hizmet sektöründe ürünlerin dokunulmaz olması; yalnız mal üreten işletmelerin, satış sonrasında garanti ya da dağıtımda kolaylık gibi hizmetler ekleyerek mallarını genişletirken, hizmet üreten işletmeler de hizmetlerine fiziksel kanıtlar ekleyerek hizmetlerini daha dokunulabilir hale getirmeye çalışmaktadırlar (Eser, 2007, s. 8).

Hizmetlerin bizzat kendileri elle tutulamazlar. Ancak, onları temsil eden nesnelere elle tutulabilirler. Bu yüzden hizmetlerin sergilenmeleri hemen hemen olanaksızdır (İslamoğlu, 2011, s. 334).

Hizmetlerin depolanamaması da hizmet sektöründeki işletmeler için ayrı bir sorun kaynağıdır. İşletme talebi her an karşılamak istiyorsa, talebin olduğu zamanda hizmeti üretecek yetenek ve kapasitede olmalıdır. Ancak talep oluşmazsa, işletmenin kapasitesi boşa gitmiş olur. Hizmetler insan gücüne dayandığı için evrensel bir hizmet performansı belirlemek mümkün değildir. Genellikle hizmet işletmelerinde “müşteri daima haklıdır ilkelerini benimsemeleri” yönünde eğitimler verilmektedir. Bu durum müşteriler için gerekli olsa da yeterli değildir. Çünkü müşterinin istek ve ihtiyaçları karşılanmadığı sürece bu durum pek bir şey ifade etmemektedir (Eser, 2007, s. 9-11).

Hizmetlerin üretilmeleri ile tüketilmeleri çoğunlukla birbirine bağlıdır. Bu nedenle aynı hizmeti farklı pazar bölümlerinde aynı biçimde pazarlamak son derece zordur (İslamoğlu, 2011, s. 334). Tüketiciler mal aldıkları bir mağazadaki satış elamanından memnun kalmaları da o mağazaya gitmeye devam edebilirler; fakat hizmet satın aldıkları bir işletmede servis elemanı ile ilgili olarak edindikleri olumsuz bir tecrübe, bir daha o hizmet işletmesine gitmemelerine neden olabilir. Bu durum hizmetlerin eş zamanlı olmasından kaynaklanır (Eser, 2007, s. 14). Bu durum eğitim kurumları için daha da dikkat çekici boyuttadır. Çünkü bir öğrenci memnun olmadığı bir özel okula

devam etmek istemeyecektir. Okul yöneticisi ile iyi bir iletişim kuramayan öğrenci velisi öğrencisini bu okula kayıt ettirmek istemeyebilecektir.

Bir mal satıldığında genellikle o malı alan kişi malın sahibi olurken, hizmet sunulduğunda satıcıdan alıcıya hiçbir şekilde sahiplik transfer edilmez. Hizmeti alan kişi hizmet sürecinden faydalanma hakkı elde eder (Eser, 2007, s. 16).

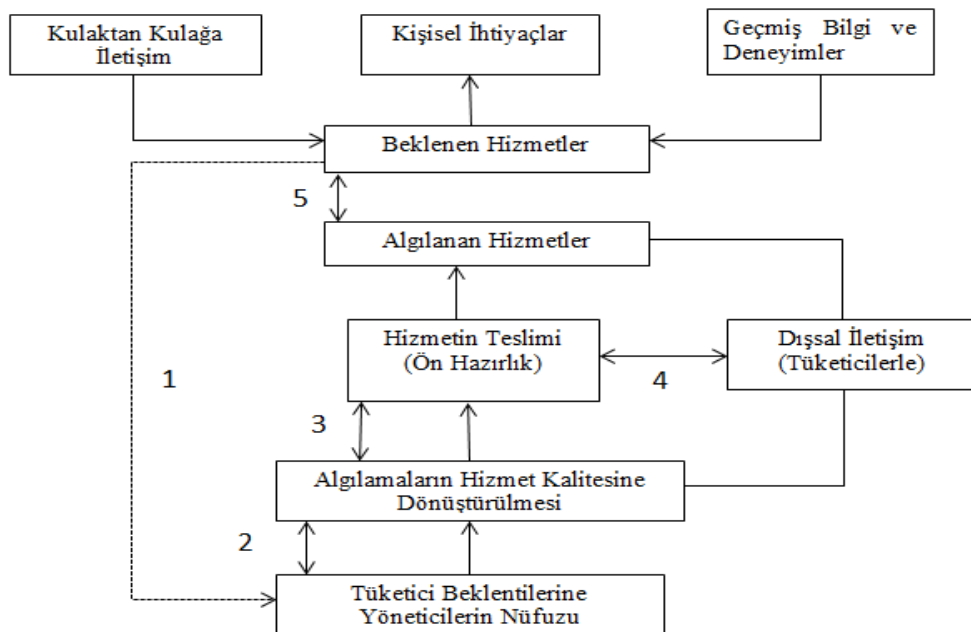
Hizmetlerin reklamları ve resimlendirilmeleri zordur. Alıcılara sözlü ve örneklerle, ifadeleri kolay değildir (İslamoğlu, 2011, s. 334).

Hizmet işletmesi ile müşteri arasındaki iletişim başarısının temelini oluşturmaktadır. Etkin bir iletişim oluşturulmadığı zaman potansiyel müşterilerden bazılarının işletmenin varlığından haberdar olması, sunduğu hizmetleri bilmesi söz konusu değildir (Eser, 2007, s. 48).

Hizmetler bölünemedikleri için, mallarda olduğu gibi, küçük parçalar halinde alınıp denenemezler. Sözgelimi, bir sigorta poliçesi belli bir süreyi kapsar. Bir saç traşını küçük miktarlara bölmek olanaklı değildir (İslamoğlu, 2011, s. 334). Her ne kadar bazı özel eğitim kurumlarında bir süreliğine deneme eğitimi olanaklı yaratılsa bile, nihayetinde eğitim bir bütündür. Bir haftalık eğitim, dört yıllık bir lise eğitimi tamamen yansıtmaya olanaklı değildir.

Zeithaml, Berry ve Parasuraman (1988)' e göre hizmetlerin kalitesinde beş önemli boşluğun olduğu belirtilmektedir. Bu boşluklar Şekil 2.5 de gösterilmiştir (İslamoğlu, 2011, s. 340).

Şekil 2.5 Hizmet kalitesi için Kavramsal Bir Model (Boşluk Analiz Modeli)

Şekil 2.5de görüldüğü gibi bu boşluklar

- 1- Tüketici beklentileri ile yönetim algılaması arasındaki boşluk,
- 2- Yönetim algılaması ile hizmet kalitesi arasındaki boşluk,
- 3- Hizmet kalitesi ile hizmetin sunulması arasındaki boşluk,
- 4- Hizmetin sunulması ile dışsal iletişim arasındaki boşluk,
- 5- Algılanan hizmetle beklenen hizmet arasındaki boşluk (İslamoğlu, 2011, s. 341).

Bu boşlukların giderilmesi her ne kadar hizmet süreçlerinin iyileştirilmesine bağlı olsa da, tüm süreçler de algılar söz konusu olduğu için algıların işletme ve ya kurumların amacına hizmet edecek şekilde yönetilmesi de önemlidir.

2.10 Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi

Eğitim hizmetleri kişilere topluca sunulan; sosyal hizmetler sınıfı içinde yer almaktadır. Ayrıca eğitim hizmetlerinin bir diğer özelliği de zihne yönelik bir hizmet olmasıdır. Bu tür hizmetler müşterinin zaman ayırmasını gerektirmektedir (Eser, 2007, s. 23-28).

Çıktısı madde olan işletmelerde hedef kitle üzerinde etki alanı en fazla olan unsur üründür. İşletmeler ürünlerini hedef kitlenin isteklerini de dikkate alarak üretirler. Hedef kitlenin beklentilerine yanıt veren ya da beklentilerin üzerinde özelliklere sahip olan bir ürünün tercih edilebilirliği yüksektir. İşletmelerde bu özellikleri de dikkate alarak daha kaliteli ürünler üretmek için uğraşırlar. Kaliteli ürünlerin üretilmesi önemlidir ancak pazarlama açısından yeterli değildir. Müşterinin ürünü ya da markayı nasıl algıladığı daha önemlidir. İşletmelerde daha çok algılama yönetimi müşterinin beklentilerinin tespit edilmesi, beklentilerini karşılayacak ürünlerin kendileri tarafından üretildiği mesajının uygun şekillerde hedef kitleye verilmesi aşamalarını kapsamaktadır.

Eğitim kurumları hizmet üreten kurumlardır. Ürün bir meta- mal değil, insandır. Girdi ve çalışanlar da insanlardan oluşmaktadır. İnsan faktörünün olduğu her yerde sosyal ve psikolojik süreçler devreye girer.

Eğitim kurumlarında üretilen hizmet ve bu hizmetlerin pazarlanması süreçleri daha çok özel okullar tarafından kullanılmaktadır. Hem devlet okullarında hem de özel okullarda okula başlayan bir öğrenci (işletme açısından girdi), eğitimi süresince

“istendik davranış değişiklikleri”kazanar ve mezun olur. Mezun olan öğrenci eğitim kurumlarının ürününü oluşturmaktadır. İşletmelerdeki “girdi”- “işlem” – “ürün” süreçleri eğitim kurumlarında da vardır.

Eğitim kurumları açısından da bu süreçlerin hedef kitle beklentisi ve ya bu beklentilerin üzerinde olması kurumların tercih edilebilirliğini arttırmaktadır. Eğitim kurumlarının başarılı öğrenciler mezun etmesi önemlidir. Ancak bu başarının hedef kitle tarafından nasıl algılandığı daha da önemlidir. Çünkü algılar gerçektir.Ya da kişiler gerçeğin ne olduğuna göre değil algılarını gerçekmiş gibi düşünerek algılarına göre hareket ederler. Tüketim açısından karar verme süreçlerinde algılar önemlidir.

Algılama süreci sonunda anlama olayı gerçekleşir. Öğrenmenin temeli anlama olduğuna göre; bu yönüyle algı- algılama- algılama yönetimi eğitim kurumları açısından daha da önemli bir hal almaktadır. Eğitim kurumlarının hem gerçek anlamda başarısını arttırabilmesi hem de bu başarısını hedef kitlelere istenilen şekilde anlatabilmesi; algılamanın nasıl gerçekleştiğini bilmekle ve algı yönetimi stratejilerini doğru kullanmakla mümkün olacaktır.

BÖLÜM III YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma modellerinden bütüncül çoklu durum çalışması deseninde gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında derinlemesine bilgiler elde edilmesi amaçlandığı için nitel araştırma metodları kullanılmıştır.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 39).

Nitel araştırmacılar toplumsal yaşamın çoğu alanını özünde nitel olarak görür. Onlar için nitel veriler kesinlikten yoksun veya eksik değildir; son derece anlamlıdır. Toplumsal yaşamı değişkenlere veya sayılara çevirmek yerine, nitel araştırmacılar inceledikleri insanlardan fikirler ödünç alır ve doğal ortam bağlamına yerleştirir (W. Lawrence, 2009, s. 232-233).

Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Durumlar birbirinden farklı oldukları için sonuçların genellemesi söz konusu değildir. Ancak bir duruma ilişkin olarak elde edilen sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 77).

Bütüncül çoklu durum deseninde; birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Her durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra da birbirleriyle karşılaştırılır (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 292).

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini,, Antalya İli Merkez İlçelerinde yer alan ve MEB tarafından yapılan merkezi sınavla öğrenci alan Fen Liseleri ve bu liselerin hedef kitlelerinden oluşturmaktadır. Bu kapsamda; üç tane fen lisesi ve bu liselerin hedef kitleleri çalışma evrenini içinde yer almaktadır.

Çalışma evreni, ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren çalışma evrenidir (Karasar, 2009, s. 110).

Çalışma maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemeinde probleme ilişkin bilgi verebilecek tüm gruplara yer verilmesi esastır. Bu kapsamda Antalya Merkez İlçelerinde yer alan üç tane fen lisesi çalışma grubunu ve aynı zamanda çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmada amaç, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değil, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığının bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 109).

Çalışma grubu olarak fen liseleri ve bu liselerin hedef kitlelerinin tercih nedeni ise; Milli Eğitim bakanlığınca düzenlenen merkezi sınavlarda, en başarılı öğrencilerin fen liselerini tercih etmeleridir. Bu durum; bu okullara yerleşen ve aynı zamanda çalışma grubu olarak seçilen tüm öğrencilerin Antalya ilinde bulunan özel ya da devlet liselerinden dilediklerine kayıt olabilmeleri anlamını taşımaktadır. Böylelikle bu denli başarılı öğrenciler diledikleri okula kayıt olabilecekken, kendi okullarını tercih sürecinde etkisi olan unsurlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Süreçleri en yakından bilinçli olarak takip eden kişilerin öğrenci velileri olduğu düşüncesinden yola çıkılarak bu okullarda öğrenim gören 10 tane öğrenci velisi çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğrenci velileri gönüllük esasına göre çalışma kapsamına alınmışlardır. Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çalışma açısından önemli görülebilecek sosyoekonomik durumları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. 1 Araştırmaya Katılan Velilerin Sosyoekonomik Durumları

Katılımcı	Cinsiyeti	Eğitimi	Velinin Özel Okul Geçmişi	Mesleği	Geliri	Çocuk Sayısı	Çocukların Özel Okul Yaşantısı
D1V1	Kadın	İnşaat Mühendisliği	Yok	İnşaat Mühendisi	Orta	2	Yok
D1V2	Erkek	Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi	Yok	Banka Yöneticisi	Üst	2	Yok
D1V3	Erkek	Biyoloji Öğretmenliği	Yok	Öğretmen	Orta	2	Yok
Ö1V1	Kadın	Tekstil Mühendisliği	Var Ö1 Koleji	Mağaza Sahibi	Orta	2	Var
Ö1V2	Kadın	Tıp Fakültesi Üst İhtisas	Yok	Doktor	Üst	1	Yok
Ö1V3	Kadın	Tıp fakültesi	Yok	Doktor	Orta	2	Yok
Ö1V4	Kadın	Tıp Fakültesi	Yok	Doktor	Orta	2	Var
Ö2V1	Erkek	Tıp Fakültesi Prof. Dr.	Yok	Doktor - Yönetici	Orta	3	Var
Ö2V2	Erkek	Bilgisayar Programcılığı	Yok	Bilgisayar İşletmeni	Orta	2	Yok
Ö2V3	Erkek	Kamu Yönetimi Doktora	Yok	Akademisyen	Orta	3	Yok

Çalışma kapsamındaki D1 Fen Lisesi Antalya şehir merkezine 20 km uzaklıkta yer alan 1997 yılında eğitim ve öğretime açılmış, çalışmanın yapıldığı eğitim ve öğretim yılında 104 öğrencinin yerleştirildiği, bir devlet fen lisesidir. Ö1 Fen Lisesi ise 1978 yılında eğitim ve öğretime başlamış Antalya'nın ilk özel okulu olarak eğitime başlayan bir grubun içerisinde eğitim ve öğretim faaliyeti sürdüren bir fen lisesidir. Şehir merkezinde yer almaktadır. Çalışmanın yapıldığı eğitim ve öğretim yılında

24öğrenci kabul etmiştir. Şu anda da başka bir isimle eğitim ve öğretime devam etmektedir. Ö2 Fen Lisesi ise 1997 yılında eğitim ve öğretime başlamış bir özel okul grubu içerisinde eğitim ve öğretim faaliyetleri veren bir okuldur. Çalışmanın yapıldığı yıl sadece 10 erkek öğrenci kabul etmiştir. Ö2 Fen Lisesi şehir merkezine 18 km uzaklıkta yer almaktadır.(Bu bilgiler; D1, Ö1 ve Ö2 Fen Liselerinin internet sitelerinden alınmıştır. Ancak okulların deşifre olmamaları için web sayfalarının adresleri verilmemiştir.)

D1, Ö1 ve Ö2 Fen Liselerinin 2012 yılında merkezi sınav sonuçlarına göre oluşan taban ve tavan puanları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. 2 Antalya İli Merkez İlçelerinde Yar Alan Fen Liselerinin MEB 2012 Merkezi Yerleştirmesindeki Kontenjan Sayısı, Taban ve Tavan Puanları (MEB, 2012)

Okulun Adı	Kontenjanı	Yerleşen	Taban Puan	Tavan Puan
D1 Fen Lisesi	104	104	487,230	495,494
Ö1 Fen Lisesi	24	24	477,939	496,948
Ö2 Fen Lisesi	10	10	490,397	495,535

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formlarına okul tanıtımına ilişkin yazılı belgeler kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından alan taraması yapılmış ancak eğitim yönetimi kapsamında yapılan benzer bir çalışmaya ulaşamamıştır. İletişim, pazarlama, siyaset vb. alanlarda yapılan çalışmalar değerlendirilmiş ve araştırmacı tarafından veli görüşme formları oluşturulmuştur. Bu formlar araştırmada kolaylık sağlaması açısından her okul için ayrı ayrı yapılandırılmıştır. Öğrenci velilerinden birisiyle pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme formları ile ilgili uzman görüşü de alınarak son şekilleri verilmiştir. Görüşmelerin daha etkili ve verimli olabilmesi için katılımcılara yöneltilen soruların yönlendirmelerden uzak, katılımcı ve teşvik edici olmasına özen gösterilmiştir.

3.4 Uygulama/ Verilerin Toplanması

Görüşmelere başlamadan önce Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden çalışmanın ilgili okullarda yürütülebilmesi için yasal izin alınmıştır. Daha sonra ilgili okul yöneticileri ile araştırma hakkında görüşmeler yapılmıştır. Okul yöneticilerinin tedirgin olması üzerine çalışmada okulların ve çalışmaya katılan kişilerin isimlerinin gizli tutulacağı, çalışmada kodlanarak kullanılacağı ifade edilmiştir. Çalışmaya gönüllü katılmak isteyen velileri belirlemek için iletişim ve randevu formları oluşturulmuştur. Bu formlar okul yöneticileri kanalıyla velilere ulaştırılmıştır. Geriye dönen formlar üzerinden velilerle irtibata geçilerek, velilerin istediği yer ve saatte görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde tüm etik prosedürlere özen gösterilmiştir. Katılımcıların tedirgin olmamaları için görüşmeler sohbet havasında gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formlarında yer alan sorular yöneltilmiş ve yapılan görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Ses kaydına başlamadan önce görüşmelerin ses kayıt cihazıyla kayda alınacağı görüşmecilere ifade edilmiş ve yazılı olarak da izin alınmıştır. Görüşmelerin ses kaydına alınmasındaki amaç veri kaybını en aza indirmektir.

3.5 Verilerin Analizi

Yapılan ses kayıtları araştırmacı tarafından Microsoft Word 2010 programında metin haline dönüştürülmüştür. Metinler üzerinde verilerin kodlaması yapılmış ve her araştırma sorusuna yanıt olabilecek veriler kendi için gruplandırılmıştır. Bu aşama verilerin betimsel analizidir. Akabinden derinlemesine incelenen veriler uzman görüşü de alınarak içerik analizinden geçirilmiştir.

İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla farkedilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 227).

İçerik analizi, sözel ve yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve

bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasıdır (Tavşancıl & A. Esra, 2001).

Son olarak da içerik analizinden elde edilen veriler sıklık ve frekans tablolarına dönüştürülmüştür.

Nitel verilerin nicelleştirilmesi; elde edilen verilerin belirli süreçlerden geçirilerek sayılara dökülmesidir. Nitel verilerin sayısallaştırılmasının temel amaçları; güvenilirliği arttırması, yanlılığı azaltması, temalar arasında karşılaştırmalara olanak vermesi ve daha sonra anket gibi araçlarla daha geniş bir örnekleme ulaşılarak tekrarlanmasına olanak vermesidir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 243).

3.6 Geçerlik ve Güvenilirlik

Nitel araştırmada “geçerlik” bilimsel bulguların doğruluğu, “güvenirlik” ise bilimsel bulguların tekrarlanabilirliği ile ilgilidir. Bu doğrultuda araştırmanın geçerliği ve güvenirligi artırmak için aşağıdaki uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

- a) Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığını) artırmak için; artırmak için birden fazla veri toplama yöntemi bireysel görüşme ve doküman analizi kullanılarak veri toplamada çeşitleme yoluna gidilmiştir. Görüşme formu geliştirilirken ilgili alanyazın incelemesi sonucunda konu ile ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. İçerik analizinde temalar ve temaları oluşturan alt temaların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Buna ilaveten veri toplamadan hemen sonra, ulaşılan sonuçlar ve yorumlar veri kaynakları ile teyit edilerek katılımcı teyidi sağlanmıştır. Diğer taraftan görüşmelerde kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı veriler raporlanırken isimlerin kodlanarak verileceği konusunda anlaşma imzalanması, karşılıklı güvenin sağlanmasında önemli bir etkidir. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması amaçlanmıştır.
- b) Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabirliğini) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ayrıntılı olarak verilmiştir. Olay ve olguları hem de bunların değişkenlik gösteren özelliklerini ortaya koymak

amacıyla amaçlı örnekleme yöntemiyle gönüllük esasına dayalı olarak katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca analitik genelleme yöntemiyle araştırma sonucu ulaşılan bulgular eğitim yönetimi algı yönetimi alanyazınına katkı getirecek şekilde yorumlanarak ayrıntılı bir biçimde tartışılmıştır.

- c) Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için, katılımcılardan elde edilen bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir.

Ayrıca çalışmada elde edilen temalar Kappa Analizinden geçirilmiş ve böylelikle tutarlılık oranı hesaplanmıştır. Görüşmede elde edilen veriler üzerinde araştırmacı ve nitel araştırma konusunda deneyimli bir öğretim üyesi ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılarak tutarlılık oranı (Kappa değerleri) hesaplanmıştır. Araştırma için elde edilen Kappa değeri **.949**' dur. Kappa değerinin **.81** ile **1.00** arasında olması ise mükemmel bir uyum olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Landis & Gary, 1977, s. 165)

- d) Araştırmanın dış güvenilirliğini (teyit edilebilirliğini) artırmak için araştırmacının tüm veri toplama araçları, ham verileri, analiz aşamasında yaptığı kodlamaları ve rapora temel oluşturan algıları, notları, yazıları ve çıkarımları dışarıdan bir uzmanın incelemesine sunulmuş ve teyit incelemesi yapılmıştır.

3.7 Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler

Araştırma sürecinde bazı güçlüklerle karşılaşmıştır. Yaşanılan bu güçlüklerle aşağıda yer verilmiştir.

- a) Alanyazında yeni sayılabilecek bir konu olan algılama yönetimi ile ilgili sınırlı sayıda kaynağa ulaşılabilmektedir. Özellikle eğitim yönetimi alanında benzer çalışmalara ulaşılamaması çalışmayı şekillendirmede bazı zorlukları ortaya çıkarmıştır. Veri toplama araçlarının oluşturulması sürecinde pazarlama, siyaset bilimi, haklı ilişkiler ve tanıtım alanlarındaki çalışmalar kullanılarak eğitim yönetimine uyarlanmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen veriler çözümlendikten sonra alanyazında yapılmış konu ile ilgili araştırmaların bulunmaması nedeniyle karşılaştırmalara yer verilememiştir.
- b) Çalışma kapsamında yer alan okulların yöneticileri bu çalışma süreci içerisinde değişikliğe uğramışlardır. Çalışma kapsamındaki özel fen

liselerinden birisi isim değişikliğine giderek başka bir özel okul grubu içerisine dâhil olmuştur. Çalışma başlangıçta planlanırken okulların yöneticileriyle de görüşmeler yapılması üzerine planlanmıştır. Ancak bu değişiklikler bu görüşmeleri olanaksız kılmıştır.

- c) Görüşmelerin üç farklı okulda yürütülmesi ve okulların birbirlerinden uzak olması nedeniyle görüşme yapılacak öğrenci velilerine ulaşmakta güçlükler yaşanmıştır. Öğrenci velilerinin büyük çoğunluğunun yoğun iş temposuna sahip iş alanlarında çalışması bu güçlüğü biraz daha arttırmıştır. Çalışmacı tarafından oluşturulan veli görüşmesi randevu formları okul yöneticilerinin destekleriyle velilere ulaştırılmıştır. Geriye dönüş alınabilen formlar üzerindeki bilgilerle öğrenci velilerine ulaşılmış ve görüşmelerin yapılabilmesi için randevular alınmıştır. Görüşmelerin bir kısmı, görüşme kapsamındaki okullarda, bir kısmı öğrenci velilerinin iş yerlerinde uygun ortamlar yaratılarak gerçekleştirilmiştir. Devlet Fen Lisesinde eğitim gören öğrencilerin önemli bir kısmının pansiyonda kalması, Özel Fen Liseleri'nin de kontenjanlarının çok sınırlı olması görüşme yapılabilecek veli sayısını da sınırlı tutmuştur.
- d) Görüşme yapılmak istenen öğrenci velileri verecekleri bilgilerin yanlış anlaşılmalara yol açabileceği tedirginliğini yaşamışlardır. Bu durum da okul isimlerinin ve görüşülen kişilerin isimlerinin çalışmada kodlanarak kullanılacağı ve kişilerin deşifre edilmeyeceği elde edilen verilerin alanyazına katkı sağlamak amacı dışında kullanılmayacağı güvencesi verilerek aşılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1 Veli Görüşlerine Göre İdeal Okulun Özelliklerine Ait Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde veli görüşlerine göre öğrencilerinin iyi bir eğitim almalarını istedikleri ideal okulun özelliklerine ilişkin elde edilen bulgular verilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular; “Fiziki Koşulları”, “Öğrenci Profili”, “Projeler ve Hayata Hazırlama”, “Üniversite Sınavı Başarıları”, “Yabancı Dil Eğitimi”, “Sosyal Kültürel Sanatsal ve Sportif Çalışmaları”, “Derslerdeki Başarıları”, “Eğitim Sürecinde Öğrencinin Duyguları”, “Okulun Konumu”, “Olumsuz Davranışlar ve Kötü Alışkanlıklardan Koruma- Sosyal Çevre”, “Rehberlik ve Yönlendirme Çalışmaları”, “Öğretmen Nitelikleri”, “Kurumsal Kimlik” ve “Yönetimsel Süreçler” şeklinde temalandırılmıştır. Tabloda bu temalara ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. 1Veli Görüşlerine Göre İdeal Okulun Özelliklerine Ait Bulgular

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Fiziki Koşulları		√	√	√	√	√	√	√		√	8	80
2 Öğrenci Profili	√		√		√	√	√	√			6	60
3 Projeler ve Hayata Hazırlama		√	√		√	√		√		√	6	60
4 Üniversite Sınavı Başarıları		√						√	√	√	4	40
5 Yabancı Dil Eğitimi		√			√	√		√			4	40
6 Sosyal Kültürel Sanatsal ve Sportif Çalışmaları	√					√	√			√	4	40
7 Derslerdeki Başarıları	√					√			√		3	30
8 Eğitim Sürecinde Öğrencinin Duyguları	√							√	√		3	30
9 Okulun Konumu	√		√				√				3	30

10	Olumsuz Davranışlar ve Kötü Alışkanlıklardan Koruma- Sosyal çevre	√	√	2	20
11	Rehberlik ve Yönlendirme Çalışmaları	√	√	2	20
12	Öğretmen Nitelikleri			√	1 10
13	Kurumsal Kimlik			√	1 10
14	Yönetimsel Süreçler	√			1 10

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden sekizi “Fiziki Koşulları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 80’lik orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Belki hani... Belki burası “large” gelecek denilebilir. Ama başarılı öğrenciler de başarısını hak ettikleri bir okulda, daha güzel, daha nezih bir ortamda okumasını özellikle ve özellikle düşünürüm. Böyle olmasını isterim. ... Donanımlı olması lazım. Ben şimdi Fen Lisesinin ne kadar donanımlı olduğunu bilmiyorum...(DIV2,1,1).

Deneye dayalı olmasını, yani uygulamalı olmasını hayal ederdim. Çevre düzenlemesi güzel olacak, olmazsa olmaz. Sportif faaliyetleri sosyal alanları olan... (DIV3,1,1).

Onun dışında; evet okulun fiziksel durumu önemli çünkü bunun çocuğum için önemli olduğunun farkındayım. Tamamen tüm bu değerler benim için çocuklarımın, her iki çocuğumun da rahat edebileceği durumlara göre karar vereceğim şeyler(ÖIV1,1,1).

Okulun fiziki şartları mutlaka hani kesinlikle önemli ama hani ilk sırada değil. Önem sırasında, benim için ilk sırada değil. İlk sırada dediğim gibi hani içerik bilgi kalitesi önemli, ikinci sırada belki onu söyleyebiliriz. Hani fiziki şartlar

tabi donanımlar da önemli hani teknik donanımlar; bilgisayardı o tarz teknik donanımlar önemli mutlaka. Teknolojinin getirdikleri önemli(Ö1V2,1,1).

Bunun içinde, donanımlı olmalı. Yani benim okuduğum lisede beden eğitimi yapabileceğimiz bir karış yer yoktu(Ö1V3,1,1).

Fiziki durum tabi... Çok çok lüks olması önemli değil. Ama tabi ki temizlik koşullarını sağlaması, yemeklerinin belli kalitede olması, sınıfların kalabalık olmaması gibi konular önemli. Ama hayalimde çok lüks, çok mükemmel, beş yıldızlı otel seviyesinde bir okul da düşünmüyorum(Ö1V4,1,1).

Yani mutlaka fiziki şartları ne kadar iyi olursa; işte sınıfların durumu, kalabalıklığı artı bir yemekhanesi, spor salonu ne kadar iyi olursa veya ne kadar geniş imkânlara sahip ise o kadar iyi. Ama öbürü daha önemli bence birinci söylediklerim daha önemli. Ama bunlar da birinci öncelik değil ama olursa iyi olur(Ö2V1,1,1).

Okul denince öncelikle; fiziksel olarak, öğretmen, arkadaş çevresi akla geliyor. Bunun yanında eğitim materyalleri de belki eklenebilir. Dolayısıyla okul üç önemli öğeden oluşuyor. Fiziksel mekânlar, öğretmenler ve eğitim materyalleri. Bunu bir araya getirdiğiniz zaman iyi bir eğitim olacağını düşünüyorum. (...) Öncelikle çocukların spor yapabileceği alanların olması gerekiyor: hem açık hem kapalı spor salonları olmasında yarar var diye düşünüyorum. Özellikle gençlerin enerjilerini açığa çıkartabileceği alanların bulunması bu açıdan önemlidir diye düşünüyorum. Gençler vakitlerini dışarıdaki mekânlarda geçirmektense böylesine kontrol altında olan mekânda geçirmeleri onları onların gelecekları açısından kariyerleri açısından daha doğru olacağını düşünüyorum. Bu açıdan; işte basketbol sahaları olabilir, voleybol sahaları olabilir, futbol sahaları olabilir, tenis kortları olabilir, yürüme alanları olabilir. Bu şekildeki mekânlar çocukların duygusal gelişimi adına yararlı sonuçlar doğuracaktır diye düşünüyorum (Ö2V3,1,1).

“Fiziki Koşulları” temasına ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerine göre çocuklarının okumasını istedikleri okulun fiziki yapısının önemli olduğu görülmektedir. Veliler öğrencilerinin rahat edebilecekleri, eğitim metaryallerinin ve bilgisayar gibi teknik donanımların yeterli olduğu, deneyler yapabilecekleri, öğrencilerin enerjilerini açığa çıkarabilecekleri ve hoşça vakit geçirebilecekleri sosyal ve sportif alanların yeterli olduğu, sınıf mevcutlarının kalabalık olmadığı bir okul tasvir etmektedirler. Bazı veliler de fiziki şartların önemli olduğunu ancak ilk sırada önemli olanın fiziki şartların değil içeriğin ve bilgi kalitesinin olduğu görüşündedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden altısı “Öğrenci Profili” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren veli oranı % 60’dır.. Velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

İyi bir lise deyince; eğitimle birlikte seçilmiş öğrencilerle birlikte okumasını hayal ettim. Her iki çocuğumda Anadolu Lisesi sınavına girdiğinde Anadolu Lisesi veya fen lisesini kazanmasındaki tek isteğim seçilmiş öğrencilerle birlikte olsun (DIV1,1, 2)

Var olan öğrenci potansiyelini tekrar tekrar izledim. ... Bizim içinde en önemli şeylerden birisi çocuğumuzun o arkadaşlarının içinde eğitim alması... (DIV3,1,2)

Yani tabi. Kesinlikle o (öğrenci başarı düzeyi) önemli. Sonuçta bir birlerini agreeve edeceklerdir. Yani tetikleyeceklerdir. Öyle söyleyeyim. Tartışmaortamları oluşacaktır. Düzey arttıkça bir birleriyle tartışabilirler. Tabi hani düzey farklı olunca çok fazla tartışamazlar; konuları veya yapabildiklerini, yapamadıklarını... Mutlaka düzey arttıkça ve eş oldukça herhalde daha iyi olacaktır kesinlikle (ÖIV2,1,2).

Çocuklarının okumasını istedikleri ideal okulları tanımlayan velilerden üç tanesi (% 30) seçilmiş öğrencilerin (başarılı öğrencilerin) bir arada okumaları görüşündedirler.

Böylece öğrencilerin başarıları, bir birbirlerinin başarılarını tetikleyeceği düşüncesindedirler.

Şimdi o konuda (öğrenci başarı düzeyi) bazı çelişkilerim var açıkçası. Hem böyle üstün puan almış başarılı çocukların içinde eğitim yapması hem hoşuma gidiyor hem de biraz karma olması da taraftarıyım. Neden; çocuk bu sefer herkesi aynı görüyor. Daha dar bir çerçevede yetişmiş oluyor. Hayat sadece kendi etrafında dönmüyor. Hayatın çok çeşitli yönleri var ve çok çeşitli kesimlerden insanlar var bu hayatta. Hepsini olduğu gibi kabul edip, onların içinde var olması gerekiyor. Ben bu yüzden ilköğretimi ve ortaöğretimi devlet okullarında aldurdum (ÖIV3,1,2).

Bir öğrenci velisi (% 10) başarı düzeyi yüksek öğrencilerin bir arada öğrenim görmelerinin; öğrencilerin hayata bakışları açısından “herkesi aynı görmek” gibi bir olumsuzluk kazandıracığı düşüncesindedir.

Öğrenci profilinin açıkçası... Yetişme koşulları birbirine yakın olan öğrencilerin bir arada olmasının daha iyi olacağını düşünüyorum. Hani çok mu?.. Çocukların olmasını, özellikle çok zengin ailelerin çocuklarının çocuğumla aynı okulda olmasını isteyeceğim bir şey değil. Bunu gözlemledim çünkü kolejde okurken çocuğum... Ekonomik düzeyi çok çok üste olan ve benden çok farklı olan ailelerin çocukları olsun istemem aşlında (ÖIV4,1,2).

Çocuğu Ö1 özel okulunda okuyan bir öğrenci (% 10) velisi de yetişme koşulları birbirine yakın öğrencilerin aynı okulda okumasını avantaj olarak görürken, ekonomik açıdan çok üst düzeyde olan kişilerle de çocuğunun beraber okumasını istememektedir.

Özellikle sosyal çevre açısından çok bir ayırım yok(olmamalı), toplumun her kesiminden insanların özellikle olduğu bir yer olması yani hayata hazırlama açısından çok çok önemli. Böyle izole edilmiş ayrılmış bir öğrenci grubu değil de mutlaka toplumun her kesiminden öğrencilerin olduğu, her görüşten insanların veli olduğu bir okul daha çok hayalim. Çünkü biz okurken belki

karma bir okulda okuduk. Yani böyle bir sınavla seçilmiş bir okulda okumadık. Yani bunun doğru olduğunu düşünüyorum. Sınavla, seçilmiş bir okul bile olsa toplumun her kesiminden okuyan bir öğrenci grubu... Bu da nasıl olur; özel okulda ancak burslu öğrencilerle olabilir. Böyle bir okul... (Ö2V1,1,2).

Çocuğu Ö2 özel okulunda okuyan bir öğrenci (%10) velisi de öğrenci profili açısından izole edilmiş bir okul yerine toplumun herkesiminden öğrencilerin bulunduğu bir okulun ideal okul olabileceği görüşündedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden altısı okulun “Projeler ve Hayata Hazırlama” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 60’lık orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Genel itibariyle bizim okullarımızda verilen hep teoridir. Teoriyi bir türlü pratiğe dönüştüremedik. Neticede bugüne kadar ben de dâhil olmak üzere hepimiz okulda okuduk. Okulları bitirdik. Ama okulda okumuş olduğumuz derslerin hiç birini hayatta uygulama şansımız olmadı. Yani derslerin daha çok hayata yönelik ve dil ağırlıklı olmasını isterim (DIV2,1,3).

Çalışma alışkanlığını kazanması, yani başarıyı çalışarak elde edebilmesi, alması ve gelecek için sevdiği işi, parasal değil de sevdiği alanda... Mesela, iş sahası... İş garantisi var mı yok mu değil! Çünkü mutluluk sevdiğin işi yapmakla sağlanabiliyor (DIV3,1,3).

Çok iyi okul.... Yani sadece tabi ki şey değil. Hani ders konusunda mesela, öğretmen gelir dersini verir gider. Öyle değil de farklı projeler, dil eğitimi, ya bunlar çok önemli. ...Belki oraya girmemem gerekiyor bilmiyorum ama, bizimzamanımızda çok bu tür şeyler verilmiyordu ve biz şimdiki hayatımızda bunun eksikliğini yaşıyoruz. Mesela mesleğe atıldıktan sonra öğreniyorsunuz bir takım şeyleri. Proje nasıl hazırlanır? Nasıl yapılır? Destek nasıl alınır? Tabi bu eğer lise çağlarında verilirse en azından bazı bilgiler verilirse kesinlikle... Hayata daha iyi hazırlanır diye düşünüyorum. Bunlar bizim için çok önemli olduğunu düşünüyorum. ...Bir dil eğitimi, iki tabi projeler, proje üretilmesi, çünkü yani bu bir hazırlık süreci ve üstüne ekleyerek gidiyor insanlar. Yani mesela işte burada ne kadar çok bu proje hazırlama araştırma

nasıl yapılır? Hangi alanlarda araştırma yapabiliriz? Bu araştırma yapılırken teknik şartlar nedir? Nereden? Ne? Bunları bilmesi gerekiyor ve burada öğrenirse belki üniversitede ve daha sonraki meslek hayatında tabi üstüne ekleyerek gidecektir (Ö1V2,1,3).

Şimdi hayatta ilk önce hepimizin en büyük kaygısı iyi bir meslek sahibi olmak tabi. Lise belirlerken de buna göre belirliyoruz. Yani bunda çocuğumuzun yeteneklerini, isteklerini, heveslerini göz önünde bulunduruyoruz. Ama tabi gelecek kaygısı hepsinin önüne geçiyor. O yüzden çok iyi bir eğitim almalarını istiyoruz (Ö1V3,1,3).

Çok iyi okul denilince, birkaç şey aslında düşünüyorum. Bir, gerçekten hayata hazırlaması. Çocuklarımız okuldan çıktığı zaman hayattan bihaber olmamalı gerçek hayattan reel hayattan (Ö2V1,1,3).

Eğitim dediğim zamanda çağın bilgisini veren hem de milletimizin değerlerini veren ikili ayak üzerinde yürüyen bir eğitim sistemini anlıyorum(Ö2V3,1,3).

“Projeler ve Hayata Hazırlama” ilişkin görüş bildiren öğrenci velileri; öğrencileri için hayatta kullanacakları pratik bilgilerin önemli olduğu onun için ideal okulun, projelere önem vermesi, farklı projelere yer vermesi ve proje hazırlama becerilerini geliştirmesi gerektiği görüşündedirler. Öğrencilerinin; çalışma alışkanlığı kazanmaları, hem meslek sahibi olmaları hemde çağın bilgisini alarak donanımlı bir şekilde hayata hazırlanmaları öğrenci velileri açısından önemli görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden dördü “Üniversite Sınav Başarısı” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 40’lık orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Artık hayat zorlaştı. Yani kişiler üniversiteleri bitiriyorlar. Bir iktisadı bitiriyorlar. Bir işletmeyi bitiriyorlar. Belki bizim zamanımızda iktisat, işletme; ozaman ben pek şey değildi de... Ama o günün şartlarında iktisat, işletme okumak... Bir yere vesaire gelebiliyorsunuz.Ama şimdi daha da zorlaştı. Üniversitelerde çoğaldı. Üniversitelerin çoğalması; önceden Ankara

Üniversitesi... Ne bileyim; Hacettepe Üniversitesi, ODTÜ, İTÜ... Şimdi artık her şehirde bir üniversite var. Her şehrin üniversitenin olması eğitimde maalesef kaliteyi düşürdü. Bundan dolayı çocuklar artık... Ve şuan ki çocuklar bir de ailelerin de vermiş oldukları baskıyla beraber bir yarış atı gibi değerlendiriyoruz biz çocuklarımızı... Çünkü aileler yarışıyor, çocuklardan ziyade... Ben öyle görüyorum. Çocuğun iyi okulda okuması, geleceğini bu okullarla birlikte kazanması gerekiyor(DIV2,1,4).

Artı dediğimiz gibi yine iyi bir üniversiteye hazırlık yapmış olması lazım. Üniversiteye geçişte başarılı olacak ya da çocukları başarıya ulaştıracak bir lise ya da ortaöğretim kurumu olmasını istiyorum(Ö2V1,1,4).

Üniversite giriş sınavındaki başarıya bakıyorum. Daha sonra, onun dışında mesela bilimsel sınavlar oluyor. Olimpiyatlar oluyor. Olimpiyatlara giren öğrenciler var mı? Girmişse, ne tür başarılar elde etmiş? (...)(Sosyal sportif kültürel çalışmalar...?)Tabi onlara da şey yapıyoruz. Ama ilk önce bilimsel yönüne baktık. Akademik başarısı, üniversiteye yerleşecek olması daha önemli (Ö2V2,1,4).

Üniversiteyi kazanan öğrenci sayısı mutlaka önemlidir. Ama tek gösterge değildir(Ö2V3,1,4).

Öğrenci velileri öğrencilerinin gitmesini istedikleri ideal okulun üniversite sınavında başarılı olması gerektiği görüşündedirler. Öğrencilerinin hayata hazırlanmaları için iyi bir üniversite okumaları gerektiğini bunun için de üniversiteye iyi hazırlayan ve üniversiteyi kazandıran bir lisenin önemli oldu görüşündedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden dördü “Yabancı Dil Eğitimi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 40’lık orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Yani derslerin daha çok hayata yönelik ve dil ağırlıklı olmasını isterim. Yani mutlaka ve mutlaka artık ülkemizde bir yabancı dili bilmek bir artı değil şu son

dönemde. 2012... Yabancı dil, üç yabancı dil ve bence. Şunu söyleyeyim. Önceden ikinci yabancı dil Almanca, üçüncü yabancı dil Fransızcadı bizim zamanımızda... Ben Almandan Fransızcadan ziyade bu çocuklarımıza, belki Antalya'nın verdiği şey olarak söyleyeceğim de bir Rusça olabilir. Neticede gelişen bir ekonomi, ekonomimiz var. Gelişen ekonomide Çinlilerin büyük bir ağırlığı olacak. Çince olabilir. Ülkemizde bugüne kadar görülmemiş dillerin mutlaka ve mutlaka okutulması öğrenilmesi düşüncesine sahibim(D1V2,1,5).

Çok iyi okul.... Yani sadece tabi ki şey değil. Hani ders konusunda mesela, öğretmen gelir dersini verir gider. Öyle değil de farklı projeler, dil eğitimi, ya bunlar çok önemli. Bir dil eğitimi diyebilirim(Ö1V2,1,5).

Çağımızda mutlaka bir, iki dil bilmesi gerekiyor. Çocuklar bu yönde... Ben onları destekledim zaten (Ö1V3,1,5).

Bir başka şey; özellikle iyi bir yabancı dil bilerek mezun olmalarını istiyorum. Çünkü lisede çok ciddi manada öğreniliyor yabancı dil. Şayet lisede... Sonra zor oluyor geç kalmış oluyor liseyi bitirdiği zaman veya ortaöğrenim bittiği zaman. Yabancı dil problemi hallolduğunu düşünüyorum (Ö2V1,1,5).

Öğrenci velileri ideal bir lisenin iyi bir yabancı dil eğitimi de vermesi gerektiği görüşündedirler. Bazı öğrenci velileri de birden çok yabancı dilin öğrenilmesi gerektiği düşüncesindedirler. Bir veli de Rusça, Çince gibi dillerin öğretilbileceği görüşündedir. Bir diğer veli de yabancı dilin ciddi manada öğrenileceği yerlerin liseler olduğu düşüncesindedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden dördü “Sosyal Kültürel Sanatsal ve Sportif Çalışmalar” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 40’lık orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ben çocuğun sadece eğitimle ezilmesini çok istemiyorum. Yani okul, çocukluk ve gençlik dönemlerinde, sırf sadece ders olsun istemiyorum. Sosyal hayatı da olsun, yani mutlu bir çocuk olsun istiyorum. Yani sadece gömülmüş dersine

çalışan başarılı çocuktan öte; mutlu insan her işte başarılı olabilir o yüzden de çocuklarıma tercihi bıraktım okulun sosyal yönü de iyi olsun istedim. Tabi bu eğitim şeyinde çok da seçme şansın yok sistemin de yani bir puan alıyorsun bu puana göre gidebileceğin okullara gidiyorsun çok konuyu irdeleyemiyorsun ama yine de tercihlerimizi yaparken biz biraz şey yapmaya çalıştık bunları dengelemeye çalıştık(DIV1,1,6).

Dersler çok önemli; o ayrı. Ama derslerin dışında bi kere beden eğitimi... Nedir? Çok önem verilmeli. Çocukların mutlaka bir spor dalıyla ilgilenmeleri sağlanmalı. Spor dalına çok hevesli olmayan çocuklar da diğer sanatlara karşı yetiştirilmeli. Yani bir çocuk kendini rahatlatıcak alanlarda da lisede vakit geçirmeli. ...Yani benim okuduğum lisede beden eğitimi yapabileceğimiz bir karış yer yoktu. Ben resim, müzik eğitimini de branş öğretmenlerinden alamadım. Bunun eksikliğini hep yaşadım. Mutlaka çocukları... Mesela bir çocuk, enerjisini bir basketle harcarsa; işte, “Ben birde kafeye gideyim. Başka şeylerle uğraşayım.” gibi bir düşüncesi olmaz, diye düşünüyorum açıkçası. ...Dış dünyanın korkutucu yanlarından hepimiz endişe ediyoruz. Uyuşturucusu var, sigarası var, bir sürü şeyler var. Çocukların onlara meyil etmemesi için bence dört dörtlük, bütün yaşamı doldurulmalı, enerjisi harcatılmalı... (ÖIV3,1,6).

Hani çok sosyal etkinlikleri olan; çocuğumun keyifle o sosyal etkinliklere katıldığı, adı olan, çocuğumun arkasında olan, öyle bir okul hayal ediyoruz. ...Farklı sosyal alanlarda neler yapabildikleri önemlidir çocukların. İşte: spor anlamında, kültürel alanlarda neler yapabildikleri önemlidir. Bu açıdan destek verilmesi önemlidir. Şimdi benim kızımın sınıfında örneğin farklı çocuklar var. Başka özel okullardan gelmişler diyelim ki, aslında aynı saatlerde yabancı dil gördüler şimdiye kadar onlar diğer okullarda yabancı dil eğitimi veriyor ama o bazı özel okullar örneğin son yıllarında SBS ye yönelik çalışma yapabilmek adına bir sürü şeyden feragat etmişler. Hep SBS çalışması yapılmış hep. Bunlar falan bence doğru değil. Böyle bir şey yapılmasını istemezdim. Çocuğuma da böyle bir şey yapılmasını istemezdim. Kültürel alanlarda ne bileyim: tiyatroya benim çocuğumu götürsünler, benim çocuğum sinemaya

gitsin, baleye gitsin, operaya gitsin, sevmeyecekse de sevmeyebilir. Hani zorla yaptırılmasın ama çocuğum onları okul aracılığıyla da görsün tanısın isterim(Ö1V4,1,6).

Onun yanında çocukların duygusal gelişimleri de mutlaka önemlidir. Sosyal olmasını da bu arada eklemek lazım. Kendisini ifade etmesi, tek başına veya takım olarak iş yapabilme becerisi son derece önemlidir diye düşünüyorum(Ö2V3,1,6).

Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velileri; ideal bir okulun, öğrencilerin sosyal yönlerinin de desteklendiği bir okul olması gerektiği görüşündedirler. Okullarda öğrencilerin spor ve sanat eğitime yer verilmesi gerektiği, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılmanın önemli olduğu bu çalışmaların zararlı alışkanlıklardan koruyacağı, tek başına ve takım olarak iş yapabilme becerisini geliştireceği düşüncesindedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü “Derslerdeki Başarıları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 30’luk orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bunun yanında iyi bir eğitim almasını her veli gibi bende istedim. O yüzden oğlum Anadolu Lisesi mezunu, kızımda Fen Lisesi 'nde...(D1V1,1,7).

Dersler çok önemli; o ayrı...(Ö1V3,1,7).

Yani şöyle söyleyeyim: matematik ve fen bilimlerinde başarılı bir lise düşünüyorduk, özellikle o konulara ağırlık veren... (Ö2V2,1,7).

Öğrenci velileri ideal bir okulda öğrencilerinin iyi bir eğitim alması gerektiği, derslerin önemli olduğu özellikle de matematik ve fen bilimlerinde başarıları bir lisenin idallerindeki lise olduğu görüşlerindedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü “Eğitim Sürecinde Öğrencilerin Duyguları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren veli oranı % 30’dur. Velilerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ben çocuğun sadece eğitimle ezilmesini çok istemiyorum. Yani okul, çocukluk ve gençlik dönemlerinde sırf sadece ders olsun istemiyorum. Sosyal hayatı da olsun, yani mutlu bir çocuk olsun istiyorum. Yani sadece gömülmüş dersine çalışan başarılı çocuktan öte; mutlu insan her işte başarılı olabilir (D1V1,1,8).

Çocuğumun çok mutlu olacağı bir okul geliyor. ...Şöyle bir önyargım var: zaten bir çocuk hani isterse, her yerden kazanabilir güzel bir yeri, diye düşünüyorum. Yani çocuğun Ö4'e, D1'e, oraya gitmesi ile kazanacağı arasında büyük bir değişiklik olur mu? Bilmiyorum. Hani ben şöyle keyifli, mutlu bir hayat geçirirsin istiyorum. Yani onun çok fazla, çok çok fazla değişeceğini düşünmüyorum yani açıkçası. ...Evet, mutlu bir yerde okumasını istiyorum. Özgüvende olacağı, mutlu olacağı... Çünkü kişiliğinin oluştuğu yaşlar. Öyle bir hayat yaşamasını istiyorum. Çünkü bilmiyorum... Büyük kızımın SBS başarısı çok iyiydi aslında. Üniversitede baya bir LYS sıralaması geriye düştü. Ama benim kızım orayı istiyordu. Yani benim kızım...Örneğin hiçbir zaman "Tıp fakültesini kazanmak istiyorum." dememişti. Yani, "Ben doktor olursam mutsuz olurum." diyordu. Biz de ona destek verdik. "Sen nereyi istiyorsan, orada ol." dedik. İstedığı bölümü kazandı (Ö1V4,1,8).

Ama çocuğunda psikolojik olarak rahat edebileceği bir yerde okumasını düşündüm ve en büyük etken oldu(Ö2V2,1,8)

Öğrenci velileri ideal okulun; çocuklarının mutlu olacağı ve psikolojik olarak rahat edebilecekleri bir okul olduğu görüşlerini ifade etmektedirler. Başarınının ölçüsünün farklı olabileceği, mutlu olan bireylerin başarılı olacağı düşüncesindedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü "Okulun Konumu" temasına ilişkin görüş bildirmiştir. % 30'luk orana sahip bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Şimdi büyük kızım için bir şey diyemeyeceğim. Okulun çevresi iyiydi. Ama küçük... Fen lisesi, Fen lisesine.... Bilmiyorum. Bunu ben fen lisesindeki öğretmen arkadaşlarla da konuştum. Neticede fen lisesine giden çocukların

hepsi 451 seviyenin üzerinde. Bu seviyenin üzerinde olan çocuklar maalesef ki Antalya'ya 10-12 kilometre uzaklıkta başboş bırakılmış bir yerde. Ben Fen Lisesi'nin hiç olmazsa şöyle deniz kenarında... Yani bir Fen Lisesi ise bu daha iyi bir yerde daha iyi şartlarda olması lazım(DIV2,1,9).

Biz Antalya yakın diye, Antalya'dayız diye, daha rahat bir öğrencilik hayatı olsun diye, çünkü oraya gitseydi yurttan kalacaktı. Onun için D1 Fen Lisesini tercih ettik biz(DIV3,1,9).

Ö4 de uzaktı. Benim için önemli... Benim evim okula (Ö1'e) çok yakın. O da önemli. Çocuğum niye yolda vaktini boş yere geçirsin. Antalya'da yaşıyorsak, kolayca ulaşabilsin, gidip gelebilsin (ÖIV4,1,9).

Öğrenci velileri;okulun konumun önemli olduğunu, ulaşımının kolay olması gerektiğini, aileye yakın olmasının daha rahat bir eğitim anlamını taşıdığını ifade etmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden iki tanesi “Olumsuz Davranışlardan ve Kötü Alışkanlıklardan Koruma- Sosyal Çevre” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinin, tüm katılımcılara oranı % 20'dir. Bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Biz çocuğumuzun iyi bir eğitim almasını, arkadaş çevresinin, sosyal çevresinin iyi olmasını... Herhangi böyle takıntılardan uzak bir okul olmasını, daha özgüveni olan bir okulda okumasını tercih ettik(DIV3,1,10).

İkincisi; ilk başta söylediğimiz; hayata, topluma kazandırılması çok çok önemli. İşte o bizim kendimizin yapamadığı bir takım şeylerin... İşte, şuan birçok insanın aynı durumda olduğunu düşünüyorum. Özellikle kötü alışkanlıkları bulaştırmadan belli bir dönemde çocukların yetiştirilebilmesinin sağlanması... Sigaraydı ve alkoldü... Ne bileyim uyuşturucuydu. Biz onlardan korkuyoruz. Bütün veliler olarak çok çok korkuyoruz. Bizim kontrol edemediğimiz yerde hani bir güvenlik duvarının içerisinde olsun istiyoruz.

Belki bir fanus gibi oluyor ama yine de bir güvenlik duvarının içinde olsun istiyoruz. Bunu sağlayan bir okul bizim için çok önemli (Ö2V1,1,10).

“Olumsuz Davranışlardan ve Kötü Alışkanlıklardan Koruma- Sosyal Çevre” temasına ilişkin görüş bildiren öğrenci velileri, sosyal çevrenin önemli olduğunu öğrencinin davranışlarına yansıdığını, ideal bir okulun öğrenci velilerinin kontrol edemedikleri yerlerde kötü alışkanlıklardan koruması gerektiğini ifade etmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden ikisi “Rehberlik Ve Yönlendirme Çalışmaları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin tüm katılımcılara oranı % 20’dir. “Rehberlik ve yönlendirme Çalışmaları Temasına” ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Çocukların öncelikle kişisel yeteneklerinin farkında olan kişisel yetenekleri doğrultusunda onları yönlendiren bir okul benim hayalimdeki... Sadece akademik başarılar değil, diğer yeteneklerinin de geliştirilebilmesi gerekiyor. Çocukların özel ilgileri hangi alandaysa o yöne sevk edilmeleri gerekiyor. Hatta bunun daha önce yapılması gerekiyor ve lisede ona göre okullarda okumaları gerekiyor, benim hayalimdeki okul budur (Ö1V1,1,11).

Şimdi, bunlar daha küçükler. Her yönüyle, her şeyi değerlendiremiyorlar. Kaldı ki yetenekleri de tam açığa çıkmış değil. O yüzden, ben liselerin çok yönlü olmasını istiyorum. Çok özelleşmiş olmasına karşıyım. İşte mühendis olacak çocuk diyelim ki alıp tüm böyle teknik dersler görmemeli. Başka derslerde, görmediği başka konularda da eğitimi olmalı. Mesela; bir toplumda konuşacağım. Yeri gelecek tiyatro eğitimi de alacak. Resim eğitimi alacak. Daha çok yönlü eğitimi istiyorum ben (Ö1V3,1,11).

“Rehberlik ve Yönlendirme Çalışmaları” temasına ilişkin görüş bildiren öğrenci velileri; okullarda öğrencilerin kişisel yeteneklerinin öncelikle keşfedilmesi ve sonra da kişisel yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi gerektiği görüşündedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden bir tanesi ideal okulun özelliklerini tanımlarken “Öğretmen Nitelikleri” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinin, tüm katılımcılara oranı % 10’dur. Bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Okul denilince öncelikle; fiziksel olarak, öğretmen, arkadaş çevresi akla geliyor. Bunun yanında eğitim materyalleri de belki eklenebilir. Dolayısıyla okul üç önemli öğeden oluşuyor. Fiziksel mekânlar, öğretmenler ve eğitim materyalleri. Bunu bir araya getirdiğiniz zaman iyi bir eğitim olacağını düşünüyorum. Öncelikle binalara şekil veren insanlardı. Malzemeleri kullanan da insandır. Dolayısıyla en önemli öğe öğretmen unsuru, idareci unsuru... Bunlar şayet yönlendirilebilirse iyi bir eğitimin olabileceğini düşünüyorum (Ö2V3,1,12).

“Öğretmen Nitelikleri” temasına ilişkin görüş bildiren öğrenci velisi, ideal bir okuldaki en önemli öğenin öğretmen ve idareci unsuru olduğu görüşündedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden bir tanesi “Kurumsal Kimlik” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin tüm katılımcılara oranı % 10’dur. Bu temaya ilişkin veli görüşü aşağıda verilmiştir.

Hani çok sosyal etkinlikleri olan, çocuğumun keyifle o sosyal etkinliklere katıldığı, adı olan, çocuğumun arkasında olan, öyle bir okul hayal ediyoruz (Ö1V4,1,13).

Öğrenci velisi öğrencisinin okumasını hayal ettiği hayalindeki okulun özelliklerini sayarken “adı olan okul” ifadesini de kullanmaktadır. Burada ifade edilmeye çalışılan kurumsal bir kimliğe sahip olan okuldur. Kurumsal kimlik tüketici davranışlarının ortaya çıkmasında önemli bir etkidir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden bir tanesi “Yönetimsel Süreçler” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin tüm katılımcılara oranı % 10’dur. Bu temaya ilişkin veli görüşü aşağıda verilmiştir.

Kuralları yönetmelikle değil, öğretmenlerle, öğrencilerle, personelle bizzat uygulandığı bir okul isterdim (DIV3,1,14).

Bu konuda görüş bildiren öğrenci velisi, ideal okulları tanımlarken, yönetsel süreçlerin sadece yönetmeliklerde kalmaması, herkes tarafından uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

4.2 Veli Görüşlerine Göre Ortaöğretim Okullarını Tanıma Açısından Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ortaöğretim okullarını tanıma açısından öğrenci velilerininin hangi bilgi kaynaklarından yararlandığına ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu konudaki bulgular; “Okul Çalışanları İle Yapılan Görüşmeler”, “İnternet Araştırmaları”, “Referans Grupları”, “Diğer Okulların Dershanelerin veya Öğretmenlerin Yönlendirmeleri”, “Reklam ve Tanıtım Çalışmaları”, “Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Tecrübeleri”, “Geçmişten Gelen Bilgiler” ve “Okullara Yapılan Tanıtım Gezileri” şeklinde temalandırılmıştır. Aşağıdaki tabloda bu temalara ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 4. 2Veli Görüşlerine Göre Ortaöğretim Kurumlarını Tanıma Açısından Bilgi Kaynaklarına Ait Bulgular

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Okul Çalışanları İle Yapılan Görüşmeler	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	10	100
2 Referans Grupları	√		√	√	√	√		√	√	√	8	80
3 İnternet Araştırmaları		√		√	√	√	√		√	√	7	70

4	Diğer Okulların										
	Dershanelerin veya Öğretmenlerin Yönlendirmeleri	√	√	√	√	√	√	√	7	70	
5	Reklam ve Tanıtım Çalışmaları	√	√	√	√	√	√	6	60		
6	Aile Bireylerinin										
	Okullarla İlgili Tecrübeleri			√		√	√	3	30		
7	Geçmişten Gelen Bilgiler	√	√			√		3	30		
8	Okullara Yapılan Tanıtım Gezileri	√				√		2	20		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin tamamı “Okul Çalışanları İle yapılan Görüşmeler” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinin, katılımcı sayısına oranı %100 dür. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Yani bu özel okulların fen liselerine de gitsin istedim, bir tanesine. Ö1 Fen Lisesine gitsin istedim. Ama orada burslu alıyorlar ben paralı gönderme şansım yoktu. Yani bir de aynı eğitimi alacaksa parasız alabileceksen neden paralı alsın düşüncesine sahibim çünkü ilköğretimde benim çocuğum devlet okulunda okurken bu başarıyı yakaladıysa, illaki özel okula gitmesi gerekmiyor. Devlet okulunda da bu başarı yakalanıyor demek ki onların birçoğunu geçerek oraya girdi. O yüzden ancak burslu olsaydı tercih sebebim hem eve yakın olması hem daha sosyal olması açısından Ö1 Fen Lisesini istemiştim. Ama burs oranını Fen Lisesi olarak %25 falan verdiler bize. Ben de tercih etmedim. Ö2 de şeydi. Bu yıl sadece erkek öğrenciyi, Ö3 kız öğrenciler için ve Ö2erkek öğrenciler için olarak ayrılmış. Böyle bir okulda da okumasını istemedim. Ö3'e de o yüzden gitmedim görüşmedim. Ama Ö1'e başvururdum....

Form doldurduk Ö1'e. ...Kendim ulaştım. Çocuğun şey yapmıştı yani isteği olmuştu. ...Daha sonra biz tercihlerden önce gittik okula (D1'e) okulun yaklaşık yerini biliyordum ama nokta olarak şey yapmıyordum. ... Yani biz tüm okulları gezerken orayı gezdik (DIV1,2,1).

Sınavı kazandıktan sonra; Ö4 olsun, Ö1 olsun bu okullara gittim. (...) Hayır, bir davet gelmedi. (...) Özel okullardan; hem Ö1 Kolejin'e gittim, hem de Ö4 Koleji'ne gittim. (...)Ö2'ye de gittim (DIV2,2,1).

Daha sonra bizzat ben kendim giderek, öğrencilerle sohbet etme imkânım oldu. Okul içerisinde yani okulun bahçesinde sohbet ettik. Hatta bütünleme sınavı vardı o zaman kayıt döneminde. Bizzat izledim ki bilim adamı yetiştirme özelliklerine sahip en iyi kritere sahip olduğunu gördüğüm için orayı tercih ettik. (...) Görüştük. Ama işin doğrusu pek de ilgilenmediler. Bence okul yönetiminin o potansiyeli gerektiği gibi değerlendiremediklerini düşünüyorum. (DIV3,2,1).

Görüşmelerimiz oldu. Sınavdan sonra Ö1 Fen Lisesi Müdür Yardımcısıyla ve Ö1 Fen Lisesi Müdürü ile görüşmelerimiz oldu. Müdür ve Müdür yardımcısıyla görüşmelerimiz oldu. (...) Zaten diyalog halindeydik onu çok net bir şekilde biz davet bekledik ya da özel geldik gibi bir durum olmadı. Ama okuldan sanırım bir telefon gelmişti görüşmeyle ilgili. Biz de zaten düşünüyorduk. Onu şu anda çok net hatırlamıyorum. Ama karşılıklı görüşmelerimiz oldu. Burada bize özel olarak uyguladıkları şey şuydu. Bizim çocuğumuzu zaten tanıyorlardı. Başarılarını biliyorlardı. Takip edilen çocuklardan bir tanesiydi. Bu anlamda onun burada en iyi şekilde eğitim alabileceği ile ilgili bilgiler verdiler. Sonuçların daha iyi olacağını anlattılar. Konuşmalar bu yöndeydi (ÖIV1,2,1).

Yani şöyle... Tabi yönlendirme sonucu biz direk biz direk iletişime girdik. İletişime girdik. (...) Tabii ki şey hani geçmişteki başarılar. Total başarılar. Onları vurguladılar. İşte yüzde çok önemlidir. Başarı yüzdesi çok önemlidir. Mesela yüz kişi giriyor sınava atıyorum yüzde kaçını kazanıyor ve ya işte

nereleri kazanıyor bunlar hakkında bilgiler verildi. Geçmişteki başarılar (ÖIV2,2,1).

Bu arada okullar hakkında bilgi ediniyordum. İnternette edindiğim bilgilerle gidip okulla bizzat görüştüm. Birebir gidip okulumuzu bana tanıtın dedim. (...) (Başka okullarla görüşmem) Olmadı. Aslında benim niyetim okulları birebir oğlumla gezmekti. İmkân olmayınca sanırım benimde yalnız gidip gezmek pek canım istemedi. Okulda beni ikna edince... (ÖIV3,2,1).

İstanbul'a götürdüm çocuğumu, okullara; gezdirdim. (...) Şöyle Ö4, başka bir takım özel okullar da bize burs verdiler, çağırdılar. Gittik kızımın oralara. Oralara gördü. Aslında gösterdim yani çok da ciddi empoze etmedim. Ama gördü kendisi... Kendisi görür görmez: "Yok ben buraları istemem." Dedi (ÖIV4,2,1).

Onun hayali Fen Lisesi. Diğer Fen Liselerinin de olabileceğini gördük. Hangisi olsun? Gittik işte. O dönemde aslında D1'i araştırdık. Diğer Fen Liselerini araştırdık. Ö2'ye gittik. Ziyaret ettik. (...) Ve gelip de oradan, işte Müdür'le tanıştık, Müdür Bey'le tanıştık. Müdür Bey'e durumu anlattık. "Böyle böyle... Bizim bir çocuğumuz var. Tercih yapacağız. Sizin okulunuza tercih edelim mi?" diye. Bizi gezdirdi okulu. İşte okulun imkânları ne anlattılar. (...) Var aslında, öyle var. Burada bir tane fen lisesinin, daha doğrusu o grubun müdürü benim hocam, liseden hocam. Zaman zaman görüşüyoruz (Ö2VI,2,1).

Daha sonra da oradaki, gidip okullardaki; yöneticilerle görüştüm. Onların ne tür şeyler vereceğini dinledim, yani (nasıl bir) eğitim verdiklerini. Biraz da onların dilinden dinledim. (...) (Ö2 ile görüşmemiz) Oldu evet. (...) Biz kendimiz gittik. (...) (Başka okullarla görüşmemiz oldu mu?) Tabii oldu. Yani iki tane daha okulla görüştüm. Fakat biz burayı tercih ettik. (...) Geçtim, diyaloga geçtim. Hepsiyle de diyaloga geçtim. (...) Devlet okulları ile burada D1'e gittik. Hatta çocukla beraber gittik. Bu gittiklerinin hepsine zaten çocukla birlikte gittik. (...) Ben sadece onu yanıma alıp bütün okulları tek tek gezip

tercihini görmesini ve hangisini istiyorsa onu seçmesini sağladım. Rehberlik ettim yani. Ama illaki şurayı seçeceksin diye bir şeyim olmadı (Ö2V2,2,1).

Bir yaz günüydü. Ö2'den öğretmen ve idareciler bizim evimize kadar geldiler. Bana ve çocuğuma bir kısım tekliflerde bulundular. Çocuğumu okutabileceklerini şayet tercih edersek ücretsiz olarak böyle bir imkânı sunabileceklerini söylediler. Böyle bir teklif böyle, bir fırsat bize, bizim için de cazip geldi. Yoksa bir devlet memuru olarak çocuğumuzu öyle bir özel okulda okutma şansımız yoktu yani. (...) (Davet)Ulaştı. Ankara'dan ve İstanbul'dan Fen Liselerinden geldiler. Onlarda çocuğuma benzer tekliflerde bulundular. (...) Bir devlet fen lisesine gidip de sadece görüştük. Evet. Orada idarecilerle öğretmenlerle görüştük. (...) Evet, kendim gittim (Ö2V3,2,1).

Ortaöğretim okullarında öğrenim görmekte olan veya mezun olan öğrenciler ve bu öğrencilerin aileleri tercih sürecinde bilgi kaynağı olarak görülmektedir. Bunlardan öğrencinin ailesi, çalışmada farklı temalar olarak yer almıştır. Bunların dışındakiler “Referans Grupları” şeklinde temalandırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden sekizi “Referans Grupları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin tüm katılımcılara oranı % 80’ dir. “Referans Grupları” temasına ilişkin veli görüşleri aşağıdaki verilmiştir.

Çevremde birkaç arkadaşımın çocukları okuyordu orada. Yani iyi bir lise olduğunu ve onların üniversite tercihlerinde çok başarılı olduklarını gördüm.Şimdi biz de tercih yapma sürecinde,...Geçen yıllarda D1 mezunları nerelere girmiş falan gibi, daha okula gitmeden onları inceledik, başarı oranı kaç diye. ...Onu da yakın bir arkadaşımın çocuğu oraya gittiği için bunlardan bilgi sahibiyim. Ama tabi kendimiz gidinceye kadar çok net şeyleri de bilmiyorduk (D1V1,2,2).

Genellikle araştırmalarımnda öğretmen arkadaşlardan yararlandım. Ama bizzat da o okulların öğrencileriyle birebir sohbet etme imkânım oldu. ... Ama okulun

gerçekten her bir öğrencisi zaten kendisi reklamını yapıyordu. Öğrencinin oluşu, ben buradayım, burası eğitim yuvası dedirtiyordu (D1V3,2,2).

Velilerden edindim. Okulların çocukları... Bu okullarda çocukları okumuş velilerden bilgiler aldım (Ö1V1,2,2).

Ama hani oranın eğitimi konusunda dediğim gibi hep çevreden, yakınından, hani birçok arkadaşımın geçmişte çocukları vardı orada, onlardanve tabi daha önceden burada çocukları eğitim gören arkadaşlarımız var. Yani çevremizden kendi arkadaşlarımızdan, çocukları burada okumuş, işte kimisi mesela son sınıfta veya üniversiteye geçmiş, bitirmiş, onlardan bilgi aldık. Çevremizden de yani, çevremizden çok bilgi aldık tabi. (...) Açıkcası hani internetten çok, yani internetten çok yaşanan tecrübeler, daha önceki çevremizdeki kişilerin yaşamış olduğu tecrübeler, belki en ön planda... (Ö1V2,2,2).

Daha çok yaşanan tecrübeler çevremdeki tecrübeler ve öğretmenlerimizin görüşü daha çok beni etkiledi bilbordlardan çok. Çünkü bakarsanız mesela bir öğrenci diyelim ki Türkiye ikincisi oldu öğrenci diyor. Nereden? İşte, şu liseden... Ama tek bir kişinin orada başarılı olması, okul hakkında çok ta detaylı bilgi vereceğini düşünmüyorum. O kişi çok iyidir. Oraya şans eseri gitmiştir veya bir şekilde götürülmüştür. Bütün okulun başarısını bence göstermiyor. Ama şöyle bakıyorsunuz, bütün öğrenciler başarılıysa bu bir bilgi verir. Ama tek bir kişiyle bence karar... Ama bakarsınız. Ama bunu nasıl öğreniyorsunuz? Bunu daha çok çevrenizden öğreniyorsunuz veya okulun öğretmen ve velilerinden daha çok öğreniyorsunuz. (...) Tabi onlardan gerçeği duyuyorsunuz. Mesela onlar diyor. İşte şu kadar kişinin şu kadarı başarılı olmuş falan esası ordan belki. Sayı ve şey de önemli bence. Tek bir kişi değil de diğerleri mesela bir kişi çok iyi yeri kazanmıştır ama diğerlerine bakarsınız orta düzeydir veya alt düzeydir. Bu size o bir kişinin başarısı bence fikir vermez. Genele bakmak lazım (Ö1V2,2,2).

Ama hani oranın eğitimi konusunda dediğim gibi hep çevreden, yakınından, hani birçok arkadaşımın geçmişte çocukları vardı orada, onlardan ama hiç reklamlarını açıkçası görmedim, dikkat etmedim bilmiyorum (Ö1V2,2,2).

Bu okullara giden veliler ile görüştim. Bu okula giden öğrenciler ile görüştim. (...) Hem eğitim alan var, hem öğrencilerden, hem bilgilerden duydum hemde başka eğitimcilerden duydum (Ö1V3,2,2).

Kiminle konuşuyorsunuz; işte mesela diyelim ki daha önce oradan mezun olmuş çocuklarla veya daha önce mezun olmuş, nerelere gitmişler, puanı nerelerde okuyorlar veya hangi konumdalar... Onlar daha etkin aslında (Ö2V1,2,2).

Daha sonra orada okuyan öğrencilerin velileri ile iletişime geçtik. Kadroları ile ilgili onların memnun olup olmadığı ile ilgili araştırmalar yaptım (Ö2V2,2,2).

Bir komşumuz var. Bunun kızı vardı. O da aynı şekilde Ö2'ye gitmişti. Fen Lisesini de oradan tanıyorum. O şekilde bizim de böyle bir okul olduğundan haberimiz oldu onun anlattıklarından yola çıkarak. (...)Bizim komşumuzun kızı olabilir. (...) İyi bir okul olduğunu söyledi. O da oraya devam ediyor hala. Bence ondan etkilenmiş olabilir (Ö2V2,2,2).

Bunun yanında akraba ve referans gruplarının da etkisi çok önemli olabilir. (...) Bunların etkisi de çok yüksektir. Referans grubu dediğimiz insanlardan bahsediyorsunuz siz. Karar vermede onlarda mutlaka etkili. Çocuğumun görüştüğü insanlar var benim görüştüğüm, eşimin görüştüğü insanlar var bunlar, bu ve buna benzer okullarda okuyorlar. Dolayısıyla onların bize verdiği bilgilerde bu konuda yol gösterici oluyor (Ö2V3,2,2).

Öğrenci velileri, okullarla ilgili yaşam tecrübesi olan diğer kişileri tercih sürecinde kendilerine referans olarak almaktadırlar. Onlardan aldıkları bilgilerin gerçek bilgiler olduğu, tercih sürecinde kendilerini etkilediğini ve yol gösterdiği görüşündedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden yedisi “İnternet Araştırmaları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin tüm katılımcılara oranı % 70’dir. “İnternet Araştırmaları” temasına ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Sadece yapmış olduğum, yapmış olduğu başarıları internet sitesinden bir tartışma imkânımız oldu (D1V2,2,3).

İnternet ortamında reel bilgilerini aldım. Bu bilgiler benim için önemliydi. Üniversite sınav başarıları, çocukların akademik... Benim oğlum akademik anlamda kariyer yapabilecek özelliklere sahip bir çocuk. Bu yüzden akademik başarılarını baz aldım, buna karar verirken (Ö1V1,2,3).

Tabi her türlü şeyden takip ediyorsunuz. Hem internetten takip ediyorsunuz. Okulların sitelerinden, başarı oranlarına bakıyorsunuz. (...) .Dediğim gibi hani o internet tabii ki, internete bütün okulların başarısına baktım. Biraz önce de dediğim gibi hani çok da onları ben baz almadım (Ö1V2,2,3).

İnternette ayrıntılı araştırmalar yaptım. (...) Benim üzerimde internet daha çok etkili oldu açık söyleyeyim. Ben daha çok, üniversitede kim, nerede, nereleri kazanmış? Hangi puanla okullara girmişler ve bu başarıları hangi dilimde gerçekleşmiş? Üniversitede hangi dilime girmişler? Nerelere? Okul çocuğun başarısını yükseltmiş mi? Yerde mi saydırmış? Düşürmüş mü? Okulların genel üniversite kazandırma profillerini inceledim öncelikle. Okulları hakkında, tabiki bilgi edinirken, okulların tanıtımları var internet sitelerinde... Kendi resimleriyle, kazandıkları başarıları, yaptıkları sosyal faaliyetlerle ilgili, çok ayrıntılı birçok okulun internet sitesi var. Bizde buraları defalarca defalarca araştırdık (Ö1V3,2,3).

İnternetten edindim, biraz. İnternet üzerinden şöyle bilgiler edindim... Baktım D1’in internet sitesine, çocuklar nereleri kazanmışlar diye, üniversite başarılarına. Ama aklımda çok da yer etmemişti (Ö1V4,2,3).

İlk önce, internet sitelerindeki açıklamalarını inceledik bütün okulların... Oranında (D1'in de) özellikle internet sitesinden üniversite sınavındaki başarısıyla ilgili bayağı bir şey yapmıştık, toplamıştık bilgi (Ö2V2,2,3).

Günümüz iletişim çağı.Bilgiye ulaşmak artık çok kolay. Neredeyse bütün liselerin internet siteleri var. Oradan bilgi edinmek mümkün. (...) Yine internet sitelerindeki haberlerden okulun başarısı ile ilgili bilgi sahibiydim (Ö2V3,2,3).

Öğrenci velilerinin, öğrencilerinin devam etmesini istedikleri ortaöğretim kurumları ile ilgili bilgi toplarken en sık kullandıkları bilgi kaynaklarından birinin; okulların internet sitesi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yedisi “Diğer Okulların, Dershanelerin veya Öğretmenlerin Yönlendirmeleri” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinin oranı % 70'dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Genellikle araştırmalarımnda öğretmen arkadaşlardan yararlandım. ... Okullardaki dershanelerdeki rehberlik öğretmenlerinin bu konuda bize çok faydalı olduğunu gördük. Yani çocuğumuzu yönlendirmede kendimizden çok, öğretmen arkadaşlarımlın, rehberlik öğretmenlerinin, dershane öğretmenlerinin fikirlerine daha önem verdik (D1V3,2,4).

Bunlar daha çok üniversite sınavına öğrenci yetiştiren önemli dershanelerin kurucuları olan bir kişi oldu (Ö1V1,2,4).

Çevre okullarımızdaki öğretmenler, dershanelerdeki öğretmenlerden özellikle. (...) Sonra tabiki öğretmenlerimizin mesela ortaokuldaki, dershaneindeki öğretmenlerimizin yorumları...Onlar, yani en çok onlar. Yani hepsini birlikte değerlendirip karar verdik (Ö1V2,2,4).

Hem eğitim alan var, hem öğrencilerden, hem bilgilerden duydum hemde başka eğitimcilerden duydum (Ö1V3,2,4).

Etrafa sorarak... “İşte nereyi tercih edelim?” şeklinde bir şey vardı. Ama bu okulumuzda (bu tercih aşamasında) çok da fazla etrafımızda sormadık. Sadece birinci (kademede), ilköğretim kısmındaki öğretmenlerimizle istişare ettik çocuğun öğretmenleriyle. Onun dışında tanıdığımız bir okuldu. Bildiğimiz bir okuldu. Çok da fazla bir yere sormadık. (...) Özellikle şey çok daha önemli; ilköğretim okulunun rehberlik hizmetleri. Burada dershanede var ama dersane birazcık daha ikinci planda. Asıl, mezun olduğu okul, mezun olduğu okulun rehberlik faaliyetleri, onların tanıtımı. (...)Etraftan bazı arkadaşlara sorduk. Bir de tabii ki oradaki okuluna, Erzurum’daki okuluna sorduk: biz Antalya gidersek nereye gidelim? Onların da yine tavsiyeleri yönlendirmeleri oldu (Ö2V1,2,4).

Okul ve dershaneden herhangi bir yönlendirme olmadı bizim için (Ö2V2,2,4).

Tabi mutlaka dershanedeki öğretmenlerinin de etkisi oldu. Bunun yanında ilköğretimde derslerine giren öğretmenlerimizin de bu konuda yönlendirmeleri etkili olmuş olabilir diye düşünüyorum (Ö2V3,2,4).

“Diğer Okulların, Dershanelerin veya Öğretmenlerin Yönlendirmeleri” temasına ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinden altısı (% 60); diğer okulların, dershanelerin, rehberlik servislerinin ve öğretmenlerin yönlendirmeleri olduğunu, ortaöğretim okullarını tanıma açısından bu kaynakları bilgi kaynağı olarak kullandıklarını ifade etmektedirler. Bir öğrenci velisi (% 10); okul ve dershanelerden herhangi bir yönlendirme olmadığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin altısı “Reklam ve Tanıtım Çalışmaları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 60’dır. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Gazetelerde başarı ilanları falan veriyorlar ya kayıt aşamasında... Verdikleri ilanlar falan, onlardan... Onları okuyordum. İlgimi çekiyordu. Olabilir diye düşündüğüm için (DIV1,2,5).

(gazete televizyon yayınları, reklamlarının etkisi?)Ben fazla inanmıyorum, çok etkili olduğunu düşünmüyorum (DIV3,2,5).

Mesela; mesajlar geldi. Sürekli mesajlar geldi. Gazetelerde okuyorum. İnternet yoluyla haberdar oluyoruz, haberlerden. Reklamla ilgili; bu okulun zaten başarıları sürekli basında çıkıyor yani bunların hepsi bi şekilde bizim elimize geçiyor, bişekide öğreniyoruz (ÖIV1,2,5).

Yani sonuçta şöyle: hani bilbordlar derken zaten hemen hemen şeylerin hani sadece şey bazında reklamları oluyor. Sınavlardan sonra özellikle hani... Diğer okullar içinde bu geçerli tabi ama bu çok etkin oldu mu benim karar vermemde o bilbordlar, açıkçası hayır. Beni çok etkilemedi o bilbordlar. (...) Daha çok yaşanan tecrübeler çevremdeki tecrübeler ve öğretmenlerimizin görüşü daha çok beni etkiledi bilbordlardan çok. Çünkü bakarsanız mesela bir öğrenci diyelim ki Türkiye ikincisi oldu öğrenci diyor. Nereden? İşte, şu liseden... Ama tek bir kişinin orada başarılı olması, okul hakkında çok ta detaylı bilgi vereceğini düşünmüyorum. O kişi çok iyidir. Oraya şans eseri gitmiştir veya bir şekilde götürülmüştür. Bütün okulun başarısını bence göstermiyor. Ama şöyle bakıyorsunuz: bütün öğrenciler başarılıysa bu bir bilgi verir. Ama tek bir kişiyle bence karar... Ama bakarsınız. Ama bunu nasıl öğreniyorsunuz? Bunu daha çok çevrenizden öğreniyorsunuz veya okulun öğretmen ve velilerinden daha çok öğreniyorsunuz. (...) Ama hani oranın eğitimi konusunda dediğim gibi hep çevreden, yakınından, hani birçok arkadaşımın geçmişte çocukları vardı orada, onlardan ama hiç reklamlarını açıkçası görmedim, dikkat etmedim bilmiyorum (ÖIV2,2,5).

Hani reklam, gazete reklamı veya işte el ilanları falan, mutlaka etkili oluyordur ama sadece duymak açısından... Böyle bir okul da varmış...

Haberdar olma anlamında... Ondan öteye okul tercihinde çokta etkili olduklarını düşünmüyorum(Ö2V1,2,5).

Bunun yanında gazetelerden broşürlerden ve televizyon kanallarındaki reklamlardan bilgi edinme şansına sahibiz. (...) Tabiki çektii. Bilboardlarda görüyorduk. Yine yayınlarından görüyorduk. Gazetelerde haberler çıkıyordu. Oradan farkediyordum okulun başarısını (Ö2V3,2,5).

Öğrenci velilerinin bilboardlardan, görsel ve yazılı medaya üzerinden yapılan tanıtım ve reklam çalışmalarından okul belirleme sürecinde bilgiler edindikleri görülmektedir. Üç öğrenci velisi (% 30) bu çalışmaların etkili olduğunu ifade ederken, üç öğrenci velisi de (% 30 kendi tercih süreçlerinde çok da etkili olmadığı görüşündedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü “Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Yaşam Tecrübeleri” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin tüm katılımcılara oranı % 30’dur.

Öğrenci velisi Ö1V1; kendisi Ö1 kolejinde okumuş, öğrencisi aynı kolejin ilköğretim kısmından mezun olmuş ve Ö1 Fen Lisesine devam etmekte, küçük çocuğu da yine Ö1’in ilköğretim kısmına eğitim görmektedir. Ailenin Ö1 ile ilgili yoğun bir yaşam tecrübesi bulunmaktadır. Ö1V1’in “Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Yaşam Tecrübeleri” temasına ilişkin görüşleri aşağıdadır.

Kişisel gözlemlerim, okuldaki kişisel gözlemlerimdir... Evet. Kendi yaptığım gözlemler. Kadroyla ilgili, okulun fiziksel şartlarıyla ilgili bireysel araştırmalarımdır (Ö1V1,2,6).

Öğrenci velisi Ö1V4; kendisi her hangi bir özel okulda eğitim görmemiştir. Ancak öğrencisinin ablası ve kendisi Ö1’ in ilköğretim kısmından mezun olmuştur. Ayrıca öğrencinin ablası da Ö1 Fen Lisesinde lise eğitimini almıştır. Yine bu ailenin de Ö1 ile ilgili yoğun bir yaşam tecrübesi bulunmaktadır. Ö1V4’ün “Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Yaşam Tecrübeleri” temasına ilişkin görüşleri aşağıdadır.

Belki, ablası da bu okuldan mezun olduğu için, kendisi de ilkokul ve ortaokul hayatını orada geçirdiği için... Hani bizim gözümüzle de orası iyi bir okul. Bizim oradan bir memnuniyetsizliğimiz olmadı. Deneyimlerimiz de var okul ile ilgili. O nedenle, Antalya'da kalırsa; hani Antalya içinde şurayı mı yazsam, burayı mı yazsam gibi bir düşüncemiz olmadı (Ö1V4,2,6).

Okul çağında iki çocuğu buluna Ö2V1 kendisi herhangi bir özel okulda eğitim almamıştır. Çocukları ise çeşitli özel okullarda eğitim gördükten sonra Ö2 Fen Lisesinde eğitimlerini sürdürmektedirler. Araştırma kapsamındaki öğrencimizin abisi Ö2 Fen Lisesi son sınıf öğrencisidir. Ö2V1'in "Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Yaşam Tecrübeleri" temasına ilişkin görüşleri aşağıdadır.

Ama bizim önümüzde birde ablamız vardı aynı okula giden. O birazcık kendimize... Çünkü okul çevresini veya okuldaki öğretmenleri idarecileri tanıyorduk ablamızdan dolayı. Ablamızda da biraz daha benzer bir süreç... Ama orada çok tanımadan gelmiştik (Ö2V1,2,6).

"Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Yaşam Tecrübeleri" temasına ilişkin görüş bildiren öğrenci velislerinin tüm katılımcılara oranı % 30 olması bu temanın etkinliğinin az olması gibi yorumlanamaz. Çünkü araştırma kapsamında görüşme yapılan öğrenci velilerinden okullarla ilgili yaşam tecrübesi olan sadece üç aile vardır ve bu üç aile de (% 100) yaşam tecrübelerinin olduğu okula öğrencilerini göndermiştir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü "Geçmişten Gelen Bilgiler" temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı %30'dur. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ben kendim Antalyalıyım. Yani burada doğdum burada büyüdüm. Önde de bir abisinin olması nedeniyle zaten liseler hakkında bilgi sahibiydim. Yani kızım ile ilgili çok fazla araştırma yapmadık. Hemen hemen Antalya'daki gidilebilecek bizim istediğimiz seviyedeki okulları biliyorduk. Yeni bir araştırmaya girmedik. ...Dediğim gibi yani liseleri biliyordum (D1V1,2,7).

Biz bu konuda aile olarak bilinçli bir aileyiz. Her şeyden önce onu söyleyeyim. Yani az buçuk okullarımızı tanıyoruz. Çevremizdeki okulları tanıyoruz. (...) Sadece biz kendi ailemiz olarak, hem annesi hem babası olarak okulları az buçuk tanıyoruz. Neticede belli bir eğitimleri almış kişileriz. Bizler hangi okulun çocuklarımıza daha yararlı olacağını az buçuk kestirebiliyoruz. Bölgemizdeki bu okullar içerisinde de hangi okulun daha iyi olacağını az buçuk bizler tayin edebiliyoruz. Yani bir araştırma bir şeye girmedik (DIV2,2,7).

Tabii yaklaşık üç yıldır Antalya için konuşursak, Antalya'dayız ve bu süre içinde Ö2Ö1 ortaokula başladığı zaman Antalya'ya gelmiştik. O dönem içerisinde Antalya'daki birçok okulu araştırdık. Biraz önceki saydığımız veya söylediğimiz şartları sağlayan veya buna en uygun olduğunu düşündüğümüz okul için burayı tercih ettik (Ö2V1,2,7).

Antalya ilinde uzun süre yaşayan aileler, Antalya'da bulunan ortaöğretim okullarıyla ilgili bu süreç içerisinde bilgi sahibi olduklarını, bu nedenle farklı araştırma süreçlerine girme ihtiyacı duymadıklarını ifade etmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin ikisi “Okullara Yapılan Tanıtım Gezileri” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 20'dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Geçen yıl okulları ziyaret ettiklerinde o okulu da (DI'i ziyaret) ettiler, çocuklar öğrenciler okulları ile birlikte. Kendileri gittiler. O zaman bir bilgim oldu çocuğun anlattığı kadarıyla (DIV1,2,8).

Ama ilköğretim zamanında, dönem içerisinde mesela çeşitli geziler düzenlenmiştir okullara. Çocuğunda oradan kafasında bir şey kalmıyordu. Ama genelde devlet okullarına düzenlediler. Özel okullara gezi düzenlemediler. Devlet okullarına düzenlemişlerdi (Ö2V2,2,8).

Çocuğu özel okula devam eden bir öğrenci velisi ve devlet okuluna devam eden başka bir öğrenci velisi çocukları ilköğretim okulundayken okullarıyla birlikte liselerintanıtım gezisine gittiklerini ifade etmektedir. Bu gezilerin devlet okullarına yönelik yapıldığı görülmektedir.

4.3 Antalya İli Merkez İlçelerinde Yer Alan Fen Liselerine İlişkin Algılara Ait Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Antalya İli Merkez İlçesindeki Fen Liselerine devam eden öğrenci velileriyle yapılan görüşmelerden D1 Fen Lisesine, Ö1 Fen Lisesine ve Ö2 Fen Lisesine ilişkin algılar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.3.1 Devlet Fen Liselerine İlişkin Algılara Ait Bulgular

Çalışma kapsamında yer alan bir adet devlet fen lisesi olduğu için bu kısımda D1 Fen Lisesine ilişkin algılar verilmiştir.

4.3.1.1 D1 Fen Lisesine İlişkin Algılara Ait Bulgular

Öğrenci velileriyle yapılan görüşmelerde D1 Fen Lisesine ilişkin algılar tespit edilmeye çalışılmıştır. Ancak öğrenci velileri; D1 Fen Lisesine ilişkin düşüncelerini ifade ederken bazen genelleyerek devlet okullarına ilişkin ifadeler de kullanmışlardır. Elde edilen bulgular da “Okulun Fiziki Yapı ve Donanımı”, “Öğretmen Kadrosu”, “Üniversite Sınavı- Akademik/ Ders Başarısı”, “Öğrencilere Karşı İlgi ve Öğrencinin Desteklenmesi”, “Okulun Konumu”, “Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu”, “Öğrenci Profili”, “Sosyal Faaliyetler Projeler ve Çeşitli Etkinlikler”, “Hiyerarşik Yapı Bürokrasi ve Mevzuat”, “Tanıtım ve Reklam Çalışmaları”, “Okulun İletişimi”, “Programın Zorluğu / Çalışma Temposu”, “Sınıf Mevcutları”, “Yabancı Dil Eğitimi”, “Okul Disiplini”, “Motivasyon Çalışmaları”, “Yenilikçilik”, “Okulun Başarı Hedefleri”, ve “Okulun Maddi İmkânları” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin veli görüşleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 3Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin D1 Fen Lisesine İlişkin Alguları

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Okulun Fiziki Yapı ve Donanımı	√	√	√			√	√			√	6	60
2 Öğretmen Kadrosu	√	√	√	√	√	√					6	60
3 Üniversite Sınavı- Akademik/ Ders Başarısı	√	√		√	√		√		√		6	60
4 Öğrencilere Karşı İlgı ve Öğrencinin Desteklenmesi	√				√			√	√	√	5	50
5 Okulun Konumu	√	√	√				√				4	40
6 Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu	√					√	√				3	30
7 Öğrenci Profili		√	√			√					3	30
8 Sosyal Faaliyetler Projeler ve Çeşitli Etkinlikler	√				√	√					3	30
9 Hiyerarşik Yapı Bürokrasi ve Mevzuat				√		√		√			3	30
10 Tanıtım ve Reklam Çalışmaları				√			√	√			3	30
11 Okulun İletişimi	√		√								2	20
12 Programın Zorluğu / Çalışma Temposu	√						√				2	20
13 Sınıf Mevcutları						√				√	2	20
14 Yabancı Dil Eğitimi						√					1	10
15 Okul Disiplini	√										1	10
16 Motivasyon Çalışmaları						√					1	10
17 Yenilikçilik				√							1	10
18 Okulun Başarı Hedefleri				√							1	10
19 Okulun Maddi İmkânları				√							1	10

Antalya İli Merkez İlçesinde Buluna Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrenci Velilerinin D1 Fen Lisesine İlişkin Ait Alguları aşağıda verilmiştir. Ancak çalışmanın bu kısmında tekrarlardan kaçınmak için katılımcıların görüşleri her tema için ayrılmadan yazılmıştır. Çünkü katılımcıların kullandıkları bazı cümlelerin içerisinde

birden fazla temaya ilişkin görüş yer almaktadır. Katılımcıların görüşleri, katılımcı isimlerinin kodlama sıralamasına göre verilmiştir.

Öğrenci velisi D1V1'in, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Çevremde birkaç arkadaşımın çocukları okuyordu orada. Yani iyi bir lise olduğunu ve onların üniversite tercihlerinde çok başarılı olduklarını gördüm(D1V1,3a,3).

Mesela müdürün bayan olduğunu biliyorum. Disiplinli bir öğretmen olduğunu biliyorum. Daha hiç bu araştırmalara gitmeden... İlgilendiklerini biliyorum çocuklarla. Birebir ilgilendiklerini biliyorum. Yani sosyal bir okul değil, sadece ders çalışıyor gibi değil de aslında, birçok sosyal etkinlikleri de olduğunu.... Onu da yakın bir arkadaşımın çocuğu oraya gittiği için bunlardan bilgi sahibiyim. Ama tabii kendimiz gidinceye kadar çok net şeyleri de bilmiyorduk (D1V1,3a,4-15).

Daha sonra biz tercihlerden önce gittik okula okulun yaklaşık yerini biliyordum ama nokta olarak şey yapmıyordum.Şehir dışında olması biraz fiziki yapısı falan tadilat aşamasında idi. Bir de yazın bir müdür yardımcısıyla görüştük.İlk gittiğimizde... İşte şey... Yani... Daha sonra toplantılarda da dile getirdim bunu gerçi ama... Çocuklara “Burası çok zor çalışmaya hazır mısınız?” daha başlamadan böyle bir şey oldu. ... Yani zorlanırsınız gibi... Daha çocuklar okula başlamadan böyle bir şey. ... Yani zaten tedirgin giden çocuk biraz daha ürkütücü... “Anne ben bu kadar sıkı çalışmam, fen lisesine gidenler çok acayip çalışıyor. Ben o kadar kendimi yoramam.” Yani bu çocuk açısından kötü oldu (D1V1,3a,1-5-11).

Biraz önce dedim ya ticari işletme daha hoş karşılıyor. Öncelikli görevini yapıyor devlet okulundaki görevli. Biz gittiğimiz zaman bize ilk sorulan soru okula kaçınıcı girdiniz. (...) İşte: “Çok zor! Hazırmısınız?” gibi biraz önce ifade ettiğim gibi şeyler. Devlette, kolej gibi bir şey olmadı (...)Ama işte kayıt sırasında mesela çok güzel hazırlanmıştı okul. Servis masasıaçılmış pastalar,

çaylar, kolalar, sular, her türlü ikram vardı. İşte güzel bir sıranın üzerine koymuşlar, masalarda oturuyorsun mesela o da çok şıktı. Hiçbir okulda görülmeyen şey de kolejde bile görmediğimiz bir karşılamaydı oda. Çok hoştu yani. Çay demlenmiş fuayeye konulmuş birkaç çeşit pastası, soğuk meşrubatı ve sürekli sana ikramlar yapılıyor. O gün mesela kayıt gününde de çok güzel sürprizler karşılaştık (DIV1,3a,11).

Şimdi okullu seçerken dediğim gibi tereddütlerimiz vardı. O da çok yoğun bir ders programı olacağı içindi (DIV1,3a,12).

Hatta sonradan o arkadaşı bir gelgitler yaşadı ilk bir iki hafta. Okul değiştirmeyi bile düşündü. Ama çok acele karar vermişti. Onunla görüşmelerimiz oldu, ailesiyle de öyle. Şuan ikisi de mutlular (DIV1,3a,6).

Öğrenci velisi DIV2'nin, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıda yer almaktadır.

Vermiş olduğu oradaki eğitim her şeyden önce. Neticede yanlış bilmiyorsam, yanlış söylemeyeyim; gene sizler öğretmensiniz... Başarılı öğretmenler oralara belli puan alarak, okullara tayin olabiliyorlar. Ve bu başarılı öğretmenlerin yetiştiriciliği çocuklarda başarılı olur düşüncesi hâkim biz de. İyi puan alan öğretmenlerin elinde çocuklarımız büyüyor inşallah ve aynı şekilde onların da başarılı olacağını ümit ediyoruz (DIV2,3a,2).

Özel okullardan; hem Ö1'e gittim, hem de Ö4'e gittim. İkisine de... İkisi ile de görüşmelerim oldu. İkiside çocuğumu rahatlıkla kabul edebileceklerini söylediler. Ama daha sonra başarılarını incelediğimde, bu okulların başarılarını incelediğimde yani, mezun vermiş bu okulların çocuklarımızı hangi üniversiteye kazandıkları noktasına geldiğimde, D1 daha ağır bastı. Buradaki okulda okuyan çocukların başarıları bizi daha da cezbedetti. Ondan dolayı bu okulların bir ikinci plana, üçüncü plana itilmesine sebep oldu (DIV2,3a,3).

Neticede fen lisesine giden çocukların hepsi 451 seviyenin üzerinde. Bu seviyenin üzerinde olan çocuklar malesef ki Antalya'ya 10-12 kilometre uzaklıkta başıboş bırakılmış bir yerde. Ben Fen Lisesi'nin hiç olmazsa şöyle deniz kenarında... Belki hani... Belki burası "large" gelecek denilebilir. Ama başarılı öğrenciler de başarısını hak ettikleri bir okulda, daha güzel, daha nezih bir ortamda okumasını özellikle ve özellikle düşünürüm. Böyle olmasını isterim. Neticede çocuklarımız 15 kilometre... 10-12 kilometre servisle gidiyorlar ve benim çocuğum ilk son şey de son bırakılıyor akşam bu şekilde... Başlangıçta bir zorluk yaşadık. Ben gitmicem okula şeklinde birazcık veryansın etti. Biz birazcık baskı uyguladık kendisine ister istemez. Gideceksin bu okulla, okulu kazandın. Bu okulu herkes kazanamıyor şeklinde. Kazandıysan bunun da belli bir müddet şeyi geçer, acısı geçer alışırsın şeklinde yönlendirmeleriniz oldu. Yani okulumuzun yeri konusunda konumu konusunda... Yani bir Fen Lisesi ise bu daha iyi bir yerde daha iyi şartlarda olması lazım (DIV2,3a,1-5-7).

Öğrenci velisi D1V3'ün, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Daha sonra bizzat ben kendim giderek, öğrencilerle sohbet etme imkânım oldu. Okul içerisinde yani okulun bahçesinde sohbet ettik. Hatta bütünleme sınavı vardı o zaman kayıt döneminde. Bizzat izledim ki bilim adamı yetiştirme özelliklerine sahip en iyi kritere sahip olduğunu gördüğüm için orayı tercih ettik (DIV3,3a,7).

Okulun Antalya kamuoyunda bizim edindiğimiz bilgilere istinaden değerleri, okul yönetimine göre biraz bende hayal kırıklığı yarattı. Okul yönetiminin pek böyle önemsemediğini gördüm. Ama öğrencilerin gerçekten her bir öğrencisi zaten kendisi reklamını yapıyordu. Öğrencinin oluşu, ben buradayım, burası eğitim yuvası dedirtiyordu. Ama okul yönetiminden böyle bir çaba görmedim (DIV3,3a,7-11).

(Okul yönetimiyle görüştünüz mü?) Bulunduk, görüştük. Ama işin doğrusu pek de ilgilenmediler. ... Bence okul yönetiminin o potansiyeli gerektiği gibi değerlendiremediklerini düşünüyorum (DIV3,3a-11).

Antalya içinde en idealiydi bizce. Var olan öğrenci potansiyelini tekrar tekrar izledim. Gerçekten de hayal ettiğim öğrenci kitlesi vardı. (...) Bizim içinde en önemli şeylerden birisi çocuğumuzun o arkadaşlarının içinde eğitim alması (DIV3,3a,7)

Öğretmen kadrosu olarak da daha sonra beni etkiledi. Derse giren öğretmenleri olarak... Başarılılar bence (DIV3,3a,2)

Bizim çocuğumuzun şöyle bir özelliği vardı. Deneye çok meraklıydı. Küçüklükten beri deney yapardı. Deney yapıp yapamayacağını soruyordu. Bir de okulun şehir içinde değil şehir dışında olması, yani kampüs havası vermesi o yönden etkili oldu. Bir de kendi araştırmalarına göre kamuoyunda D1 Fen Lisesi Antalya'da en başarılı öğrencilerin toplandığı yerd. Ondan etkilendi (DIV3,3a,5).

Öğrenci velisi Ö1V1'in,D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıda yer almaktadır.

Fen liselerinin genel çizgisini de devlet liselerinde fen liselerinin genel devlet liselerinde bi takım sapmalar olduğu konusunda sürekli okuduğumuz ve duyduğumuz konular var. Bir kere devlet okullarının kendilerini yeterince yenileyemediklerini, reklam yapmadıklarını, kendilerini ifade etmede sıkıntılar yaşadıklarını düşünüyorum. Aslında mutlaka çok değerli öğretmenler ve akademisyenler var o okullarda çalışan. Fakat bunu yeterince lanse edemediklerini düşünüyorum. Başarı hedeflerini yeterince yükseltmediklerini düşünüyorum. Tabi burada belki maddi imkânlar, belki kısıtlamalar, belki hiyerarşik sistem bunlar çok önemli bir yapı. Devlet düzeni içerisinde her şey dönüyor. Ama özel okulların başarıları da azımsanmayacak derecede fazla. Bunlardan devlet okullarının bu tür gelişmelerden faydalanması gerektiğini düşünüyorum. Bu tür gelişmelere

açık olmalarını düşünüyorum. Şu anda benim gördüğüm herhangi bir çalışma yok. Her okul kendi içerisinde sadece kendi içerisinde dönen bir kısır döngü içerisinde devlet okullarında (Ö1V1,3a,2-3-9-10-17-18-19).

Öğrenci velisi Ö1V2'nin, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

İlk başa dönersek esas söylemiştim, dersi tamam belki çok iyi veriyor olabilirler. Matematik, fizik... Çok iyi veriyor olabilirler (Ö1V2,3a,3).

Tamam, öğretmenlerimiz çok iyiydi... (Ö1V2,3a,2).

En temel şey, devlet okuluyla karşılaştırsak, yani şöyle ben de bir devlet okulunda okudum, Anadolu lisesinde, devlet okulunda okudum. İlk başa dönersek esas söylemiştim, dersi tamam belki çok iyi veriyor olabilirler, matematik, fizik çok iyi veriyor olabilirler ama ek proje olsun, farklı olaylarda, sosyal aktiviteler olsun, işte hayata hazırlamak olsun, sadece ders vermek hayata hazırlamak değildir. Bu konularda yetersizler yani ben kendimi de göz önünde bulundurdum kesinlikle böyle bir şey yoktu. Herkes geliyor, dersini veriyor, gidiyor. Ama çocuğun eksiği nerede? Ne yapabiliriz? Farklı ne yapabiliriz? Proje üretebilir mi bu çocuk? Veya hani daha farklı ne ek şeyler yapabiliriz de üniversiteye katkısı... Hani sadece o derslerin dışında bir şey yok diye düşünüyorum devlet okullarında. Ben dersimi vereyim görevimi yerine getireyim, gerisi ne olursa olsun gibi düşünülüyor, diye düşünüyorum. Çünkü benim kızım ilkokul ve ortaokul ikisini devlet okulunda okumuştü. Bizzat kendim yaşadım ve gördüm. Tamam, öğretmenlerimiz çok iyiydi. Girip ders verip gidiyorlardı ama ek şeyleri her zaman ben kendim destek verdim. Ama bir yerde tabi yetmiyorsunuz, mutlaka yardım almanız gerekiyor okuldan da. Bunu devlet okulunda sağlayabiliyor musunuz? Pek zannetmiyorum (Ö1V2,3a,2-3-4-8).

Öğrenci velisi Ö1V3'ün, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Hayat sadece kendi etrafında dönmüyor. Hayatın çok çeşitli yönleri var ve çok çeşitli kesimlerden insanlar var bu hayatta. Hepsini olduğu gibi kabul edip, onların içinde var olması gerekiyor. Ben bu yüzden ilköğretimi ve ortaöğretimi devlet okullarında aldırđım. Çok da memnundum açıkçası. Hiçbir şikâyetim de yoktu. Tek açık noktası; okulumuzun, bana göre; devlet okulunun, ingilizce yönünden... Çünkü çağımızda mutlaka bir, iki dil bilmesi gerekiyor. Çocuklar bu yönde... Ben onları destekledim zaten. Ama işte... Okulun, devlet okullarının yetersizliği... Ne yönde yetersiz, sınıflar çok kalabalık, yeteri kadar fiziki şartları iyi değil, resim, müzik, beden eğitimi konusunda oldukça yetersiz eğitim alıyorlar. Bunların dışında, devlet okulundan bir şikâyetim yoktu (ÖIV3,3a,1-7-8-13-14).

Onlar başarılar gerçekten. Başarılar ama nasıl başarılılar? Zaten en iyi öğrencileri alıyorlar. Öğrenci profilleri oldukça iyi. Oradan çıkış profilleri de iyi olmak zorunda. Ama orada...Oranın öğrencileri mutsuz. Neden mutsuz! Şimdi bir öğrenci oraya gidiyorsa, kazanıyorsa; bu öğrenci gerçekten süper öğrencidir. Doğru mudur? Doğrudur. Bayağı bir sınav oluyorlar. Üç yıl sınav oluyorlar. Sonucunda da seçilip gidiyorlar ve bu öğrencileri motive etmek için oradaki eğitimcilerin... Tabi ben bunu dışarıdan duydum. Birebir yaşamışlığım yok. (...) Hem eğitim alan var, hem öğrencilerden, hem bilgilerden duydum hem de başka eğitimcilerden duydum.Bir; öğretmen profilleri çok değişiyormuş, iki; öğrencileri motive etmek için 'Siz süpersiniz.' demek yerine, 'Siz kötüsünüz.' demeyi tercih ediyorlarmış. Anlatabiliyor muyum? Olumsuz... Ve onlara çok yüklenip, onların sosyal yönlerini tümüyle baskılayıp, sadece derse yöneltmek istiyorlar. Yani bunlar gerçekten başarılı öğrenciler. Artı bunlar, bilinçli öğrenciler. Bir veli, çatlasa da patlasa da, öğrenci de bilinç yoksa istek yoksa hiçbir sınavda başarılı olamaz. Zeki de olsa başarılı olamaz. Çünkü bu bir saç ayağıdır. Hem çalışacak hem zeki olacak hem etraf desteğı olacak. Ben orayı hiç düşünmedim, açıkçası. Benim oğlum çok sıkıya gelemez, çok baskıya gelemez. Benim oğlum motivasyonla ders çalışır. 'Sen süpersin.' deyince, çalışır. O yüzden, hiç düşünmedim. Hiçbir faaliyetine de katılmadım (ÖIV3,3a,2-3-6-16).

Aslında öncesinde çok fazla özel okula gönderme niyetim yoktu açıkçası. Ben Antalya'ya geldiğim zaman gene işyerime yakın resmi bir Anadolu Lisesine düşünüyordum. Ama son zamanlarda ki liselerdeki hareketlilik... Yani 5 yılda bir müdürlerinin değişmesi... Bu geleceklerinin ne olacağı... Buralar kapatılacak mı? Nasıl ileride buralara öğrenci alınacak? Belli olmaması... Bu belirsizlik, biraz daha çocuğumu korumaya itti beni. Öyle düşündürdü; özel okulda daha korunacağını düşündüm. Yani şimdi düşünün, bir okula önce sınavla öğrenci alınacak, ondan sonra bir anda hadi bakalım, mahallenin çocukları gelsin, denilecek. Bu öğretmen profilini değiştirir. Belki öğretmenleri de kaçıracak. Bir okulu okul yapan sadece binası değildir bana göre. Bunları da düşündüm gözönüne aldım. Benim bir oğlum daha var. Onu da düşünmek zorundayım. Birine bir imkân verdiğim zaman öbürüne de aynı imkânı vermek zorundayım. Tabi hepsini göz önüne aldım (Ö1V3,3a,9).

Öğrenci velisi Ö1V4'ün, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Tabi ki başarısı var, başarılı bir okul (Ö1V4,3a,3).

Şimdi, bu kızım da gitmedim. Büyük kızım da orayı ben hiç düşünmemiştim. Dediğim gibi orası çok uzak diye düşünmemiştim ben orayı. Buradan tam bursta kazanmıştı çocuğum. O döneme denk geldi. Hani, tam burs, büyük kızım kazanmasaydı, bilmiyorum. Belki de o zamanda D2'yi düşünürdüm evime yakın diye. Çünkü iki çocuğu birden aynı anda kolej okutmak çok zordu. Birini okuta bilirdik ancak. O zaman gitmiştim. Orda da o zaman, gördüğüm olumsuz bir şey yoktu. Ama yeri çok uzaktı benim gözümde, tarlanın ortasında boşlukta bir bina orası. Yani ben gittiğim zaman öyleydi en azından, büyük kızım döneminde gittiğimde. Bir de orayla ilgili... Birkaç arkadaşımın oraya başlamışlar önce. Daha sonra bizim okula geçtiler onlar; bırakıp, oradan ayrılıp. İşte orada çok yoğun bir çalışma temposun olduğunu, çocukların dersten çıkıp, hep etüt yapıp, çalıştıklarını... Hani gerçekten çok yoğun çalıştığını çocukların, kendilerinin çok fazla gayret sarf ettiğini... Tabi

ki başarısı var, başarılı bir okul. Ama onun için çocukların çok gayret sarf ettiğini, çok fazla ders çalışıldığını, bana söylediler. Tempodan bunaldıkları için buraya geçtiklerini söylediler. Ben çocuğumu da tanıyorum. Benim kızım öyle, hiç yoğun ders çalışan biri değil. O, benim çocuğumu çok yıpratır. Ben de çocuğumun öyle bir tempoya girmesini istemedim. Türkiye birincisi bile olacaksa olmasın, yani böyle bir tempoya girip mutsuz olacaksa çocuğum, diye düşündüm açıkçası (Ö1V4,3a,1-5-6-12).

Burada olmadım ama İstanbul'da oldum.(devlet okullarının tanıtımına tanık) Örneğin İstanbul Erkek lisesine gittim. Devlet okulu orası... Orası, okulu tanıtmak için gruplar oluşturmuştu. Bizi grup grup odalara aldılar. Okullarını anlatılar, tanıttılar. İşte gezebilirsiniz, “Okulumuzun; şöyle böyle...” dediler. Hani orda tanık oldum. Galatasaray Lisesi'nde de aynı şeye tanık oldum (Ö1V4,3a,10).

Öğrenci velisi Ö2V1'ün, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Hani ufak tefek belki kamuda olmanın getirdiği bir takım şeyler; işte bürokratik birtakım yavaşlıklar olabilir. Onun dışında çok da fazla fark olduğunu düşünmüyorum. Benim çok yakın bir arkadaşım bir anadolu lisesinde müdür yardımcısı. Onların nasıl çalıştığını biliyorum. Hani özel okullardan çok daha farklı çalışmıyorlar. Hatta öğrenci almak için de aynı şeyleri yapıyorlar. Aynı tanıtımları onlar da yapıyorlar. Aynı faaliyetlerde bulunuyorlar. Öğrencileri ile birebir ilgilendiklerini biliyorum. Hani çok farklı düşünmüyorum devlet okulları ile özel okulların. Belki bir dönem farklılıklar vardı ama şu anda giderek farklar kapanıyor (Ö2V1,3a,4-9-10).

Öğrenci velisi Ö2V2'ün, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Oranında özellikle internet sitesinden üniversite sınavındaki başarısıyla ilgili bayağı bir şey yapmıştık, toplamıştık bilgi. Buranın da gayet iyi olduğunu görmüştük (Ö2V2,3a,3).

Devlet okulları ile burada D1 Fen Lisesine gittik. Hatta çocukla beraber gittik. Bu gittiklerinin hepsine zaten çocukla birlikte gittik. Ama ilk intiba özellikle çocukta biraz şey oldu. Öğretmenlerin davranışı olsun biraz ters geldi diyeyim. Yani mesela orada ilk gittiğimizde başka bir öğrenci vardı. Bize biraz daha soğuk davrandılar. Biraz şey davranınca çocuk dedi ben burayı istemiyorum (Ö2V2,3a,4).

D1'e gittiğimizde ilk intiba ben burada okumam, okumak istemiyorum... (şeklinde oluştu)Çünkü müdür yardımcısı ile oradaki arkadaş bizimle hiç ilgilenmedi. Hiç bakmadı bile, gibisinden bir intiba oluşmuştu. İlişkileri biraz zayıf gördüm. Çok ısınamadım. Yani bu da eğitim hayatını biliyorsunuz ki etkiler. Yani ısınmadığı zaman...(Ö2V2,3a,11)

Öğrenci velisi Ö2V3'ün, D1 Fen Lisesi ve Devlet Okullarına ilişkin algıları aşağıdadır.

Okullarla ilgili kısa bir araştırma yaptıktan sonra birçok okulun sınıf mevcudunun çok yüksek olduğunu fark ettim. Özellikle devlet okullarında öğretmenlerin yeterince öğrencilerle ilgilenmediğini biliyordum. Yine aynı şekilde fiziksel mekân olarak da devlet okullarının bir özel okullarla yarışması mümkün değildi. Biz bu artıları da dikkate alarak böyle bir tercihte bulunduk zaten (Ö2V3,3a,4-13).

4.3.2 Özel Fen Liselerine İlişkin Algılara Ait Bulgular

Yapılan görüşmelerde öğrencisi Devlet Fen Lisesine devam eden iki öğrenci velisi görüşmelerde; özel okullara ilişkin algılarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler Ö1 ve Ö2 özelinde ifade edilmemiştir. Bu görüşler de “Programın Zorluğu / Çalışma Temposu”, “Okulun İletişimi”, “Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu”, “Ticari Kaygı” ve “Başarılı Okul” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin görüşler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 4Antalya İli Merkez İlçelerindeki Devlet Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Özel Okullara İlişkin Algıları

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Programın Zorluğu / Çalışma Temposu	√										1	10
2 Okulun İletişimi	√										1	10
3 Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu	√										1	10
4 Ticari Kaygı			√								1	10
5 Başarılı Okul			√								1	10

Katılımcıların özel okullara ilişkin görüşleri, katılımcı isimlerinin kodlama sıralamasına göre verilmiştir.

Öğrenci velisi D1V1'in, özel okullara ilişkin algıları aşağıdadır.

Benim çocuğum mutlu çocuk olsun çok ezilen hayatı sadece ders çalışmak olsun istemedim. Bir de şimdi, başarı fen lisesi, anadolu lisesinde okumasının çok önemi yok. Bireysel başarı ön plana çıkıyor. Bireysel başarıda da çocuğu zorlamadan yakalayabilecek yerler, kolejler olarak gördüm (D1V1,3,1-3).

(Özel okullarla görüşmelerimizde)Güzel karşılandık. İfade ettiler kendilerini. Güzel karşılanmak her insanın hoşuna gider. Kendini iyi hissetmeni sağlıyor. Sen değer verilen insan oluyorsun. O açıdan hem çocuk açısından hem veli açısından "Yanlışı yere gelmemişim." diyorsun (D1V1,3,2).

Öğrenci velisi D1V1'in, özel okullara ilişkin algıları aşağıdadır.

Genel olarak düşünürsek özel okulları biraz maddi kaynak okullar, yani ticarete biraz daha yatkın olduğunu düşündüğümüz için bu kaygı da var acaba? Çocuk başarılı olduğu için alacaklar ama sonuçta para kazanarak yürütülen bir yer olduğu için. Biraz da tabi "Reklama dayalı mı?" diye şüphe uyandırıyor. Belki de bu ön yargı olabilir (D1V3,3,4).

Çok başarılı okullar var (D1V3,3,5).

Çalışma kapsamında yer alan iki tane özel fen lisesi bulunmaktadır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi sonucunda bu iki özel fen lisesine ait algılara ilişkin bulgular sırasıyla verilmiştir.

4.3.1.2 Ö1 Fen Lisesine İlişkin Algılar

Görüşmelerde Ö1 Fen Lisesine ilişkin algılarla ilgili elde edilen bulgular “Üniversite Sınavı-Akademik/ Ders Başarısı”, “Öğretmen Kadrosu”, “Öğrenci Profili”, “Öğrencilere Karşı İlgı ve Öğrencinin Desteklenmesi”, “Okula Karşı Duyulan Güven”, “Çağdaşlık Modernlik Atatürkçülük ve Özgürlükçülük”, “Yabancı Dil Eğitimi” ve “Sosyal Faaliyetler Projeler ve Çeşitli Etkinlikler” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin görüşler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.5Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Ö1 Fen Lisesine İlişkin Algıları

Temalar	DIV1	DIV2	DIV3	ÖIV1	ÖIV2	ÖIV3	ÖIV4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Üniversite Sınavı-Akademik/ Ders Başarısı		√		√	√		√				4	40
2 Öğretmen Kadrosu				√			√				2	20
3 Öğrenci Profili		√		√							2	20
4 Öğrencilere Karşı İlgı ve Öğrencinin Desteklenmesi				√		√					2	20
5 Okula Karşı Duyulan Güven				√			√				2	20
6 Çağdaşlık Modernlik Atatürkçülük ve Özgürlükçülük				√			√				2	20
7 Yabancı Dil Eğitimi					√						1	10
8 Sosyal Faaliyetler Projeler ve Çeşitli Etkinlikler					√						1	10

Çalışmanın bu kısmında tekrarlardan kaçınmak için katılımcıların görüşleri her tema için ayrılmadan yazılmıştır. Çünkü katılımcıların kullandıkları bazı cümlelerin içerisinde birden fazla temaya ilişkin görüş yer almaktadır. Katılımcıların görüşleri, katılımcı isimlerinin kodlama sıralamasına göre verilmiştir.

Öğrenci velisi D1V2'in, Ö1 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Özel okullardan; hem Ö1'e gittim, hem de Ö4'e gittim. İkisine de... İkisi ile de görüşmelerim oldu. İkisinde çocuğumu rahatlıkla kabul edebileceklerini söylediler. Ama daha sonra başarılarını incelediğimde, bu okulların başarılarını incelediğimde yani, mezun vermiş bu okulların çocuklarımızı hangi üniversiteye kazandıkları noktasına geldiğimde, D1 daha ağır bastı. Buradaki okulda okuyan çocukların başarıları bizi daha da bir cezbetti. Ondan dolayı bu okulların bir ikinci plana, üçüncü plana itilmesine sebep oldu (D1V2,3b,1).

Sınavı kazandıktan sonra; Ö4 olsun, Ö1 olsun bu okullara gittim. Belki imkânları D1'e göre daha iyiydi. İyi olmasına rağmen biz yine de devlet okulunu tercih ettik. Çünkü neticede orada bu işi biraz maddiyata dökmüş kişilerin çocukları da okuyacak. Ve benim kızımın, kızlarımın ne diyeyim yani kızlarımın bu çocuklar arasında parası olan kişilerle de... Yani belli bir seviyenin üzerinde almışsa kızım o kişilerle görüşsün. Kızımın 480'in üzerindeydi (puanı). Benim kızım 450'lik puanı alan da parasını bastırıyordu. 480 puan alanın sınıfında okuyabiliyordu böyle liselerde. Orada işin tek maddiyata dökülmesini pek tasvip etmiyorum. Mümkün olduğunca eğitimde o eşitliğin, fırsat eşitliğinin mutlaka ve mutlaka yaratılmasını istiyorum (D1V2,3b,3).

Öğrenci velisi Ö1V1'in, Ö1 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Tecih sebepim bir de akademik başarısı çok yüksek çocukların bir arada olması, bu okulda. Bu benim için önemli bir kriterdi. İnsanları sanata müziğe bilime özel ilgileri olabilir ve buna göre yönlendirilmelidirler. Benim

oğlumun bilime özel yeteneği var ve bu anlamda en iyi değerlendirebilecek yer olarak gördüm. Çocukların bir birlerini sürükleyeceğini düşündük hep. Tercihimizi bu yönde bu yüzden kullandık. (...) Ö1 Fen Lisesiyle bundan üç yıl önce, bu konudan haberdar oldum ve başarıları, çocukların başarı düzeyleri ve özellikle bilim anlamında kendilerini daha ileriye götürmek isteyen çocukların bir arada olduğunu görmek beni etkiledi (Ö1V1,3b,3).

O an arzu etmiştim. Çünkü bu okulun çizgisini biliyorum. Fen liselerinin genel çizgisini de devlet liselerinde fen liselerinin genel devlet liselerinde bitakım sapmalar olduğu konusunda sürekli okuduğumuz ve duyduğumuz konular var. Bundan dolayı fen lisesi tercihini belki hiç kullanmayacaktık ama bu okulda... Çizgisini bildiğim bi okulda fen lisesinin olmasından dolayı burayı hayal etmiştim. (...) Arayışlarımızı yaptık aslında, farklı okullarla da görüşmelerimiz oldu. Ama en son her şeyin toplamında burası doğru adres diye karar verdik (Ö1V1,3b,5).

Bu okul çok oturmuş bir okul yapısını, kadrosunu bildiğim bir okul. Anlayışını bildiğim bir okul. Çağdaş, modern, Atatürkçü bir okul bunlar benim için çok önemli kriterler. Bu bir güven veriyor, bu çok büyük bir güven, bunu bir başka yerde bulmak çok zor. Hiçbir zaman bana hiçbir okul bu anlamda güven vermedi (Ö1V1,3b,3-5-6).

Bu okul olması benim oğluma bireysel olarak verdikleri değer aslında sebep oldu. Benim çocuğumu yeterince tanımak adına çaba göstereceklerine inandım. Onun yetenekleri doğrultusunda onu doğru yönlendirecekleri ve çok geniş imkânlar sunacaklarının bildiğim için bu okul oldu (Ö1V1,3b,4).

Öğrenci velisi Ö1V2'in, Ö1 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Yani onları seçme nedeni ne olabilirdi? Hani tercihte belki dil konusu biraz daha dil ön planda olurdu Galatasaray'da Robert'te. Tabi Fen Lisesinde hani bu bir gerçek biraz daha geri planda kalıyor. Bir Robert gibi bir Galatasaray gibi değil hani dil eğitimi. Ama sonra herhalde başka şartlarda,

başka şekilde bu açığı kapatabiliriz diye düşündük.(...) Yani şöyle söyleyeyim sadece tek çekincem şeydi dil. Dil haricinde tamam(Ö1V2,3b,7).

Olabilir, orada bir sıkıntım yoktu. Projeler olsun, üniversiteye geçiş dönemindeki başarı konusunda bir şüphem yok sadece dil konusunda hani fen liselerinde biliyorsunuz diğer Anadolu liseleri gibi ağırlıklı değil İngilizce eğitimi, sadece orada bir soru işareti vardı kafamda. Hani yeterli olabilir mi? Çünkü biliyorsunuz yani dil eğitimi çok önemli artık. Hayatımızın bir parçası, olmazsa olmazı, orda bir tek soru işaretim vardı dil eğitimi konusunda bir sıkıntı yaşayabilir miyiz geri kalır mıyız diğer kolej ve Anadolu liselerine göre... Onun haricinde bir sıkıntı yoktu (Ö1V2,3b,1-8).

Öğrenci velisi Ö1V3'ün, Ö1 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Bunlar üzerinde durdum. Bazı okullarda aynı şekilde çok güzel yerlere öğrenci kazandırmışlardı. Bu okulu tercih etmemde ders üzerine değil çocukları daha çok yönlü yetiştirmeleri... (Ö1V3,3b,4).

Öğrenci velisi Ö1V4'ün, Ö1 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Şöyle Ö4, başka bir takım özel okullar da bize burs verdiler, çağırdılar. Gittik kızımın oralara. Oralara gördü. Ashında gösterdim yani çok da ciddi empoze etmedim. Ama gördü kendisi... Kendisi görür görmez: "Yok ben buraları istemem." dedi. Belki, ablası da bu okuldan mezun olduğu için, kendisi de ilkokul ve ortaokul hayatını orada geçirdiği için... Hani bizim gözümüzle de orası iyi bir okul. Bizim oradan bir memnuniyetsizliğimiz olmadı. Deneyimlerimiz de var okul ile ilgili. O nedenle, Antalya'da kalırsa; hani Antalya içinde şurayı mı yazsam, burayı mı yazsam gibi bir düşüncemiz olmadı (Ö1V4,3b,5).

Şimdi, okulun ne olduğunu biliyordum, ben kızım da olduğu için. Okulun çizgisini biliyorum. Okul; Atatürkçü, çağdaş bir çizgide... Çocuğuma birebir bir şeyleri empoze etmeye çalışmayan, çocuğumu hani özgür düşünceye sevk eden bir okul. Öğretmenlerini biliyorum. Hepsi belki, her alanda çok iyi

olmadıklarını da biliyorum. Ne bileyim bir matematik ve fizikte çok iyidir Ö1 ama bazı derslerde, bence öğretmen niteliği açısından eksiği vardır bunu da biliyorum. Güvenli bir okul benim açımdan. Bana olumsuzluk yaratacak bir şey yaşatmadılar. Benim bir sorunum olduğu zaman; olabilir çünkü... Hiç kimse için hiçbir yere dört dörtlük değildir. Bir sorunum olduğu zaman, her zaman bir muhattap buldum karşımda. Ya onlar beni ikna etti ya ben onları ikna ettim. Yani ciddi bir problem yaşamadım. Çocuğumun orada güvenli bir şekilde 4 yıl eğitim alacağını ve kendisi isterse hedefine ulaşabileceğine inandım (Ö1V4,3b,1-2-5-6).

4.3.1.3 Ö2 Fen Lisesine İlişkin Algılar

Görüşmelerde Ö2 Fen Lisesine ilişkin algılarla ilgili elde edilen bulgular “Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu”, “Akademik Başarı / Ders Başarısı”, “Öğretmen Kadrosu”, “Öğrenci Profili”, “Öğrencilere Karşı İlgisi ve Öğrencinin Desteklenmesi”, “Okula Karşı Duyulan Güven” ve “Okulun Fiziki Yapısı ve Donanımı” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin görüşler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.6 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Ö2 Fen Lisesine İlişkin Algıları

Temalar	D1V1	D1V2	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu							√	√		2	20
2 Akademik Başarı / Ders Başarısı								√		1	10
3 Öğretmen Kadrosu									√	1	10
4 Öğrenci Profili		√								1	10
5 Öğrencilere Karşı İlgisi ve Öğrencinin Desteklenmesi							√			1	10
6 Okula Karşı Duyulan Güven							√			1	10
7 Okulun Fiziki Yapısı ve Donanımı									√	1	10

Bu kısımda da tekrarlardan kaçınmak için katılımcıların görüşleri her tema için ayrılmadan yazılmıştır. Çünkü katılımcıların kullandıkları bazı cümlelerin içerisinde birden fazla temaya ilişkin görüş yer almaktadır. Katılımcıların görüşleri, katılımcı isimlerinin kodlama sıralamasına göre verilmiştir.

Öğrenci velisi D1V2'nin, Ö2 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Ö2 ye de gittim. Ö2 de bizim kardeşlerimiz var. Arkadaşlarımız var.Oraya da gittim. Fakat kızlar için ayrı sınıfların olduğunu söylediler. Onun için Ö3'eyönlendirdiler. Oradaki yaklaşım birazcık bana ters geldi. Öyle diyeyim.Oradaki yaklaşımının birazcık bana ters gelmesiakabinde dediğim gibi, her şeyden önce yine ben devlet okuluna gitmesi taraftarıyım. (...) Çocukların hemen başlangıçta bugüne kadar yapmamışlar da bundan sonraki süreçte kızları ayrı erkekleri ayrı değerlendireceklerini söylediler. (...)Bilakis değer yargılarım örtüşüyor örtüşmesine, örtüşüyor da... Yalnız ben o an için, o anki yaklaşımı, beni tatmin etmediğini söyleyeyim (D1V2,3c,4).

Öğrenci velisi Ö2V1'nin, Ö2 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Evet. Şöyle bir şey; Antalya dışında olsa farklı... Mesela; İstanbul olabilirdi, Ankara olabilirdi veya İzmir olabilirdi. O zaman düşüncem daha farklıydı. Antalya olacaksa benim açımdan okutabileceğim bir okul. Ha... Bu da olabilir: diğer iki okulda olabilir. Şu anda biraz daha fazla fen lisesi var. Onlardan birisi de olabilirdi. Ama sanki en rahat edebileceğim yerin, çocuğun en rahat edebileceği yerin orası olduğu şeklinde bir fikir oluştu bende. Ama Ankara, İstanbul düşünseydim, belki daha başka alternatifleri değerlendirirdim (Ö2V1,3c,1).

Tabii ki özellikle birkaç şey var. Bir tanesi, rehberlik faaliyetleri... Yani okullardaki rehberlik faaliyetleri... Bize mesela ilköğretimde, işte buraya yönlendirme noktasında, ilk başta en çok etkili olanlardan bir tanesi oydu. İkincisi de okula gittiği zaman; hani bütün okullarda aynı şey vardır ben ondan eminim ama biraz daha sanki toplumla barışık toplumda daha bir iç

içe yaşayabileceği ve artı bir takım istenmeyen zararlı davranışlardan daha korunaklı olabileceği konusunda bir şeyimiz var. Biz tabii şunu yapamıyoruz. Keşke yapabilsek ama çocuğumuza doğrudan ilgilendiği bir takım şeyleri kendimiz yapabilsek ama ben şunu fark ediyorum. Ben akşam sekizde, dokuzda eve gidiyorum. Gittiğim zaman onlar ders çalışıyor oluyorlar. Sabah çıkarken beraber çıkıyoruz. Çok az görüşebiliyoruz. Hani yapamadığımız bazı şeyleri okul yapsın gibi bir şeyimiz var. Boşluğu doldursun. Burada da belki bir nebze daha fazla güvenmişiz (Ö2V1,3c,5-6).

Öğrenci velisi Ö2V2'nin, Ö2 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Araştırmalarımızda oranın eğitim açısından kaliteli bir lise olduğunu gösteriyordu.Çünkü sizinde dediğiniz gibi hepsi de hemen hemen aynı; üniversite yerleştirmeleri ne bakıyorsunuz... Ama çocuğunda psikolojik olarak rahat edebileceği bir yerde okumasını düşündüm ve en büyük etken oldu (Ö2V2,3c,1).

(Çocuğumun Ö2 de okumasını) Düşünmüştüm. Çünkü ondan sonra biz de beraber araştırma yaptık o arkadaşımınla ve kaliteli bir eğitim verdiğini düşündük (Ö2V2,3c,2).

Öğrenci velisi Ö2V3'ün, Ö2 Fen Lisesi'ne ilişkin algıları aşağıdadır.

Çok ikna olmamakla birlikte... İstanbul'daki İzmirdeki okullar çok daha başarılı tabii. Çok ikna olmamakla birlikte belki içlerinde en iyisi düşüncesiyle böyle bir karar verdik. (...) Biraz önce saymış olduğum eğitim materyalleri, öğretmen ve bina açısından değerlendirdiğimizde bu illerimizin çok daha şanslı, çok daha iyi imkânlarla sahip olduğunu düşünüyorum (Ö2V3,3c,3-7).

4.3.3Ortaöğretim Okulları İçin Kullanılan Metaforlar

Araştırma kapsamında Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan Fen Liselerinde öğrenim gören öğrenci velilerinin Devlet Fen Liseleri ve Özel Fen Liselerine ilişkin algılarını tespit etmek amacıyla metafor kullanmaları istenmiştir.

Metaforik düşünce çalışmalarıyla tanınan Lakoff ve Johnson'a göre, metafor (2005); bir şeyi başka bir şeyin bakış açısıyla anlamak ve tecrübe etmek, bir düşünce malzemesini, insan kavrayışının bir şekli ile ifade etme sürecidir. Metafor sadece bir söz figürü değil aynı zamanda bir düşünce figürüdür. Metafor, bilinmeyen şeylerin öğretilmesi için mükemmel bir teknik, öğrenilen bilgilerin akılda tutulması ve hatırlanması konusunda geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır (Eraslan, 2011, s. 4-5). Metaforlar örgütsel yaşamı anlamının ve biçimlendirmenin yollarını sağlar (Morgan, 1998, s. 393).

Veliler tarafından kullanılan metaforlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 7 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Velilerinin Ortaöğretim Okulları İçin Kullandıkları Metaforlar

Veliler	Devlet Fen Lisesi İçin Kullanılan Metaforlar	Özel Fen Liseler İçin Kullanılan Metaforlar
D1V1	Çiçek Dolu Vazo	Çiftlik –İşletme
D1V2	Pırlanta	Dolar
D1V3	Güzel Bir Gemi	Jet Ski
Ö1V1	Çok İyi Olmayan Bir Bina Hafif Puslu Bulutlar, Boş Bir Okul Bahçesi	Çiçek Bahçesi
Ö1V2	Yamalı Elbise	İkinci Bir Aile
Ö1V3	Tren	Uzay Aracı
Ö1V4	Despot Bir Aile	Aile
Ö2V1	Aile	Aile
Ö2V2	Dal	Taş Gibi Okul
Ö2V3	Eli Sopalı Anne	Müşfik Anne

4.3.1.4 Devlet Fen Lisesi İçin Kullanılan Metaforlar

Devlet Fen Lisesi için öğrenci velilerinin kullandıkları metaforlar ve bu metaforlara ilişkin getirdikleri açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Şöyle diyeyim. İçi çiçek dolu bir vazo ve her zaman suyu yenileniyor çiçekler ölmüyor canlı bir çiçeklerin olduğu bir vazo. ...Burada... Yani... Birçok yeni nesil var orada. Onların eğitilmesi gerekiyor. Hayata hazırlanmaları gerekiyor. Bunun bir şekilde takviye ile olması gerekiyor (DIV1).

Ben okulumuzu erişilmez bir pırlantaya benzetiyorum. Böyle diyeyim. ...Neticede bütün çocuklarımız okuyor. Orası, burada okuyan Antalya'da okuyan çocuklar için bir hedef. Bu hedefe de herkes ulaşamıyor. Bu hedefe başarılı olanlar ulaşıyor. Başarılı olanlar ulaştığı için, herkesin elde edemediği için; bir okul olarak bir pırlanta gibi. Pırlantayı da bilirsiniz ki herkes elde edemez. Başarılı olanlar, parası olanlar elde eder. Ama burada parası olanları çiziyorum. Başarılı olanların elde ettiği bir okul (DIV2).

Kaptan hariç güzel bir gemiye benzetirdim. Ama kaptanın hangi limana götüreceğinden pek emin değilim. Ama iyi bir kaptan olsaydı dünyanın her köşesini gezebilecek bir gemi (DIV3).

Çok iyi olmayan bir bina, üstünde hafif puslu bulutlar, boş bir okul bahçesi... (ÖIV1)

Kesinlikle aynı olmaz. Zannetmiyorum. Zor bir soru daha... Yamalı bir elbise diyeyim ben.Niye? Çünkü birçok eksigi var. Hep birileri -ki bunlar daha çok aileler- o açığı o söküğü o yırtığı yama ile kapatmaya çalışıyoruz (ÖIV2).

Daha tekdüze bir şeye benzetirim. Bir trene benzetirim. Gittiği yer belli, tekdüze... Biliyorsunuz tren: “çufçufçuf...” sabit bir sesle... (ÖIV3)

Ya, o konuda da olumsuz bir düşüncem yok! Yani daha böyle... Daha despot bir aile belki... Daha despot bir aile. Hani, hani aile böyle sıcak bir aile ortamı vardır. Bir de tabii ki herkes çocuğunu sever ama daha böyle ilişkilerin mesafeli olduğu, işte çocukların gelip gittiği okula, böyle bir takip edilmeyen... Açıkçası bir önyargım var. Örneğin ilkokullarda filan çok olur. Diyelim ki yağmur yağar, okullar tatil edilir. Hemşire hanımların bizim, çocukları devlet

okullarında okumaktadır. Bir sürü herkes telefon eder, herkesin çocuğu... İşte “Anne eve nasıl gideceğim. Servis gitmiyor da, beni al da sokakta kaldım.” falan... Özel okulda hiçbir zaman böyle bir şey olmaz. Özel okul size bilgi verir: “Ya çocuğunuzu gelin alın, alamıyorsanız çocuğunuz şu saate kadar burada bizim güvencemiz altındadır.” Burada daha bir güvende hissediyorum. Devlet okulunda böyle bir şey olunca öğretmen de çantasını alıp çıkıp gidiyor okuldan, tatil edilince, gibi yani... (Ö1V4).

Hani okul için aile diyebilirim rahatlıkla, bizim okul için Ö2’yi bildiğim için diyebiliyorum. Sadece şey söyleyebilirim belki... Belki bir aile... Belki onlara da denilebilir sonuçta ama çok net de bir şey diyemiyorum. Hiç tecrübemiz olmadı bizim, birebir tecrübemiz olmadı. Hep arkadaşlarımdan dolayı biliyorum. Çok memnun olan arkadaşlarım var. Aynen bu şekilde öğretmenlerini evlerinde gördüm veya öğretmenlerinin evine giden arkadaşlarımı biliyorum. Ama onun dışında uzak olan arkadaşlar da var hani çok da fazla memnun olmayan arkadaşlar da var. Aynı şey özel okullar için de geçerli. Çok farklı olduğunu düşünmüyorum ben devlet okullarınının (Ö2V1).

Valla hiç düşünmedim ama... Ona da bir dal diyelim. Bazı şeyleri ile sallanabiliyor. Hepsi birbirini tutmuyor. Hocalar olsun, şey olsun ya da kişiler, oradaki kişiler, ilerletecek, büyütecek ama dediğim gibi ilk intiba çocuk üzerinde kötü oldu. Mesela eğer daha candan, daha bir “Hoş geldin.” falan dense bize, belki orayı tercih edecektik. Dal benzetmesinde ki sallanabilme; değişik olabilmeyi; bazen yüksek bazen düşük, taş gibi sağlam değil, tutarlılığı yok anlamında... (Ö2V2).

O’nu da aynı şekilde bir anneye benzetirim. (...) Belki özel okul biraz daha müşfik bir anne. Ötekisi ise eli sopalı bir anne diyelim (Ö2V3).

4.3.1.5 Özel Fen Liseleri İçin Kullanılan Metaforlar

Özel Fen Liseleri için öğrenci velilerinin kullandıkları metaforlar ve bu metaforlara ilişkin getirdikleri açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Şimdi hiç özel okula gitmediğim için onları bir şeye benzetemiyorum. Yani özel okullar ticari bir işletme olduğu için çocuklardan elde edilecek başarı okullara geri dönecek bir sermayedir. Yani o yüzden çocuklar inek, şey de her türlü-işte sütünden peynirinden etinden derisinden- faydalanabilecek bir işletmedir. Yani orasını da bir çiftlik gibi algılıyorum. (...) Yani bu; eğitim verilmiyor anlamında değil tabi ki. Bu başarıyı yakalamak için diğer okullarla yarışabilmek için... Çünkü çok fazla özel okul artık var. Kendi adlarına duyurabilmek için bu başarıyı yakalayacaklar. Çocuklara gerekli özeni gösterecekler ama sonuçta her başarı okullara geri dönebilecek bir başarıdır (DIV1).

Bilmiyorum. Birazcık bana göre, biraz para kokuyor işin ucunda. Onları “dolar” olarak görelim o zaman. (...) Neticede bu işler... Özel okullarda birazcık da eğitimden ziyade, maddiyat ön planda ister istemez. Başlangıçtayemek parasıdır, bilmem nesidir...Tak! Fiks bir fiyat belirliyorlar.Bu fiyat hakikaten ülke koşullarında zor. Herkes çocuklarını bu okullara gönderipte okutamaz.Ama bizler illaki istiyoruz ki eğitimde herkes o fırsatı yakalasin. O fırsatı elde etsin. Belki Anadolu'nun en ücra köşesinde okuyan ne pırlanta çocuklarımız vardır. Ama bu çocuklarımız belki maddiyat, maddi imkânsızlıklar yüzünden bu okullara gidemiyor ve kendilerini belki devlet okullarında ispat etmeye çalışıyorlar. Bu şekilde değerlendireceğimiz için... Onların yapmış olduğu birazcıkta maddiyata bağlı (DIV2).

Şeye benzetirdim. Turistlerin bindiği bu deniz motosikleti var. (...) “Jet Ski” ona benzetirdim. Birbirlerini geçmek için, “büyük gemi” yi geçmek için değil de ama onu da “büyük gemi” yi de nasıl sollarız diye manevralar yaptıklarını görüyorum (DIV3).

Şu anda gözümün önünde canlanan; güzel bir bahçe, çiçek bahçesi, evet güzel bir çiçek bahçesi, güzel bir hava, güzel açmış çiçekler, bahar havası... Ben daha önce bu okulda okuduğum için bu okulda ki havayı öğrenci olarak da yaşadım. Hayatımın diğer öğrencilik dönemlerinde de farklı okullarda okudum ama bu okulda yaşadığım günler benim için daha özel kaldı yıllar geçti şimdi

onu fark ediyorum. Burada biraz daha korunmuş daha özgür ve daha sağlam bir ortamda eğitim verildiğini düşünüyorum (Ö1V1).

İkinci bir aile... Niye, sonuçta sadece biz vermiyoruz eğitimi. Eğitimi ve öğretimi belki en az bizim kadar katkısı var buradaki öğretmenlerin (Ö1V2).

İlginç bir soru! Bilmiyorum. Ben bir uzay aracına benzetiyorum. ...Önü açık. İçine bindiğiniz zaman Mars'a da gidersiniz... Her yere gidebileceğiniz bir uzay aracı olarak düşünüyorum (Ö1V3).

Bir aileye benzetebilirim. Benzetebilirim bir aileye çünkü çocuğuma o şekilde bir sahip çıkıldığına inanıyorum orada. Evet, çocuğuma herhangi bir konuda baskı yapılmadığına, bir şeyin zorla çocuğuma empoze edilmediğine, çocuğumun orada iyi bir eğitim alacağına inanıyorum. Orada çocuğumun olumsuz bir şey yapılmayacağı konusunda bir algım var (Ö1V4).

Hiç bunu düşünmedim şu ana kadar. Ama evet... Okulu daha çok bir aileye, belki benzetebiliriz ki burada aileden de anlatmak istediğimiz şu: öğretmenlerle olan çocuğun ilişkileri, artı öğretmenlerin velilerle olan ilişkileri açısından... Ben, sadece Ö2Ö1 için belki dediğim gibi dört sefer falan geldiler yanlış hatırlamıyorsam. Yanlış hatırlıyor olabilirim ama veli ziyaretleri oldu. Artı Ö2Ö1 birkaç kez okulda yatılı kaldı. Yatılı değil aslında ama yatılı kaldı. Beraber yine öğretmenleri ile beraber mesela sömestrde tatile gittiler. Yani bir aileye benzetmek daha mantıklı (Ö2V1).

Valla şu anda aklıma gelen ilk şey, taş gibi bir okul. Her şeyiyle tam bir bütün şeklinde düşünebilirim. Yani taş gibi sağlam Evet yıkılmayan kolay kolay... Öyle bir benzetme yapabilirim (Ö2V2)

Bir anneye benzetirim. (...) Çünkü anneler hep vericidir, alıcı değildir. Benim çocuğumun okulu ki bizim çocuğumuza bir şeyler veriyor, maddi manevi bir şeyler veriyor, öğretmenleri özveriyle çocuğumu yetiştirmeye çalışıyorlar. Bu

açından okulu bir anneye benzettim. (...) Belki özel okul biraz daha müşfik bir anne. Ötekisi ise (Devlet Fen Lisesi) eli sopalı bir anne diyelim (Ö2V3).

4.4 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinin Hedef Kitle Üzerinde “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak İçin Yürüttükleri Çalışmalara Ait Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ortaöğretim okullarının başarılı okul algısı oluşturmak için yürüttüğü çalışmalar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu veriler yine Antalya İli merkez İlçelerinde öğrenim gören öğrenci velilerinin görüşlerinden yararlanılarak elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler aşağıda verilmiştir.

4.4.1 D1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalara Ait Bulgular

D1 Fen Lisesinin “Başarılı Okul” algısı oluşturmak için yürüttüğü çalışmalar “D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” ve “D1 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 8 D1Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalar

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 D1 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	10	100
2 D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları	√	√	√	√	√		√		√		7	70

“D1 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler” temasına ilişkin öğrenci velilerinin tamamı görüş bildirmiştir. Görüş bildirenlerin katılımcılara oranının %100 olduğu bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Daha sonra biz tercihlerden önce gittik okula okulun yaklaşık yerini biliyordum ama nokta olarak şey yapmıyordum. (...) Bir de yazın bir müdür

yardımcısıyla görüştüğ. İlk gittiğimizde... İşte şey... Yani... Daha sonra toplantılarda da dile getirdim bunu gerçi ama... Çocuklara“Burası çok zor çalışmaya hazır mısınız?” daha başlamadan böyle bir şey oldu. Yani “Zorlanırsınız” gibi... Daha çocuklar okula başlamadan böyle birşey. Yani zaten tedirgin giden çocuk biraz daha ürkütücü... “Anne ben bu kadar sıkı çalışmam, fen lisesine gidenler çok acayip çalışıyor. Ben o kadar kendimi yoramam.” Yani bu çocuk açısından kötü oldu (DIV1,4a,1).

Hayır. Bir davet gelmedi. Kendim gidip bizzat görüştüm. (...) Sınavı kazandıktan sonra; Ö4 Koleji olsun, Ö1Fen Lisesi olsun bu okullara gittim. Belki imkânları Antalya D1 Fen Lisesine göre daha iyiydi. İyi olmasına rağmen biz yine de devlet okulunu tercih ettik. Çünkü neticede orada bu işi biraz maddiyata dökmüş kişilerin çocukları da okuyacak (DIV2,4a,1).

Daha sonra bizzat ben kendim giderek, öğrencilerle sohbet etme imkânım oldu. Okul içerisinde yani okulun bahçesinde sohbet ettik. (...) (D1 Fen Lisesinden bir davet ulaştı mı?) Ulaşmadı.(Sizin görüşme talebiniz oldu mu?) Bulunduk, görüştük. Ama işin doğrusu pek de ilgilenmediler. Bence okul yönetiminin o potansiyeli gerektiği gibi değerlendiremediklerini düşünüyorum (DIV3,4a,1).

(D1 Fen Lisesi ile herhangi bir görüşmeniz) Hayır. Hayır! Olmadı (ÖIV1,4a,1).

(D1 ile görüşmeyi)Hayır. Hiç düşünmedim bile zaten yani geçmişte dediğim gibi aldığım bilgiler geri dönümler hiç düşünmedim zaten aklıma bile gelmedi (ÖIV2,4a,1).

Olmadı. Aslında benim niyetim okulları birebir oğlumla gezmekti. İmkân olmayınca sanırım benimde yalnız gidip gezmek pek canım istemedi. Okulda beni ikna edince... Bir okula gittim ve kaldım. Öbür okullardan da telefon açıp aman oğlunuzu buraya getirin demediler açıkçası (ÖIV3,4a,1).

Bu çocuğum da gitmedim, hiç gitmedim(D1 Fen Lisesine). Öncekinde de kendi çocuğum için gitmemiştim. Arkadaşımın oğlu orayı düşünüyordu. “Bir bakalım.” dedi. Birlikte gittik. O zaman yerini gördük. Kapıda bir öğretmenle karşılaştık. Hani bize söyledi. İşte “Burası çok iyi bir okuldur.” Hani... “İyi çocuklar tercih ederler, yüksek puanlı çocuklar tercih ederler.” Hani böyle... Olumsuz bir konuşma da olmadı. Ama ben ikna olmadım(Ö1V4,4a,1).

Onun hayali Fen Lisesi. Diğer Fen Liselerinde olabileceğini gördük. Hangisi olsun? Gittik işte. O dönemde aslında D1’i araştırdık. Diğer Fen Liselerini araştırdık. Ö2’ye gittik. Ziyaret ettik. D1’le görüşmemiz olmadı (Ö2V1,4a,1).

Devlet okulları ile burada D1 Fen Lisesine gittik. Hatta çocukla beraber gittik. Bu gittiklerinin hepsine zaten çocukla birlikte gittik. Ama ilk intiba özellikle çocukta biraz şey oldu. Öğretmenlerin davranışı olsun biraz ters geldi diyeyim. Yani mesela orada ilk gittiğimizde başka bir öğrenci vardı. Bize biraz daha soğuk davrandılar. Biraz şey davranınca çocuk dedi ben burayı istemiyorum. ... D1’e gittiğimizde ilk intiba; “Ben burada okumam, okumak istemiyorum!”... Çünkü müdür yardımcısı ile oradaki arkadaş bizimle hiç ilgilenmedi. Hiç bakmadı bile... Gibisinden bir intiba oluşmuştu. İlişkileri biraz zayıf gördüm. Çok ısınamadım. Yani bu da eğitim hayatını biliyorsunuz ki etkiler. Yani ısınmadığı zaman... (Ö2V2,4a,1).

Bir devlet fen lisesine (D1) gidip de sadece görüştük. Evet. Orada idarecilerle öğretmenlerle görüştük. ... Evet kendim gittim. ...Açıkçası benim çocuğumu almak için çok da istekli değillerdi. İllaki bizde okusun çabası içerisinde olmadılar. Dolayısıyla, bir özel okul ücretleri... İnsanların başarılı olması gerekiyor. Başarılı olmadıkları takdirde okulun yaşama şansı yoktur. Rekabet onları buna zorluyor ama devlet okulunun böyle bir rekabet durumu söz konusu değildir (Ö2V3,4a,1).

Öğrenci velilerinden altısı (% 60) D1 Fen Lisesi ile görüşmeler yaptıklarını ifade etmektedir. Bunlardan üçü D1 Fen Lisesine çocuklarını kayıt ettirmişlerdir. D1 Fen Lisesi ile görüşme yapan öğrenci velilerinin D1 Fen Lisesine kayıt oranı % 50’dir.

Öğrencilerini kayıt yaptıran bu velilerden ikisi, okul ile yapılan görüşmelerin kendilerini olumsuz etkilerindiklerini ifade etmektedirler. Ancak yine de bu iki veli öğrencilerini D1 Fen Lisesine kayıt ettirmişlerdir.

Öğrencileri özel okula kayıt olan dört öğrenci velisi D1 Fen Lisesi ile görüşmediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan on katılımcımızdan, D1 Fen Lisesi ile görüşme yapan altı katılımcının (% 60), beş tanesinin görüşmelerin kendilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmesi araştırmanın en önemli bulguları arasında değerlendirilebilir. Yani D1 Fen Lisesi ile görüşen velilerden % 83'ü, görüşmelerden olumsuz yönde etkilendiklerini ifade etmişlerdir.

“D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” temasına ilişkin yedi öğrenci velisi görüş bildirmiştir. Bu sayı tüm katılımcılar içerisinde % 70'lik orana karşılık gelmektedir. Bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bir tanıtımı yok D1 in. İnternet sitesi dışında bir tanıtımı yok. Ama okul bizim düşündüğümüzden çok daha iyi. Yani iyi bulduk. Yani sosyal anlamda iyi bulduk. Eğitim anlamında kuşkumuz yoktu. Sosyal anlamda çok iyi bulduk. ...Tanıtılmıyor. Evet. Mesela biz okula kayıt olurken sadece ders çalışan çocuklar, hiçbir sosyal yönleri yok derken; bizim çocuklar operaya gidiyor, baleye gidiyor, sinemaya da gidiyor. İşte okulda bir sürü şenlik oluyor. ... Biz bunları bilmiyorduk (DIVI,4a,2).

Bu da birazcık da imkânları ölçüsünde... Neticede sadece ve sadece... Hani devlet desteğiyle... Birazcıkta ailelerinde desteği de olsa, belki okuldaki öğretmenler de bir şeyler yapmaya muktedir olacaklardır. Ama sadece ve sadece devletten beklendiği için belli başlı şeyler, sadece... Bizim konuşmalarımız bile şurdan öteye gitmeyecek belki. Bizler buna bir şekilde temsilci olabiliriz ama... Benim de...Ben sadece maddi manada destek olabilirim. “Gönüllü olarak ilgilen.” der misiniz? Zor. İşimin gereği zor. Bankacıyız. 7 saat, 7 gün 24 saat koşturmaca halindeyiz. Bundan dolayı devletten beklememeliyiz herşeyi aslında. ...Olduğu kadar. Okul sadece ve sadece kendi başarısıyla kendisini tanıtıyor. ...Zannetmiyorum herhangi bir

çalışma yürütüldüğünü zannetmiyorum. ...Dediğim gibi, bu okullar devlet okulu olduğu için reklamlara kendi bütçesinden ne kadar para aktarabilirler, mümkün değil. Ama özel okullarda böyle bir bütçe var. Reklamını mutlaka ve mutlaka bilboardlarda olsun ne bileyim gazetelerde olsun bir şekilde, kendilerini reklam edebiliyorlar. Ama devlet okullarının böyle bir şey yapma şansı yok (DIV2,4a,2).

Hiçbir tanıtımına rastlamadım okulun. Olduğu kadar da tanıtılmadı yani (DIV3,4a,2).

(Devlet okullarının reklam-tanıtım çalışmalarına)Zaman zaman ama çok sık değil. ... Yeterince rastlamadım evet (ÖIV1,4a,2).

(Devlet okullarının reklam-tanıtım çalışmalarına) Devlet okulları böyle bir çalışma yürütüyor mu? Hiç bilmiyorum. ...Yani yürüttüğü çalışmalar derken? Reklam ve tanıtım amaçlı mı?... Yok! ...Diğer fen lisesinin (D1) hiç tanıtımına rastlamadım ya da ben görmedim. Bilemiyorum ama ben görmedim. Ama hani oranın eğitimi konusunda dediğim gibi hep çevreden, yakınından, hani birçok arkadaşımın geçmişte çocukları vardı orada, onlardan...Ama hiç reklamlarını açıkçası görmedim, dikkat etmedim bilmiyorum(ÖIV2,4a,2).

Burada rastlamadım(Devlet okullarının Antalya'daki tanıtımlarına). Yok, hayır! Olmadı. ...Bence özel bir tanıtım yapıldığını da düşünmüyorum açıkçası. Sınavlardan sonra çocukların nereleri kazandıkları gazetelerde yayınlanır. Ö1 de yayınlıyor onu, başka fen lisesi'de yayınlıyor, D1 de yayınlıyor, D3 de yayınlıyor. (Özel bir tanıtım yapıldığını) Düşünmedim öyle bir şey(ÖIV4,4a,2).

Oranında (D1) özellikle internet sitesinden üniversite sınavındaki başarısıyla ilgili bayağı bir şey yapmıştık, toplamıştık bilgi. Buranın da (D1) gayet iyi olduğunu görmüştük (Ö2V2,4a,2).

Tablo 4.9 D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmalarına Ait Veli Görüşlerine Ait Bulgular

D1V1	İnternet sitesi dışında tanıtımı yok.
D1V2	Herhangi bir çalışma yürütüldüğünü zannetmiyorum
D1V3	Hiç tanıtımına rastlamadım.
Ö1V1	Yeterince rastlamadım.
Ö1V2	Devlet okulları böyle bir çalışma yürütüyor mu?
Ö1V4	Rastlamadım. Başarıları her okul gazetede yayınlıyor.
Ö2V2	Başarılarını internet sitesinde yayınlıyorlar.

“D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” temasına ilişkin görüş bildiren yedi öğrenci velisinin tamamı çalışmaları yetersiz bulmaktadır. İki öğrenci velisi internetin tanıtım amaçlı kullanıldığını ifade ederken bir veli de başarılarını her okulun gazetelerde yayınladığını ifade etmiştir.

4.4.2 Ö1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalara Ait Bulgular

Ö1 Fen Lisesinin “Başarılı Okul” algısı oluşturmak için yürüttüğü çalışmalar “Ö1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” ve “Ö1 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 10 Ö1 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalar

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Ö1 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler				√	√	√	√				4	40
2 Ö1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları				√	√	√	√				4	40

“Ö1 Fen Lisesiyle Yapılan Görüşmeler” temasına ilişkin öğrenci velilerinin dördü görüş bildirmiştir. Görüş bildirenlerin katılımcılara oranının % 40 olduğu bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Görüşmelerimiz oldu. Sınavdan sonra Ö1 Fen Lisesi Müdür Yardımcısıyla ve Ö1 Fen Lisesi Müdürü ile görüşmelerimiz oldu. Müdür ve Müdür yardımcısıyla görüşmelerimiz oldu. ... Zaten diyalog halindeydik onu çok net bir şekilde biz davet bekledik ya da özel geldik gibi bir durum olmadı ama okuldan sanırım bir telefon gelmişti görüşmeyle ilgi biz de zaten düşünüyorduk. Onu şu anda çok net hatırlamıyorum ama karşılıklı görüşmelerimiz oldu (Ö1V1,4b,1).

Yani şöyle... Tabi yönlendirme sonucu biz direk biz direk iletişime girdik. Tabii ki şey hani geçmişteki başarılar. Total başarılar. Onları vurguladılar. İşte yüzde çok önemlidir. Başarı yüzdesi çok önemlidir. Mesela yüz kişi giriyor sınava atıyorum yüzde kaçını kazanıyor ve ya işte nereleri kazanıyor bunlar hakkında bilgiler verildi (Ö1V2,4b,1).

Okulun eğitim düzeyi ile ilgili bilgi verdiler. Okulun öğrencilerinin başarıları ile ilgili bilgiler verdiler. Okulun sosyal faaliyetleri ile ilgili, kulüp çalışmaları ile ilgili bilgi verdiler. İkna olmuştum. Başka okullara gidip, gelme gereği duymadım açıkçası. ...Şimdi ikna olmamış olsaydım... Diğer okullarda... Güzel okullarında... Başarılı... Onlarla da gider görüşürdüm ikna olmamış olsaydım. ...Bir okula gittim ve kaldım. Öbür okullardan da telefon açıp aman oğlunuzu buraya getirin demediler açıkçası. Dışarıdan böyle tek tük bu puanla işte yüzde yüz burslu alırsın şeklinde şeyler geldi. Ama daha çok, çocuğum gittiği okulda mutlu olur mu açıkçası bunu da düşündüm. Çünkü zaten psikolojisi de kazadan sonra bozulmuştu. Bu psikoloji içerisinde bir de sevmeyeceğim bir okul olsun istemedim. Yani hem başarılı olsun, hem de orada mutlu olsun istedim. Açıkçası bu okulda gerçekten beni ikna etti.(...) Evet ikna oldum. (Ö1V3, 4b,1).

Belki, ablası da bu okuldan mezun olduğu için, kendisi de ilkokul ve ortaokul hayatını orada geçirdiği için... Hani bizim gözümüzle de orası iyi bir okul. Bizim oradan bir memnuniyetsizliğimiz olmadı. Deneyimlerimiz de var okul ile ilgili. O nedenle, Antalya'da kalırsa; hani Antalya içinde şurayı mı yazsam, burayı mı yazsam gibi bir düşüncemiz olmadı (ÖIV4, 4b,1).

Ö1 Fen Lisesi ile görüşme yapan öğrenci velilerinden ikisinin Ö1 Fen Lisesi ile geçmişten gelen diyologları bulunmaktadır. Görüşme yapan öğrenci velilerinin tamamının (% 100) Ö1 Fen Lisesine öğrencilerini kayıt ettirmesi araştırmanın önemli bulguları içerisindedir.

“Ö1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” temasına ilişkin öğrenci velilerinin dördü görüş bildirmiştir. Görüş bildirenlerin katılımcılara oranının % 40 olduğu bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Mesela; mesajlar geldi. Sürekli mesajlar geldi. Gazetelerde okuyorum. İnternet yoluyla haberdar oluyoruz, haberlerden. Reklamla ilgili; bu okulun zaten başarıları sürekli basında çıkıyor. Yani bunların hepsi bi şekilde bizim elimize geçiyor, bişekide öğreniyoruz. ...Burada bize özel olarak uyguladıkları şey şuydu: bizim çocuğumuzu zaten tanıyorlardı, başarılarını biliyorlardı, takip edilen çocuklardan bir tanesiydi. Bu anlamda onun burada en iyi şekilde eğitim alabileceği ile ilgili bilgiler verdiler. Sonuçların daha iyi olacağını anlattılar. Konuşmalar bu yöndeydi (ÖIV1,4b,2). (Öğrenci Ö1 in ilköğretim kısmından mezun olmuştur.)

Olduğundan daha iyi tanıtıldığını düşünmedim daha iyi tanıtıldığı... Ama daha kötüymüş, böyle bir düşüncem olmadı. Tanıtım konusunda belki eksikler olabilir. Hani, ne dersiniz bilmiyorum. Ne yapılabilir bilmiyorum. İkinci sorunuzda gelecekse ne yapılabilir bilmiyorum ama... Belki biraz daha yetersiz diye düşünüyorum. Ne yapılabilir bilmiyorum. Belki daha iyi tanıtılabilir (ÖIV2,4b,2).

Aslında güzel bir siteleri var. Yani her okulun o kadar güzel bir sitesi yok. Siteleri olduğundan fazla abartmıyorlar, olduğu kadar gösteriyorlar, bana göre öyle. Başarılarını yansıtıyorlar sitelerde. Tabi yansıtacaklar sonuçta. O da, doğal. Bilmiyorum, ben tam olduğu gibi olduğunu düşünüyorum. O konuda şüphem yok. Çünkü okula da şöyle başladık bir yıl da sona eriyor. Hayal kırıklığına uğramadım. Ya da bana söylenenden farklı bir şeyle karşılaşmadım. (...) Evet, öyle gerçekten öyle. Söylenilen kadar (Ö1V3,4b,2).

Okuldaki öğretmenleri Ö1Ö4'ü biliyorlardı. Birkaç öğretmeni (Ö1'in ilköğretim kısmındaki öğretmenleri) görüştü Ö1Ö4'le. "Buraya gelersen senin için çok iyi olur." dedi. "Bu okul, çok güzel." dedi. "Çok iyi yerleri kazanırsın." dedi. İyi şeyler söylediler bu okul ile ilgili. Onların da etkisi olmuştur diye düşünüyorum. (...) Bence (Ö1'de) özel bir tanıtım yapıldığını da düşünmüyorum açıkçası. Sınavlardan sonra çocukların nereleri kazandıkları gazetelerde yayınlanır. Ö1 de yayınlıyor onu, başka fen lisesi'de yayınlıyor, D1 de yayınlıyor, D3 de yayınlıyor(Ö1V4,4b,2). (Öğrenci Ö1 in ilköğretim kısmından mezun olmuştur.)

Öğrencileri Ö1 Fen Lisesinde okumakta olan veliler, Ö1 Fen Lisesinin; mesajlar, gazete ilanları ve internet yoluyla tanıtımlar yaptığı ifade etmektedirler. Ayrıca ilköğretim kısmında eğitim gören öğrencilerle birebir görüşmeler yapıldığı Ö1 Fen Lisesinde eğitim alması için yönlendirmeler yapıldığı görülmektedir. Öğrenci velileri yapılan tanıtımların gerçekleri yansıttığını, abartılı bir tanıtım olmadığını hatta tanıtım konusunda özel bir çaba harcanmadığını ifade etmektedirler.

4.4.3 Ö2 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalara Ait Bulgular

Ö2 Fen Lisesinin "Başarılı Okul" algısı oluşturmak için yürüttüğü çalışmalar "Ö2 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları" ve "Ö2 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler" şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 11 Ö2 Fen Lisesinin Başarılı Okul Algısı Oluşturmak İçin Yürüttüğü Çalışmalar

Temalar	DIV1	DIV2	DIV3	ÖIV1	ÖIV2	ÖIV3	ÖIV4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Ö2 Fen Lisesi ile Yapılan Görüşmeler								√	√	√	3	30
2 Ö2 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları									√	√	2	20

“Ö2 Fen Lisesiyle Yapılan Görüşmeler” temasına ilişkin öğrenci velilerinin üçü görüş bildirmiştir. Görüş bildirenlerin katılımcılara oranının % 30 olduğu bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ve gelip de oradan, işte Müdür’le tanıştık, Müdür Bey’le tanıştık. Müdür Bey’e durumu anlattık. “Böyle, böyle... Bizim bir çocuğumuz var. Tercih yapacağız. Sizin okulunuza tercih edelim mi?” diye. Bizi gezdirdi okulu. İşte, okulun imkânları ne anlattılar. Daha önceki öğrencilerini anlattılar. Nerelere gitmişler, ne yapmışlar... Ve çok küçük bir sınıf olacağını söylediler. 10 kişilik bir sınıfta olacağını söylediler ve gerçekten 10 kişilik sınıf oldu. Yani bütün bunlardan dolayı da Ö2’yi tercih etmiştik. ...Görüştük, görüştük. Öncesinden tabii ki kızıdan dolayı sürekli gelip gittiğim için hem okul idaresi ile hem öğretmenleri ile görüştük. İşte Ömer’in de... Böyle bir... Sınavların iyi olduğunu ve Fen Lisesini tercih etmek istediğimizi, burayı tercih edeceğimizi yani ve neler yapılabileceği ile ilgili onlarla da konuştuk. Öğretmenler ile konuştuk. (Ö2V1,4c,1)

Biz kendimiz gittik.Bizim hedefimiz olan bilgileri biz onlara söyledik. Biz dedik yani; fen ve matematik ağırlıklı eğitim görmek istiyoruz. Sizin okulunuzda ki fen, fizik kimya, işte ağırlıklı derslerin saatlerini sorduk.Matematik kaç saat onu sorduk. Nasıl bir süreç kullanıyorsunuz gibisinden. Onlarda, ona karşılık bilgileri verdiler. Biz değerlendirdik. ... Olimpiyatlarda öğrencilerin başarısını söylediler; gerek matematik olimpiyatları olsun gerek diğer olimpiyatlar olsun.

Daha sonra mezunlarının kazanmaları konusunda bilgiler verdiler. Bir de öğretmenlerinin kalifiye olduğunu, daha başarılı olduğunu söylediler. (...) (İkna) Olmuştum evet (Ö2V2,4c,1).

Bir yaz günüydü. Ö2 Fen Lisesinden öğretmen ve idareciler bizim evimize kadar geldiler. Bana ve çocuğuma bir kısım tekliflerde bulundular. Çocuğumu okutabileceklerini şayet tercih edersek ücretsiz olarak böyle bir imkânı sunabileceklerini söylediler. Böyle bir teklif böyle, bir fırsat bize, bizim için de cazip geldi. Yoksa bir devlet memuru olarak çocuğumuzu öyle bir özel okulda okutma şansımız yoktu yani. (...) Okulun başarısından bahsettiler öncelikle. Okulun başarılı bir okul olduğunu; kitlesel başarıda önemli başarılarla imza attıklarını söylediler. Bunun yanında üniversite sınavlarındaki bireysel başarıdan da bahsettiler ve herşeyden önemlisi çocuğuma milli değerlerimizi verebileceklerini söylediler. Bu ve buna benzer teklifleri beni etkiledi. Çocuğumu da tabi etkiledi. Öncelikle çocuğumuzun kararı bu. Ondan sonra biz aile olarak çocuğumuzun kararını destekledik (Ö2V3,4c,1).

Öğrenci velilerinden birinin okulla ilgili geçmişten gelen öğrenci veliliğ bağı bulunmaktadır. Görüşmelerde Ö2 Fen Lisesi okulun fiziki durumu, başarıları ve okulda yürütülen süreçlerle ilgili bilgiler verdikleri görülmektedir.Ö2 Fen Lisesiyle görüşen öğrenci velileri de yine çocuklarını Ö2 Fen Lisesine kayıt ettirmişlerdir.

“Ö2 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” temasına ilişkin öğrenci velilerinin ikisi görüş bildirmiştir. Görüş bildirenlerin katılımcılara oranının % 20 olduğu bu temaya ilişkin veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ben özellikle (Ö2'nin)lise kısmının reklamlarını görmedim. Yalan söylemeyeyim hiç görmedim. Ama ilkokul kısmının reklamlarını her yerde gördüm. Ama lise olarak reklamlarını pek görmedim... Yani normal şartlarda ben dikkatliyimdir. Her şeyi görürüm, bakarım sağıma soluma. (...) Sonuç itibarıyla baktığınız zaman; siz bir hedef kitlesiniz. Antalya'da en yüksek puan almış öğrenci ve velisisiniz ama okul ile ilgili size ulaşmış çok da bilgi öncesinde yok. En azından kendimiz internet sitelerinden ve oradaki verileri

araştırarak. (...) Ö2 ile ilgili değil, ilköğretim okuluyla, ilgili reklamlar dikkatimi çekiyordu da lise bölümü ile ilgili pek bir şey dikkatimi çekmedi. Çok dikkatimi çekmedi(Ö2V2,4c,2).

Tabi ki (dikkatimi) çekti. Bilboardlarda görüyorduk. Yine yayınlarından görüyorduk, gazetelerde haberler çıkıyordu. Oradan fark ediyordum okulun başarısını. Yine internet sitelerindeki haberlerden okulun başarısı ile ilgili bilgi sahibiydim. (...) Aslında olduğu kadar tanıtılmadığını düşünüyorum. Çok daha geniş imkânlara sahip olduğunu ama bunun insanlara çok iyi anlatılmadığını, kamuoyuna bilgilendirilmediğini düşünüyorum. O açıdan halkla ilişkiler çalışmasında da çok da başarılı olmadıklarını düşünüyorum şahsen (Ö2V3,4c,3).

Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinden biri, herhangi bir tanıtıma rastlamadığını ifade ederken, diğer öğrenci velisi bilbord ve gazetelerden tanıtımlarını gördüğünü ancak tanıtımların sahip oldukları imkânlara göre değerlendirildiği zaman yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Yine her iki öğrenci velisi de internet sitelerinin tanıtım için kullanıldığı görüşündedir.

4.5 Ortaöğretim Kurumlarının Tercih Sürecinde Etkisi Olan Kişilere Ait Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Ortaöğretim kurumlarının tercihi sürecinde etkisi olan kişiler kimlerdir?” sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır. Öğrenci velilerinin görüşlerinden elde edilen veriler “Öğrencinin Kendisinin Etkisi”, “Anne-Baba Etkisi”, “Öğrencinin Arkadaşlarının Etkisi”, “Abi -Abla Etkisi”, “Akraba Etkisi”, “Komşu Etkisi”, “Öğretmenlerin Etkisi”, “Dershanelerin Etkisi” ve “Okulların Rehberlik Çalışmaları” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin görüşler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 12 Veli Görüşlerine Göre Tercih Sürecinde Etkisi Olan Kişilere Ait Bulgular

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Öğrencinin Kendisinin Etkisi	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	10	100
2 Anne-Baba Etkisi	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	10	100
3 Öğrencinin Arkadaşlarının Etkisi	√	√			√						3	30
4 Abi -Abla Etkisi							√	√			2	20
5 Akraba Etkisi				√	√						2	20
6 Öğretmenlerin Etkisi			√				√				2	20
7 Komşu Etkisi									√		1	10
8 Dershanelerin Etkisi				√							1	10
9 Okulların Rehberlik Çalışmaları								√			1	10

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin tamamı “Tercih Sürecinde Öğrencinin Kendi Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı %100’dür. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Şimdi okullu seçerken dediğim gibi tereddütlerimiz vardı. O da çok yoğun bir ders programı olacağı içindi. Ama “Ben bu puanı almışken de bu hakkımdan vazgeçmek istemiyorum” un kararını, en son kararı çocuk verdi. Son aşamada kararını o verdi. Yani bizim konuşmalarımız, şeylerimiz oldu ama işte pişman

olursa böyle bir hakkı elde etmişken ondan vazgeçmek istemiyorum diye o kararı verdi (DIV1,5,1).

Kendisi de başlangıçtan beri... Zaten kızlarımın ikiside bilinçliydi bu konuda. Kendileri de başlangıçtan itibaren özellikle konuya şey... Kızım Merve kesinlikle ve kesinlikle koleje gitmek istemediğini, tamamen devlet okulunda okumak istediğini...Bu birazcık da bizim ilkokuldan o zamana kadar kendisine vermiş olduğumuz telkinlerden de kaynaklı olabilir. Özel okula gitmek istemediğini, kolejlere gitmek istemediğini, tamamen devlet okulunda okumak istediğini, kendisi istedi (DIV2,5,1).

Oğlumun tercihi İzmir Fen Lisesiydi ama biz oraya göndermedik (DIV3,5,1).

Kafasında oluşmuş bir şekil vardı. Yüzde yüz burası değildi tercihi ilk başta. Daha büyük hedefleri de vardı. Belki İstanbul'da daha adını sanını bildiğimiz okullardan birine de girmeyi istiyordu. Fakat burası bütün imkânlar ve işte puan ve her şey bir araya gelip son ölçüde değerlendirdiğimde onun tercihi (ÖIV1,5,1).

Kendisi aslında, tümüyle ufkun daha açılması için, önündeki pencerelerin daha fazla açılması için, İstanbul'a gitmek istiyordu.Oradan dışarıya kapıların daha rahat açılacağını düşünüyordu. Şimdiki gençler yurtdışında eğitim almak istiyorlar. Bize göre daha farklı düşünüyorlar.Ama ben bu yaşta erken olduğunu düşünüyorum(ÖIV3,5,1).

Tabi çok etkisi oldu. Şimdi benim kızım akıllı bir kız. Ablasından da daha akıllı bir kız. İki çocuğum olduğu için karşılaştırma şansım var benim. Ama zorda bir çocuk aynı zamanda... Kendince kuralları olan, onları yapamadığı... Belli rutinleri olan, onları yapamadığı zaman mutsuz olan bir çocuk.. O nedenle, yatılı okuması örneğin, beni korkuttu. Örneğin her gün duş alan bir çocuk benim çocuğum. Biz İstanbul Lisesi'ne gittik. Okul çok güzel, muhteşem bir bina, çok güzel bir okul ama yatılı bölümünü görünce, benim çocuğum yıkıldı. "Ben burada kesinlikle kalamam!" İşte, "Ben burada kesinlikle duş alamam,

tuvaleti kullanamam.” (...) O nedenle de çocuğumun etkisi çok oldu (Ö1V4,5,1).

Şöyle bir şey hem kızım da hem de oğlum da ikisi de Fen Lisesi'nde okuyacağız diye bir düşünceleri vardı. (...) (Başkalarının etkisi) Çok fazla değil. Tercih te en etkili olan kendisiydi (Ö2V1,5,1).

En büyük sebep oğlumun kendisinin istemesi... “Evet, baba.” dedi. “Ben bunu istiyorum.” Ben de ona saygı duydum. (...) En büyük etken (kendisi) oldu (Ö2V2,5,1).

Bir taraftan da çocuğum araştırıyordu tabii okulların durumlarını. O’da değişik kıyaslamalar yaptı. Bize toplamış olduğu bilgileri getirdi, önümüze döktü (Ö2V3,5,1).

Veli görüşlerine göre; ortaöğretimi tercih sürecinde en önemli etkenlerden birisinin öğrencilerin kendilerinin olduğu, bu süreçte öğrenci isteklerinin ve görüşlerinin dikkate alındığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin tamamı “Tercih Sürecinde Anne ve Baba Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı %100’dür. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bizim aramız iyi kızım la. Yani birbirimizle paylaştığımız şeyleri ikna edebilirim ben ona. İlk gün “Hayır!” dese de sonra işte: “Anne, aslında şöyle şöyle, ama senin dediğin de doğru.” ya gelir. (...) (Tercih te başka kimsenin etkisi) Yok olmadı. Şöyle; benim eşim Bursa’da şu anda görevli. İşte abimiz de askerdeydi. Bu kayıt sırasında biz kızım la başbaşıydık (D1V1,5,2).

Kızım D1Ö2 kesinlikle ve kesinlikle koleje gitmek istemediğini, tamamen devlet okulunda okumak istediğini... Bu birazcık da bizim ilkokuldan o zamana kadar kendisine vermiş olduğumuz telkinlerden de kaynaklı olabilir. Özel okula

gitmek istemediğini, kolejlere gitmek istemediğini, tamamen devlet okulunda okumak istediğini, kendisi istedi. (...) Tabi ki başlangıç itibariyle ilkokul birden bu yana hep devlet okulunda okudu. Bizimde onda mutlaka ve mutlaka payımız vardır (D1V2,5,2).

Oğlum yoksa İzmir Fen Lisesine gitmek istiyordu. Biz Antalya yakın diye Antalya'dayız diye, daha rahat bir öğrencilik hayatı olsun diye, çünkü oraya gitseydi yurtta kalacaktı. Onun için D1 Fen Lisesini tercih ettik biz (D1V3,5,2).

Bütün doneleri ortaya koyduk. İstedığı nedir? Amacı nedir? Yapmak istediğin nedir? Yapamayacakların şunlar ama yapabileceklerinde bunlar bunlar var! (...) Her şeyi oturduk ailece anne baba ve çocuk olarak, bütün doneleri ortaya koyduk, son karar senindir dedik. Karar onda bitti (Ö1V1,5,2).

Birlikte karar verdik. Çünkü şöyle ben düşüncelerimi söyledim olumlu yanlarını ve olumsuz yanlarını söyledim. O da kendi isteklerini tabi ki söyledi ve neler istediğini söyledi ve sonuçta birlikte karar verdik yani. (...) Hani İstanbul'a gideyim mi falan ama ondan sonrada şeyleri gösterdim tabi aileden bağımsız yaşamının da çok da kolay olmayacağını, onun da dezavantajlarının olabileceğini... Bunların avantajlarını dezavantajlarını gösterdik. Yani birlikte karar verdik (Ö1V2,5,2).

Şimdi ben oğlumu aldım karşıma. İnternette seçenekleri gösterdim. Önündeki aldığı puanı, önündeki seçenekleri gösterdim. Ona ne istediğini sordum. Başta da bahsetmiştim. Benim oğlum sosyal bir çocuktur. Tarihe ilgisi vardır, sosyal alanlara da ilgisi vardır. Fen lisesi... Belli bir yola kanalize etmiş olmayayım. Ben bu güdümlenmiş olmayayım, istedim. Onla konuştum. Sordum oğluma: "Bu okulun..." dedim. "Kolej kısmı da güzel, hani oraya da verebilirim." Yüzde yüz burslu gidecekti. Fen lisesi kısmına yüzde 50 burs kazandı. Bunları söyledim. O biraz, bizim ekstra para veriyor olmamız, kendini kazanamamış gibi hissetmesine yol açtı. Bunu konuştum. Yani benim için en büyük yatırımın kendisi olduğunu, bu paranın hiçbir önemi olmadığını, önemli olan seçeneklerinin ve hayatta neyin mutlu edeceğini, istiyorsa koleje

verebileceğimi söyledim. O da “ Eğer anne...” dedi. “Para konusu sizi şey yapmayacaksa, ben bu bölüme gitmek istiyorum.” Sosyal bölümleri de istersen ordan da oraları kazanabilirsin dedim. Düşüncelerinde çok net olmadığı için, çok yönlü olduğundan dolayı, henüz net bir karar da vermediğinden, kendi orayı tercih etti. ...Ben sadece önüne artıları, eksileri koydum. Öbür okulların artısını, eksisini koydum. Sadece onu tek rahatsız eden nokta, bizim onun için iş yapıp para veriyor olmamız rahatsız etti. Onu da rahatlatıcı bir... Kafasında soru işareti kalmadı.... Hiçbir şekilde çocuğuma “Şuraya gideceksin!” şeklinde dikte etmedim. (...) Şimdi mutlaka olurdu tahminim. Çok etkili olan kişiler oldu mu? Çok etkili olan kişiler olurdu. Ama biz bu süreçte kaza geçirdiğimiz için çocukta bir yere gidemedi pek fazla.Yani farklı bir süreci bizim için pek etkileyen kişi olmadı onu (Ö1V3,5,2).

O nedenle de çocuğumun şeyi çok oldu, etkisi. Öyle olunca; ben çocuğuma, direk empoze edemedim hani. “Orası çok iyi okul, illa orayı tercih et!” diyemedim. Çünkü deseydim eğer çocuğum orada mutsuz olsa bunda benim bir sorumluluğum olacaktı. “Senin yüzünden ben buraya geldim!” diyecekti(Ö1V4,5,2).

“Biz buraya gitmek istiyoruz.” dediler. Hani biz, “Siz buraya gidin.”den ziyade, “Biz buraya gitmek istiyoruz.” dediler. Farklı fikir olsaydı belki söyleyecektik bizde. Aynı fikri paylaştığımız için herhangi bir şey olmadı. Ama temel tercih sanki onun tercihi. Aslında mümkün olduğunca arka planda kaldık. Kendi tercihleri olsun istedik (Ö2V1,5,2).

Araştırmalarımızda oranın eğitim açısından kaliteli bir lise olduğunu gösteriyordu. Çünkü sizinde dediğiniz gibi hepsi de hemen hemen aynı; üniversite yerleştirmeleri ne bakıyorsunuz... Ama çocuğunda psikolojik olarak rahat edebileceği bir yerde okumasını düşündüm ve en büyük etken oldu. ...Ben sadece onu yanıma alıp bütün okulları tek tek gezip tercihini görmesini ve hangisini istiyorsa onu seçmesini sağladım. Rehberlik ettim yani. Ama illaki şurayı seçeceksin diye bir şeyim olmadı (Ö2V2,5,2).

Bizde toplamış olduğumuz bilgileri beraberce bir araya getirip ailecek bir karar verdik aslında. ...Evet, aile olarak tam karar verdik. (Başka etkisi olan) Yok, olmadı (Ö2V3,5,2).

Veli görüşlerine göre tercih sürecinde en önemli etkenlerden biri öğrencinin anne ve babasıdır. Velilere göre anne ve babalar tercih sürecinde daha çok süreci organize eden kişiler olmuşlardır. Okullarla ilgili bilgilerin toplanmasında öğrencilere rehberlik yapmışlardır. Öğrencilerle birlikte okullarla görüşmeler yapmışlardır. Karar verme aşamasında da kendi kararlarını empoze eden değil öğrencinin doğru kararları alması için yol gösteren rolünü üstlenmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü “Tercih Sürecinde Öğrencinin Arkadaşlarının Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 30’dur. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Arkadaşlarından... “Bir tane arkadaşım gelse iyi olurdu.” hep söylediği oydu. “Daha çok isterim orayı, bir tane arkadaşım gelse.” Sonuçta bir tane arkadaşı geldi ve aynı sınıftalar. (...)O okullara da zaten hep birlikte gittik O arkadaşıyla birlikte. Tabi birlikte... Yani “Ben yazıyorum.” “Ben de yedekteyim. Kazanırsamgelirim.”oldu. Hatta sonradan O arkadaşı bir gel-gitler yaşadı ilk bir iki hafta. Okul değiştirmeyi bile düşündü. Ama çok acele karar vermişti. Onunla görüşmelerimiz oldu, ailesiyle de öyle. Şuan ikisi de mutlular(DIV1,5,3).

Hayır, hayır, hayır! En çok sevdiği arkadaşı D3 Anadolu Lisesi... En çok sevdiği arkadaşı, hatta ve hatta çok beraber okumak istediği... O, D3 Anadolu Lisesini kazandı. Onu bile kırdı. Ben gelmek istemiyorum... D3 Anadolu Lisesine O, baskı yaptı. “D3 Anadolu Lisesi'ne gel beraber okuyalım.” Kendisinin D3 Anadolu lisesine inme imkânı vardı. Ama arkadaşının Fen Lisesi'ne gelme imkânı yoktu. (...) (İmkânı olsaydı) Mutlaka ve mutlaka arkadaşını da kendi yanına getirdi (DIV2,5,3).

Mesela işte daha önceden bazı arkadaşlarının olsun, dışarıdaki çevreden olsun... Hani bi de özentisi de vardır ya hep bir şey vardır... “Galatasaray” in “Robert” in bir ismi vardır. İşte hani, “Puanımda tutuyor. Olsun mu anne?” gibilerinden soruları oldu. Hani bir de şey vardır ya gençlerde farklı bir şehirde farklı bir ortamda bulunma şeyi vardır. Heves diyeyim. Hevesi vardır. Hani biraz o heves vardı Ö1Ö2’de (Ö1V2,5,3).

İlköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime devam edecek öğrencilerin yakın arkadaşlarıyla birlikte ortaöğretim okullarını araştırma sürecine girdikleri, aynı okula devam etmek istedikleri ve kendi aralarındaki konuşmaların birbirlerini etkilediği görülmektedir.

Öğrencilerin eğitim görecekları liselerin belirlenmesi sürecinde, öğrencilerin abi veya ablalarının etkisine ilişkin iki öğrenci velisi görüş bildirmiştir. Bu katılımcılar içerisinde % 20’lik bir orana karşılık gelmektedir. Ancak araştırmaya katılan öğrencilerden sadece 5 tanesinin abisinin veya ablasının bulunduğu göz önüne alınınca; abi veya ablası bulunan öğrenciler içinde bu oran % 40 olarak düşünülebilir. Ayrıca Ö1Ö4’ün ablası Ö1 Fen Lisesi mezunudur. Ayrıca Ö2Ö1’in de ablası Ö2 Fen Lisesi son sınıfta okumaktadır. Ailenin bu okullarla ilgili yaşam tecrübesinin olması ve okulları daha yakından tanımaları açısından önemlidir. Bu konudaki veli görüşleri aşağıdadır.

Abla aslında İstanbul'a gitmesini önerdi, kardeşinin. “Mutlaka gitmelisin.” dedi. İşte, “Çok güzel İstanbul.” dedi. “O okul çok güzel.” dedi. “İstanbul...” dedi. “Gitmelisin, gitmelisin.” dedi. Ama hani, çocuk çok da onun etkisinde kalmadı mı? “Ama...” dedi. “Ama...” Aynı zamanda da abla okuduğu okulu da çok seviyordu. Hala okul aile bağları çok kuvvetli. Birlikte mezun olduğu arkadaşlarıyla çok yakın görüşüyor. İşte öğretmenlerini çok seviyor. Yani abla da pozitif bir mesaj verdi, kendi mezun olduğu okul ile ilgili. Bu konuda kendi içinde nasıl bir şey olduğunu bilmiyorum. Ama benim kızım şunu biliyorum daha küçüktü. Bir gün böyle D2 Anadolu Lisesi’nin önünden yürürken, ben dedim ki: “Benim kızım da inşallah burayı kazanacak.” dedim. “Niye burayı

kazanacakmışım ben...” dedi. “Ben aptal mıyım burayı kazanacağım!” dedi. Çok küçüktü daha; “Ben de ablamın okulunu burslu kazanacağım.” dedi. Hani küçükten daha kafasında öyle bir şey vardı. O dönemde D3 Anadolu Lisesi de çok yüksekte bir puanla öğrenci alan iyi bir Anadolu Lisesi Antalya’da. Ama çocuğun kafasında ablası oraya gittiği için bir örnek teşkil etti muhtemelen (Ö1V4,5,4).

Öncesinden tabii ki kızdan dolayı sürekli gelip gittiğim için hem okul idaresi ile hem öğretmenleri ile görüştük. İşte Ö2Ö1’in de... Böyle bir... Sınavların iyi olduğunu ve Fen Lisesini tercih etmek istediğimizi, burayı tercih edeceğimizi yani ve neler yapılabileceği ile ilgili onlarla da konuştuk. Öğretmenler ile konuştuk. Ama şey daha kolaydı. Ö2Ö1’in tercihi kolaydı.Öncesinde de bir örnek olduğu için (Ö2V1,5,4).

Tercih sürecinde abi ve ablaların kardeşler için bir vizyon çizdikleri ayrıca okudukları özel okulları seven öğrencilerin; kardeşlerine bu okullarla ilgili olumlu mesajlar verdikleri, kardeşlere ve aileye de örnek teşkil ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci ikisi “Tercih Sürecinde Akraba Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 20’dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bir de kuzeni oldu. Üniversite eğitimi görüyor. Onun etkisi de oldu evet (Ö1V1,5,5).

Anneanne ve dayı... Ö1Ö2’nin büyüme sürecinde anneanne ve dayının inanılmaz bir yeri var. O yüzden onların da fikri Ö1Ö2 için çok önemliydi. İşte anneanne ve dayıda dışarıda yaşayınca neler olabilir, buradaki okulla o okul arasındaki çok da büyük bir fark olmayacağını hani eğitimi burada farklı şekilde açığı kapatabileceğini tabii ki söyledi. Bunları anlattılar (Ö1V2,5,5).

Üniversite eğitimi gören akrabaların ve öğrencilerin büyüme sürecinde yeri olan kişilerin yine tercih sürecinde rehberlik yaptıkları ve tercih sürecinde etkilerinin olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden ikisi “Tercih Sürecinde Öğretmenlerin Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 20’dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmen arkadaşlarımın etkisi oldu. Yani tanıdığım öğretmen arkadaşlarımın her birine aşağı yukarı danıştım, fikirlerini aldım -ki okul kadrosuyla ilgili olsun, öğretmen kadrosuyla ilgili olsun, öğrenciyle ilgili olsun- detaylı bir araştırma yaptık. Arkadaşlarımızdan hep olumlu dönütler aldığımız için öğretmen çevresinin etkisi oldu (D1V3,5,6).

Yani okuldaki öğretmenleri buraya gelmesini istediler. (...) Evet, evet! Çünkü Ö1... Okuldaki öğretmenleri Ö1Ö4’ü biliyorlardı. Birkaç öğretmeni gördü Ö1Ö4’le. “Buraya gelersen senin için çok iyi olur.” dedi. “Bu okul, çok güzel.” dedi. “Çok iyi yerleri kazanırsın...” dedi. İyi şeyler söylediler bu okul ile ilgili. Onların da etkisi olmuştur diye düşünüyorum (Ö1V4,5,6).

Bir öğrenci velisi özel okulların ilköğretim kısmındaki öğretmenlerin, çocukların eğitim alacakları liselerin belirlenmesi sürecinde kendi okullarının tercih edilmesi hususunda etkilerinin olduğunu başka bir velide diğer öğretmenlerin de bu süreçte etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin biri “Tercih Sürecinde Komşu Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 10’dur. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bizim komşumuzun kızı olabilir. İyi bir okul olduğunu söyledi. O da oraya devam ediyor hala. Bence ondan etkilenmiş olabilir (Ö2V2,5,7).

Ortaöğretim okullarının tercihi sürecinde bulunan öğrencilerin komşularının okullarla ilgili yaşanmışlıklarını çevreyle paylaştıkları, bunun da tercih sürecindeki kişiler üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden biri “Tercih Sürecinde Dershanelerin Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 10’dur. Öğrenci velisinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Evet, bir kişi, iki kişi fikirlerini aldığımız kişiler oldu. Bunlar daha çok üniversite sınavına öğrenci yetiştiren önemli dershanelerin kurucuları olan bir kişi oldu (Ö1V1,5,8).

Dershanelerde çalışan kişilerin fikirlerine de tercih sürecinde başvurulduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden biri de “Tercih Sürecinde Okulların Rehberlik Çalışmalarının Etkisi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 10’dur. Öğrenci velisinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Okuldan onlara anlatılan, okulda yürütülen rehberlik faaliyetlerinde yönlendirmelerde genelde bu okula yönlendirildikleri için de bizim için daha etkili oldu (Ö2V1,5,9)

Veli’nin görüşlerinden tercih sürecinde okulların rehberlik çalışmalarının da etkisinin olduğu görülmektedir.

4.5.1 Tercih Sürecinde Son Karar Aşamasına Ait Bulgular

Tercih, bir süreci içermektedir. Algılama yönetiminde de asıl gaye nihayi kararın istenilen doğrultuda verilmesidir. Araştırmanın bu bölümünde ortaöğretim okullarını tercihte son kararı kimin verdiğine ilişkin bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Veli görüşlerinden elde edilen bulgular “Son Karar Kendisi Verdi” ve “Son Kararı

Birlikte Verdik” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin görüşler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 13 Tercih Sürecinde Son Karar Aşaması

Temalar	DIV1	DIV2	DIV3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Son Karar Kendisi Verdi	√	√		√		√	√	√	√	√	8	80
2 Son Kararı Birlikte Verdik			√		√						2	20

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden sekizi “Son Kararı Kendisi Verdi” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 80’dir. Öğrenci velisinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Şimdi okullu seçerken dediğim gibi tereddütlerimiz vardı. O da çok yoğun bir ders programı olacağı içindi. Ama “Ben bu puanı almışken de bu hakkımdan vazgeçmek istemiyorum” un kararını, en son kararı çocuk verdi. Son aşamada kararını o verdi. Yani bizim konuşmalarımız, şeylerimiz oldu ama işte pişman olursa böyle bir hakkı elde etmişken ondan vazgeçmek istemiyorum diye o kararı verdi. (...) Son kararı kendisi verdi. Çünkü onun hayatıydı. Gerçekten yapamasa bende hepimizde mutsuz olurduk. O yüzden onun istediğinin olması gerekiyordu (DIV1).

Son karar D1Ö2’ye ait. Öğrencinin kendisine aittir. Buna özellikle ve özellikle dikkat ederiz. Kızım dedim: “D1Ö2 burada okuyacak olan sensin, D3’de var, diğer kolejlerde var.” Baba dedi: “Diğer kolejlerin hiçbirini istemiyorum.” dedi. “D3 Anadolu Lisesi mi? D1 Fen lisesi mi?” “Ben burayı kazandım. Burada okumak istiyorum.” dedi. Sonsöz kendisininindi (DIV2).

Fakat burası bütün imkânlar ve işte puan ve her şey bir araya gelip son ölçüde değerlendirdiğimde onun tercihi. ...(Ö1'i) kendisi istedi. (...)Her şeyi oturduk ailece anne baba ve çocuk olarak, bütün doneleri ortaya koyduk, son karar senindir dedik. Karar onda bitti(Ö1V1).

Evet, kendisi oldu. Ben sadece önüne artıları eksileri koydum. Öbür okulların artısını eksisini koydum. Sadece onu tek rahatsız eden nokta; bizim onun için iş yapıp para veriyor olmamız rahatsız etti. Onu da rahatlatıcı bir... Kafasında soru işareti kalmadı (Ö1V3).

(Son sözü) Kendisi söyledi (Ö1V4).

Böyle bir etkileri oldu. Biz buraya gitmek istiyoruz dediler. Hani biz, “Siz buraya gidin.”den ziyade, “Biz buraya gitmek istiyoruz.” dediler. Farklı fikir olsaydı belki söyleyecektik bizde. Aynı fikri paylaştığımız için herhangi bir şey olmadı. Ama temel tercih sanki onun tercihi (Ö2V1).

(Son sözü)Gene kendisi söyledi (Ö2V2).

(Son sözü) Çocuğum söyledi(Ö2V3).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden ikisi “Son Kararı Birlikte Verdik” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velilerinin oranı % 20’dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Son noktayı biz üç kişi koyduk. Eşim, oğlum ve ben. Üçümüzün fikirleri; ben yönetim kurulunun başkanıyım, onların kararlarını aldım. Üçte iki onlar zaten tamam diyordu. Ben de tamam dedim. Aile içerisinde ortak karar diyelim (D1V3).

Birlikte karar verdik. Çünkü şöyle ben düşüncelerimi söyledim olumlu yanlarını ve olumsuz yanlarını söyledim. O da kendi isteklerini tabi ki söyledi ve neler istediğini söyledi ve sonuçta birlikte karar verdik yani (Ö1V2).

Öğrencilerin kendi eğitimleriyle ilgili kararların alınmasında çok önemli bir faktör olduğu, karar sürecinde son sözü genellikle öğrencilerin kendisinin söylediği (%80) ancak bu sürecin anne ve baba kontrolünde gerçekleştiği anne ve babanın rehberlik yaptığı görülmektedir.

4.6 “Başarılı Okul” Algısı İçin Tanıtım Çalışmalarında Vurgulanması Gereken Unsurlar

Araştırmanın bu bölümünde “Başarılı Okul algısı oluşturmak için tanıtım çalışmalarında vurgulanması gerekenler unsurlar nelerdir?” sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır. Öğrenci velilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular; “Üniversite Sınav Başarısı”, “Bireysel Başarılar”, “Yabancı Dil Başarısı”, “Kitlese Başarılar”, “Sosyal Çalışmaları”, “Mutlu Öğrenci Vurgusu” “Okulun Öğrencileri”, “Öğrencinin Zararlı Alışkanlıklardan Korunması” ve “Okulun İmkânları” şeklinde temalandırılmıştır. Bu temalara ilişkin görüşler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. 14 Veli Görüşlerine Göre “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak Vurgulanması Gereken Unsurlar

Temalar	D1V1	D1V2	D1V3	Ö1V1	Ö1V2	Ö1V3	Ö1V4	Ö2V1	Ö2V2	Ö2V3	f	%
1 Üniversite Sınav Başarıları					√	√		√	√		4	40
2 Bireysel Başarılar				√		√		√		√	4	40
3 Sosyal Çalışmalar	√					√	√			√		40
4 Kitlese Başarılar					√		√		√			30
5 Mutlu Öğrenci Vurgusu	√							√				20
6 Okulun Öğrencileri		√	√									20

7	Yabancı Dil Başarıları	√	1	10
8	Öğrencinin Zararlı Alışkanlıklardan Korunması	√		10
9	Okulun İmkânları	√		10

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden dördü “Üniversite Sınav Başarıları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 40’dır. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ya açıkçası direk şey de söylemek istemiyorum. Hani ya üniversitedeki şu başarı çok önemlidir de demek istemiyorum. Çünkü her şey çok önemli ya... İnsanlar tabii ki başarıya bakıyor. Genel olarak baktığımızda başarısı neymiş yüzde kaç üniversiteye yerleşmiş, herkesin fikri bu. Bu yeterli mi? Bence yeterli değil (Ö1V2,6,1).

Bir de bir okul yöneticisi olsam çocuklara sadece üniversite sınavı demem. Üniversite sınavı en önemli önümüzdeki etken. Çünkü mesleğimizi belirliyor, hayatımızı belirliyor. Gerçekten önemli kimse bunun önemini yadsıyamaz... (Ö1V3,6,1).

Artı üniversiteye geçişlerdeki başarılarının gösterilmesi önemli (Ö2V1,6,1).

Mesela üniversite yerleşimdeki yüzdeler oranlarına bakıyorum (Ö2V2,6,1).

Öğrenci velileri Ortaöğretim kurumları için hedef kitle üzerinde “Başarılı Okul” algısı oluşturulması için okulun üniversite başarısının hedef kitleye gösterilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden dördü de “Bireysel Başarılar” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 40’dır. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bence öncelikle bireysel başarılarla önem verildiğinin ortaya çıkarılması gerekiyor. Bu, çok önemli. Herkesin çocuğu kendine özel. Herkes çocuğunun özel olduğunu hissediyor. Özel yönlerini biliyor ve tanıyor çünkü. Ama bunu okullarında tanıdığını tanıyabildiğini hissetmeleri o kararda çok etkili (Ö1V1,6,2).

Ben okul yöneticisi olsam, mutlaka öğrencilerin ferdi başarısı dahi olsa... Mesela atıyorum. Okulun bir katkısı olmamıştır da çocuk kendi başına bir şiir yarışmasına katılmıştır. Ama ne olursa olsun o alt yapıyı o okul verdi. Bunu mutlaka hem çocuğu ödüllendiririm haberim olduğunda hem de bunu mutlaka duyururum (Ö1V3,6,2).

Bir; her şeyden önce çocukla, öğrenci ile bire bir ilgilenildiğini ortaya çıkartılması gerekiyor. Hani 10 kişilik, 20 kişilik,30 kişilik bir sınıftan, toplu bir sınıftan ziyade, işin içerisinde bir, bir, bir,oradaki fertlerin olduğunun bilinmesi gerekiyor (Ö2V1,6,2).

Tanıtma derken; öğrencilerin başarılarının anlatılması...Ben şahsen anlamak istiyorum (Ö2V3,6,2).

Öğrenci velilerine göre Ortaöğretim kurumları için hedef kitle üzerinde “Başarılı Okul” algısı oluşturulabilmesi için öğrencilerin bireysel özelliklerine ve başarılarına önem verilmesi ve bu başarıların da hedef kitleye gösterilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden dördü “Sosyal Çalışmalar” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 40’dır. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Şimdi herkes için değişir o. Ben eğitimle birlikte sosyal yönü istiyorum. Kimisi sadece çocuk sadece şeye...Yani işte her yıl elde ettikleri başarıların yanında işte şunları şunlarışunları da yaparaktan bu başarı elde edildi. Sosyal etkinlikler... Bizim çocuklar sadece ders çalışmadı. Şu, şu etkinliklere de katılarak bu başarı yakalandı. Bu daha çok vurgulanabilir (DIV1,6,3).

Ama bir çocuk hayatta birçok şeyle karşılaşacak ve başarı çeşitli alanlarda hangi alanda olursa olsun o çocuğun başka alanlarda da başarılı olmasına mutlaka yol açacaktır. Başarıyı tadan çocuk o tadı hep almak isteyecek hangi yönde olursa olsun. Çocukları spor alanında da resim alanında da her alanda teşvik etmek isterim (ÖIV3,6,3).

Farklı sosyal alanlarda neler yapabildikleri önemlidir çocukların. İşte: spor anlamında, kültürel alanlarda neler yapabildikleri önemlidir. Bu açıdan destek verilmesi önemlidir. Şimdi benim kızımın sınıfında örneğin farklı çocuklar var. Başka özel okullardan gelmişler diyelim ki, aslında aynı saatlerde yabancı dil gördüler şimdiye kadar onlar diğer okullarda yabancı dil eğitimi veriyor ama o bazı özel okullar örneğin son yıllarında SBS ye yönelik çalışma yapabilmek adına bir sürü şeyden feragat etmişler. Hep SBS çalışması yapılmış hep. Bunlar falan bence doğru değil. Böyle bir şey yapılmasını istemezdim. Çocuğuma da böyle bir şey yapılmasını istemezdim. Kültürel alanlarda ne bileyim: tiyatroya benim çocuğumu götürsünler, benim çocuğum sinemaya gitsin, baleye gitsin, operaya gitsin, sevmeyecekse de sevmeyebilir. Hani zorla yaptırılmasın ama çocuğum onları okul aracılığıyla da görsün tanısın isterim. Pek çok seçenek sunulsun ve hedef kitleye duyurulsun. Ama çocuğum ister istemez, sever sevmeyebilir... Ne bileyim, örneğin bir yoga: geçen aklıma geldi. Okul örneğin bir yoga kursu açabilir.(...) Farklı bir şey yani çocuk bir onu deneyebilir yani. Sevmeyebilir, sevmeyebilir gitmeyebilir. Ama sevebilirde. Severse gidebilir. Bizim okulda örneğin yüzme çok önemlidir. Benim kızım hiç sevmeyebilir, istemeyebilir yani. Yüzme derslerine bile katılmak istemiyor. Katıldı önce sonra istemeyebilir. Olabilir. İstemeyebilir. Onu, çocuğa biz zorlayamayız. Çocuğun yeteneği ilgi alanı değildir. Ama o seçeneğin o çocuğa sunulması gerekir diye düşünüyorum. Seçmeli yeteneği ve ilgisi varsa destek verilmeli

çocuğa, motive edilmeli bu konuda, yoksa da tabi ki baskıcı bir tutumda izlenmemeli diye düşünüyorum(Ö1V4,6,3).

Tanıtmada derken okulun faaliyetlerinin... Bahsedilmesi ve ortaya çıkan sorunların diyalog yoluyla çözülmesini ben şahsen anlamak istiyorum(Ö2V3,6,3)

Öğrenci velileri ortaöğretim kurumlarının hedef kitle üzerinde “Başarılı Okul” algısı oluşturulması için öğrencilerin eğitimiyle birlikte, bireysel özelliklerinin ortaya çıkarılabilmesi ve çeşitli alanlarda başarı duygusunu yaşayabilmeleri için çeşitli sosyal çalışmalara yer verilmesi ve bunların vurgulanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden üçü de “Kitlesel Başarılar” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 30’dur. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Çünkü bakarsanız mesela bir öğrenci diyelim ki Türkiye ikincisi oldu öğrenci diyor. Nereden? İşte, şu liseden. Ama tek bir kişinin orada başarılı olması, okul hakkında çok ta detaylı bilgi vereceğini düşünmüyorum. O kişi çok iyidir. Oraya şans eseri gitmiştir veya bir şekilde götürülmüştür. Bütün okulun başarısını bence göstermiyor. Ama şöyle bakıyorsunuz; bakıyorsunuz bütün öğrenciler başarılıysa bu bir bilgi verir. Sayı ve şey de önemli bence. Tek bir kişi değil de diğerleri mesela bir kişi çok iyi yeri kazanmıştır ama diğerlerine bakarsınız orta düzeydir veya alt düzeydir. Bu size o bir kişinin başarısı bence fikir vermez. Genele bakmak lazım(Ö1V2,6,4).

Çünkü benim için şey önemli. Bir okuldan örneğin bir tane Türkiye birincisi çıkacağına... Ne bileyim... İlk on binde 50 tane öğrencisi çıkması asıl başarı odur, benim gözümde. Yani bir çocuk... Çok zeki bir çocuğu alır bir okul. O çocukta Türkiye birincisi olur. O, O okulun çok başarılı olduğu anlamına gelmez benim gözümde. Genel başarı önemlidir. (...) Yani bütün çocukları nereye kazanmış. Bir kişi ya da ilk ondaki üç çocuğun adı çok önemli değil

yani. Her okuldan bir ya da iki çocuk ilk ona girebilir. Her zaman girebilir. Sınav başarısı farklı bir şey... Sınav motivasyonu farklı... Çok zeki bir çocuk; o farklı bir şey. Benim için bütün öğrencilerinin nereye kazandığı daha önemlidir okulun. Kitlese başarı önemlidir (Ö1V4,6,4).

Bu % 50 oran da! Ne kadarının hangi seviyede! Mesela açıköğretim, açıköğretim de yazılabilir. Bu değildir. Bunun üstündeki... Mesela nedir? İlk binde kaç kişi girmiş ilk 10 (binde)... 2000 de kaç kişi girmiş o tür şeyler vurgulanabilir (Ö2V2,6,4).

Öğrenci velilerinden bazıları Ortaöğretim kurumlarının için hedef kitle üzerinde “Başarılı Okul” algısı oluşturması için öğrencilerin bireysel başarılarının vurgulanmasından ziyade okulun genel başarılarının vurgulanmasını, daha önemli görmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden ikisi “Mutlu Öğrenci Vurgusu” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 20’dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Okuldan korkmamak... Fen lisesini çocukların gözünde çünkü çok büyütüyorlar. O şekilde olabilir. Bir de işte dedim ya kayıta gittik. “Okul çok zor. Hazır mısınız? Falan, filan...” gibi bir muhabbet... Okulun açıldığı ilk gün kü yapılan konuşmalarda da bu şey yapıldı. Daha çocuk okulun ilk günü tursarak gidiyor okula. “Ben ne yapacağım?” düşüncesi... Yani bence gelip öğrenci görerek... Bir çocuğa göre okul zordur, diğerine göre çok basittir. Yani bunu çocuğun kendisi görmeli, zor mu kolay mı? Veya ben yapacağım yapamayacağım gibi endişelere daha sonra kapılmalı. Yani bir sınava girerken öğretmen çok zor soracak bu soruyu, diyerek girmemeli. Yani bizim D1’de de bunun yapılması gerekir (D1V1,6,5).

Çocuğun mutlu olabilmesi için bence ek şeylerinde önemi var diye düşünüyorum (Ö1V2,6,5).

Öğrenci velileri ortaöğretim kurumlarında hedef kitle üzerinde “Başarılı Okul” algısı oluşturulması için öğrencilerin okuldan korkutulmaması ve çocukların mutlu olabilmesi için ek şeyler yapılmasını gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden ikisi “Okulun Kendi Öğrencileri” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 20’dir. Öğrenci velilerinin bu temaya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Ya... Başarılysa pek... Okul hakikaten başarılysa pek yapmasına da ben gerek görmüyorum. Okul başarılysa mutlaka ve mutlaka muhafazakâr bir yapıdır. Bu bir Galatasaray Lisesi: her zaman için fazla bir reklamını görmezsiniz. Ama reklamını yapanlar öğrencilerdir. Okulda okuyan bu kişilerdir. Ama Galatasaray Lisesini siz kalkıp da bugüne kadar sağda solda televizyonda, ne bileyim bir yerde kendi reklamını yapan bir lise değildir bu lise. Ama Türkiye’de Galatasaray Lisesi bir markadır. Ama bunu kalkipta bunun reklamını yapan okul değil de oradan mezun olan kişiler yapmıştır. Oradan, orada hizmetten yararlanan kişiler yapmıştır. Bizim D1 Fen Lisesindeki çocuklarımız da ileride mezun olduklarında kendi okullarını büyütme açısından, kendi okullarını geliştirme açısından da daha sonra (katkılarının olacağını) düşünüyorum (D1V2,6,6).

Bir kere iletişim çok önemli. Ama öğrenci kalitesi de çok önemli. Bir örnek vermeme isterseniz bizim düz liselerde okuma yazma bilmeyen çocuklarda gelebiliyor. Ama eleme sınavı olan yerlerde Türkiye’de derece yapmış çocukların içinde okuması çok daha önemli. Bu nedenle okulun başarılı olabilmesi için, reklamının yapılabilmesi için; bu iletişimin çok iyi olması ve bütün gerçeklerin ortada olması yani öğrencilerin, zeki öğrencilerin, çalışkan öğrencilerin amacı olan öğrencilerin gelmesi çok önemli (D1V3,6,6).

Öğrenci velileri ortaöğretim kurumlarında hedef kitle üzerinde “Başarılı Okul” algısı oluşturulması için hizmetten yararlanan öğrenci profiline önemli olduğunu; başarılı olan öğrencilerin hedef kitle üzerinde kendiliğinden ve daha etkin bir tanıtım yapabileceğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden biri “Yabancı Dil Başarıları” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 10’dur. Öğrenci velisinin bu temaya ilişkin görüşü aşağıda verilmiştir.

Bundan öteye eğitimlerin yabancı dil eğitimlerinin iyi olduğunun gösterilmesi önemli. Sadece eğitim başarısı değil, bu mutlaka olacak zaten bütün okullar için var ve ben hiçbir okulun bunda çok da birbirinden farklı olduğunu düşünmüyorum. Eğitim başarısı açısından ama öbür tarafında mutlaka uygulanması gerektiğini düşünüyorum (Ö2V1,6,7).

Öğrenci velisi okulların eğitim açısından başarılarının birlerine yakın olduğunu bunun dışında mutlaka yabancı dil eğitimlerinin iyi olması ve bununda gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinden biri “Öğrencilerin Zararlı Alışkanlıklardan Korunması” temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren öğrenci velisinin oranı % 10’dur. Öğrenci velisinin bu temaya ilişkin görüşü aşağıda verilmiştir.

İşte, şuan birçok insanın aynı durumda olduğunu düşünüyorum. Özellikle kötü alışkanlıkları bulaştırmadan belli bir dönemde çocukların yetiştirilebilmesinin sağlanması; sigaraydı ve alkoldü, ne bileyim uyuşturucuydu biz onlardan korkuyoruz bütün veliler olarak çok çok korkuyoruz. Bizim kontrol edemediğimiz yerde hani bir güvenlik duvarının içerisinde olsun istiyoruz. Belki bir fanus gibi oluyor ama yine de bir güvenlik duvarının içinde olsun istiyoruz. Bunu sağlayan bir okul bizim için çok önemli. Bunların ön plana çıkarılarak vurgulanması gerekiyor (Ö2V1,6,8).

Öğrenci velisi öğrencilerini zararlı alışkanlıklardan koruyabilen okulları kendileri için önemli görmekte ve bunların önplana çıkarılarak vurgulanması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılan ğrenci velilerinden biri ‘‘Okulun İmkânları’’ temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu temaya ilişkin görüş bildiren ğrenci velisinin oranı % 10’dur. Öğrenci velisinin bu temaya ilişkin görüşü aşağıda verilmiştir.

Tanıtma derken, okulun imkânlarından bahsedilmesi ve ortaya çıkan sorunların diyalog yoluyla çözülmesini ben şahsen anlamak istiyorum (2V3,6,9).

Öğrenci velisi okulun tanıtımlarında okulun imkânlarından bahsedilmesi gerektiği görüşündedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın problemlerine ilişkin elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin araştırmacı tarafından getirilen yorumlar aşağıda verilmiştir.

5.1 İdeal Ortaöğretim Okullarının Özellikleri İle İlgili Sonuçlar

Ortaöğretim kurumları, öğrencilerin meslek seçimleri için zemin oluşturan okullardır. Öğrenci velilerinin, öğrencilerinin eğitim ve öğretim görmelerini istedikleri okullara ait çeşitli nitelikler vardır. Araştırmanın katılımcıları konumundaki öğrenci velileri çok başarılı sayılabilecek bir öğrenci grubunun velileridir. Bu nedenle bu kitlenin hayalini kurdukları, ideal okulun özellikleri tüm eğitim yöneticileri için önem taşımaktadır.

Çalışmaya katılan öğrenci velileri ideal okulla ilgili özellikleri çeşitli boyutlarda tanımlamışlardır. Bu özellikler; “Fiziki Koşulları”, “Öğrenci Profili”, “Projeler ve Hayata Hazırlama”, “Üniversite Sınavı Başarıları”, “Yabancı Dil Eğitimi”, “Sosyal Kültürel Sanatsal ve Sportif Çalışmaları”, “Derslerdeki Başarıları”, “Eğitim Sürecinde Öğrencinin Duyguları”, “Okulun Konumu”, “Olumsuz Davranışlar ve Kötü Alışkanlıklardan Koruma- Sosyal Çevre”, “Rehberlik ve Yönlendirme Çalışmaları”, “Öğretmen Nitelikleri”, “Kurumsal Kimlik” ve “Yönetimsel Süreçler” şeklinde temalandırılmıştır.

Çalışma sonucunda öğrenci ve veli istek ve beklentilerine göre çok farklı şekillerde ideal okul tanımlamasının yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin kaliteli bir eğitim görebilmeleri için yeterli fiziki donanımın olması, başarı düzeyi yüksek öğrenci profili, sosyal ve kültürel etkinliklere yer verilmesi, üniversite sınavlarında başarılı olması, iyi bir yabancı dil eğitimi gibi özellikler ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca eğitim sürecinde öğrencilerin rahatı ve mutluluğu, çevrenin olumsuz etkilerinden koruması gibi özelliklerde ideal okullardan eğitim sürecinde beklenenler arasında olduğu görülmüştür.

Algılama yönetiminde önemli bir aşama kurum ile ilgili verilmesi gereken mesajların belirlenmesidir. Mesajlar hedef kitlenin isteklerine uygun olursa algılanması daha kolay gerçekleşmektedir. Bu bağlamda ortaöğretim kurumları kendilerinin

algılanması süreçlerinde yukarıdaki temalara uygun mesajlar oluşturmaları başarılarını arttırabilir.

Eğitim kurumlarının yöneticileri, hedef kitleleri üzerinde okullarının tercih edilebilirliğini arttıracak algıların oluşmasını için, öğrenci velileri için önem taşıyan tüm unsurları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Çünkü bu unsurlardan hiçbirine “diğerlerinden daha az ya da daha çok önemlidir” demek mümkün değildir. Önemi az gibi görünen bir unsur, okulun hiç istenmeyen şekillerde algılanmasına neden olabilir.

5.2 Ortaöğretim Okullarını Tanıma Açısından Bilgi Kaynakları İle İlgili Sonuçlar

Çalışmaya katılan öğrenci velileri ortaöğretim okullarını tanıma açısından bilgiye erişim kanalları olarak çeşitli kaynaklardan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu kaynaklar ifade edilme sıklığı sıralamasıyla “Okul Çalışanları İle Yapılan Görüşmeler”, “İnternet Araştırmaları”, “Referans Grupları”, “Diğer Okulların Dershanelerin veya Öğretmenlerin Yönlendirmeleri”, “Reklam ve Tanıtım Çalışmaları”, “Aile Bireylerinin Okullarla İlgili Tecrübeleri”, “Geçmişten Gelen Bilgiler” ve “Okullara Yapılan Tanıtım Gezileri” şeklinde temalandırılmıştır.

Öğrenci velilerinin çocuklarının eğitim görmesini istedikleri okullar ile ilgili bilgiler almak için alternatif okullarla doğrudan iletişime geçtikleri görülmüştür. Bazı öğrenci velilerinin Antalya dışındaki okullarla da görüşmeler yaptığı, ayrıca bazı özel okulların öğrencileri okullarına almak için velilere ulaştıkları hatta burs imkânı verdikleri görülmüştür. Devlet okulundan öğrencilerin okullarında okumasına için bir davet ulaştığına ilişkin herhangi bir veri elde edilememiştir. Bazı katılımcılar da devlet okulu yöneticilerinin kendileriyle ilgilenmediklerini ifade etmişlerdir. Tüm öğrenci velilerinin okullarla görüşmeler yaparak çocuklarını ortaöğretim okullarına göndermesi önemli bir bulgudur.

Tüketici davranışları açısından kişi ve ailelerin satın alma kararlarını verirken, kendilerine güven duydukları, örnek aldıkları kişiler, aileler, gruplar veya örgütler referans grupları olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmanın en önemli bulgularından birisi referans gruplarının tercih sürecinde son derece etkili olmasıdır. Öğrenci velilerinin tercih etmeyi düşündükleri okullarda

öğrenim görmekte olan ya da mezun olmuş öğrencilerden, bu okullarda eğitim görmüş olan ya da hâlihazırda eğitim görmekte olan öğrenci velilerinden bilgiler alındıkları görülmektedir. Veliler; referans gruplarından aldıkları bilgilerin gerçek bilgiler olduğu, tercih sürecinde kendilerini etkilediğini ve yol gösterdiği görüşündedirler.

Öğrenci velilerinin, okulların internet sitesinden; öğrencilerin okula giriş puanları, öğrencilerin yerleştikleri üniversiteler, yerleşme puanları ve oranları gibi okulların başarılarına ilişkin verilerin yanı sıra okulun gerçekleştirdiği sosyal faaliyetlere ilişkin bilgiler de aldıkları görülmektedir.

Veliler, ortaöğretim okullarını tanıma açısından çeşitli okulların, dershanelerin, rehberlik servislerinin ve öğretmenlerin çoğunlukla bilgi kaynağı olarak kullandıklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin öğrenim gördükleri ilköğretim okulları ve dershanelerde görev yapan öğretmenler, rehberlik servisleri ile bunların dışında kalan eğitimcilerin de ortaöğretim okulları ile ilgili algı oluşturma kaynağı olabileceği görülmektedir.

Okullara ait tanıtım ve reklam çalışmalarına genellikle rastlandığı buralardan bilgiler alındığı görülmektedir. Ancak öğrenci velilerinin önemli bir kısmının önemli bir pazarlama stratejisi olan, reklamların eğitim sektöründe çok etkili bir strateji olarak görmemeleri çalışmamız açısından dikkat çekici bir durumdur. Bu durumun nedenleri başka çalışmalarla derinlemesine analiz edilebilir.

Okulları ile ilgili yaşam tecrübeleri bulunan ailelerin çocuklarının eğitim almasını istedikleri lisenin belirlenmesi sürecinde; bu tecrübelerinden yararlandıkları görülmektedir. Çalışma kapsamında yer alan öğrenci velilerinden okullarla ilgili yaşam tecrübeleri olanların tamamının öğrencilerini yine aynı okula göndermiş olması önemli bir sonuçtur.

Yine okulların bulunduğu çevrelerde uzun süre yaşayan ailelerin okullara ilişkin bilgilere ve algılara sahip oldukları bu ailelerin araştırma sürecine girme gereği bile duymadıkları görülmüştür.

Pazarlama sektöründe; tercih etme sürecinde, yaşam tecrübeleri önemli bir yer tutmaktadır. Aynı durum eğitim kurumlarının tercihinde de görülmektedir. Bu durum hedef kitlenin okullara ilişkin var olan algılarının tercih sürecinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenciler ilköğretime devam ederken okulları tarafından liselere (özellikle devlet lışelerine) tanıtım gezileri yapıldığı, bu gezilerin de okulları tanıma açısından bilgi kaynağı olarak görüldüğü çalışmanın sonuçları arasındadır.

Algılama yönetimi çalışmalarında mesajlar belirlendikten sonraki aşama; mesajların doğru kanallarla hedef kitleye gönderilmesidir. Çünkü hedef kitle her kanala duyarlı olmayabilir. Ortaöğretim kurumlarının başarılı bir algılama yönetimi çalışması yürütebilmeleri için birinci kısımda tespit edilen mesajları, çalışmanın bu kısmında elde bilgi kanalları üzerinden hedef kitleye ulaştırmalarının önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.3 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerine İlişkin Algılar İle İlgili Sonuçlar

Örgütsel algılama yönetiminde; hedef kitlede kurum ile ilgili var olan algıların belirlenmesi önemli bir aşamadır. Kuruma ait algılar belirlendikten sonra, kurumun benzer hizmetleri veren kurumlar arasında nereye “tutundurulmaya” çalışılacağı aşaması yer almaktadır. Hedef kitlenin algılarında kurumun bulunduğu yer, “kurumsal imaj” olarak adlandırılır. Kurum için oluşturulacak başarılı bir imaj, kurumun hedeflerine ulaşmasında oldukça etkilidir. Ayrıca var olan kötü bir imajın da kurum geleceği için muhakkak düzeltilmesi gerekir. Tüm bu süreçlerde de algılama yönetimi aşamaları kullanılmaktadır.

4.3.1 Devlet Fen Liselerine İlişkin Algılar İle İlgili Sonuçlar

Yapılan araştırmada Devlet Fen Liselerine ilişkin algılar da belirlenmeye çalışılmıştır. Velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bu algılar: “Okulun Fiziki Yapı ve Donanımı”, “Öğretmen Kadrosu”, “Üniversite Sınavı- Akademik/ Ders Başarısı”, “Öğrencilere Karşı İlgı ve Öğrencinin Desteklenmesi”, “Okulun Konumu”, “Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu”, “Öğrenci Profili”, “Sosyal Faaliyetler Projeler ve Çeşitli Etkinlikler”, “Hiyerarşik Yapı Bürokrasi ve Mevzuat”, “Tanıtım ve Reklam Çalışmaları”, “Okulun İletişimi”, “Programın Zorluğu / Çalışma Temposu”, “Sınıf Mevcutları”, “Yabancı Dil Eğitimi”, “Okul Disiplini”, “Motivasyon Çalışmaları”, “Yenilikçilik”, “Okulun Başarı Hedefleri”, ve “Okulun Maddi İmkânları” şeklinde temalandırılmıştır.

Öğrencileri Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci velileri okullarını; üniversite sınavında başarılı, disiplinli yöneticileri, başarılı öğretmenleri bulunan iyi bir lise olarak algılamaktadırlar. Öğrenci velilerinin okul ile ilgili en çok tekrar ettikleri durum ise başarılı öğrencilerin varlığı ve bu durumun kendilerini en çok etkileyen unsur olmasıdır. Okulun şehir merkezinden uzak olan konumu bazı veliler için olumsuz bir unsur olarak değerlendirilirken bazı velilerde bu durumun kampüs havası vermesinin kendilerini etkilediğini ifade etmektedirler.

Öğrenci velilerinin okul yetkilileriyle görüşmelerinde kendilerine “burası zor okuldur, zorlanırsınız!”, “kaç puanınız var?” gibi ifadelerin kullanılması rahatsızlık oluşturmuştur. Ancak kayıt döneminde çok güzel karşılanmalarının da güzel olduğunu ifade etmektedirler.

Bir öğrenci velisi tarafından: okulun sosyal bir okul olmadığına yönelik bir algının var olduğunu ancak okula kayıt olduktan sonra bunun doğru olmadığını ifade etmesi de önemli bir tespittir. Bu durum algılama yönetimi süreçlerinin yürütülmediği ya da başarıya ulaşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencileri Özel Fen Liselerinde devam eden öğrenci velilerinin de Devlet Fen Liselerini; başarılı öğrencilerin eğitim ve öğretim gördüğü, başarılı öğretmenlerin bulunduğu, başarılı bir okul olarak görmektedirler.

Ancak bu başarının çok sıkı bir ders çalışma temposuyla kazanıldığı, bu yüzden öğrencilerin çok zorlandığı hatta mutsuz oldukları algısı mevcuttur. Devlet Fen Liselerinde; hiyerarşik yapı, mevzuat değişiklikleri, bürokratik sıkıntılar, maddi imkânların yetersizliği düşünceleri hâkimdir.

Özel okula öğrencilerini kayıt ettiren öğrenci velileri Devlet Fen Liselerinde fiziki ve sosyal imkânların eksikliği, sınıfların özel okullara göre daha kalabalık olması gibi eksikliklerin kendilerini özel okula yönlendirdiği düşüncesindedirler.

Ayrıca öğrencileri özel okulda eğitim gören velileri devlet okullarında öğretmenlerin başarılı olmalarına rağmen, öğrencilerle yakından ilgilenme konusunda sıkıntıların olduğunu düşünmektedirler.

4.3.2 Özel Fen Liselerine İlişkin Algılar İle İlgili Sonuçlar

Öğrencileri Devlet Fen Lisesine devam eden öğrenci velileri özel okulların imkânlarının daha fazla olduğu, buralarında başarılı okullar olduğu, öğrencilerin özel okullarda daha az zorlanarak başarıya ulaşabilecekleri düşüncesindedirler. Ayrıca

özel okullarla yapılan görüşmelerde kendileriyle yakından ilgilenildiğini, böyle ilgi gösterilmesinin insanı mutlu ettiğini, doğru yere geldik düşüncesini hissettirdiğini ifade etmektedirler. Ancak özel okulların maddiyatın ve ticari kaygının ön planda olduğu konusunda algılar taşımaktadırlar. Bu algılar sonucunda öğrencilerin devlet fen lisesine kayıt ettirilmesinin maddiyat ve ticari kaygı konusundaki algıların önemini göstermektedir.

Çalışmamıza katılan öğrenci velilerinin düşünceleriyle sınırlı kalmak koşuluyla Ö1 ve Ö2 Fen Liselerine ait algılar ile ilgili sonuçlarda aşağıda verilmiştir.

5.3.1.1 Ö1 Fen Lisesine İlişkin Algılarla İlgili Sonuçlar

Velilerle yapılan görüşmelerden Ö1 Fen Lisesi ile ilgili olarak elde edilen bu algılar: “Üniversite Sınavı-Akademik/ Ders Başarısı”, “Öğretmen Kadrosu”, “Öğrenci Profili”, “Öğrencilere Karşı İlgi ve Öğrencinin Desteklenmesi”, “Okula Karşı Duyulan Güven”, “Çağdaşlık Modernlik Atatürkçülük ve Özgürlükçülük”, “Yabancı Dil Eğitimi” ve “Sosyal Faaliyetler Projeler ve Çeşitli Etkinlikler” şeklinde temalandırılmıştır.

Ö1 Fen Lisesinde öğrenim gören öğrenci velileri de özel okullarda çocukların daha çok yönlü yetiştirildiklerini, yine yüksek akademik başarıya sahip öğrencilerin öğrenci profilini oluşturduğunu düşünmektedirler.

Ö1 Fen Lisesi ile ilgili öğrenci velileri; çocukları özgür düşünceye sevk eden çağdaş, modern, Atatürkçü bir okul algısına sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerle birebir ilgilenildiği, öğrenci yeteneklerinin doğru yönlendirildiği düşüncesindedirler. Öğrenci velileri çocuklarını güven içinde okullarına gönderdiklerini düşünmektedirler. Öğretmenlerin nitelik açısından eksikliklerinin olabileceği ancak bu durumda birebir ilgi ve karşılıklı güven nedeniyle sorun teşkil etmediğini ifade etmektedirler.

Öğrenci velilerindeki başka bir algısı da Fen liselerinde yabancı dil eğitimi konusunda eksiklikler olmasıdır.

5.3.1.2 Ö2 Fen Lisesine İlişkin Algılarla İlgili Sonuçlar

Velilerle yapılan görüşmelerden Ö2 Fen Lisesi ile ilgili olarak elde edilen bu algılar: “Eğitim Sürecinde Öğrenci Mutluluğu”, “Akademik Başarı / Ders Başarısı”,

“Öğretmen Kadrosu”, “Öğrenci Profili”, “Öğrencilere Karşı İlgi ve Öğrencinin Desteklenmesi”, “Okula Karşı Duyulan Güven” ve “Okulun Fiziki Yapısı ve Donanımı” şeklinde temalandırılmıştır.

Ö2 Fen Lisesinde öğrencileri eğitim gören öğrenci velileri; başarılı rehberlik faaliyetlerinin yürütüldüğünü, öğrencilerinin en rahat edebilecekleri yerin bu okul olduğu düşüncelerini taşımaktadırlar. Ayrıca çocuğun yetişmesinde ailenin eksik-yetersiz kaldığı yerleri okulların doldurması gerektiğini düşündükleri, zararlı alışkanlıklardan koruma noktasında Ö2 Fen Lisesine güvendikleri görülmektedir.

Öğrenci velileri Ö2 Fen Lisesinin kaliteli bir eğitim verdiği, öğretmen kadrosu ve fiziki donanım açısından yeterli olduğu düşüncesini de taşımaktadırlar.

Öğrencisi devlet fen lisesinde öğrenim gören bir öğrenci velisi de görüşmeye gittikleri yıl okula yalnızca erkek öğrenci alınacak olmasının kendisinin tatmin olmamasına neden olduğunu belirtmektedir.

4.3.4 Ortaöğretim Okulları İçin Kullanılan Metaforlardan Elde Edilen Sonuçlar

Metafor; tek bir sözcük, obje ya da görüntü ile pek çok mesajın iletilmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle çalışmada katılımcıların okullar ile ilgili algılarının tespit edilebilmesi amacıyla metafor kullanmaları istenmiştir. Bu metaforlardan elde edilen verilerin görüşmenin akışı içerisinde elde edilen ve yukarıda verilen algılarla uyumlu olduğu görülmektedir.

Metaforlardan elde edilen en önemli sonuç öğrenci velilerinin en çok kullandıkları metaforların “Aile” ve “Anne” metaforları olmasıdır. Öğrenci velileri okulları bir aile ortamına hatta anneye benzetmektedirler. Ancak burada en dikkat çekici durum Devlet Fen Liselerinin biraz daha “despot aile”, “eli sopalı anne” metaforu kullanılarak tanımlanması, görüşmelerde elde edilen ve Devlet Fen Lisesi yöneticileri tarafından ifade edildiği söylenen “Burası zor bir okuldur, zorlanırsınız.” söylemleriyle de örtüşmektedir.

Aynı şekilde öğrenci velileri tarafından özel okul öğretmenlerinin öğrencileriyle birebir ilgilendikleri düşünceleriyle de “müşfik anne” metaforu örtüşmektedir.

Öğrencileri Devlet Fen Lisesinde okuyan öğrenci velilerinin kullandıkları “çiçek doku vazo”, “pırlanta” ve “güzel gemi” metaforlarının tamamında bu okulun öğrenci profili anlatılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu ise D1 Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin başarılı öğrenciler olduğu algısını pekiştirmektedir. Ancak metafor ile

ilgili velilerin açıklamaları incelendiğinde bu öğrencilerin; iyi eğitilirse, yönlendirilirse başarılı olacakları düşüncesindedirler.

Öğrencileri Özel Fen Liselerinde öğrenim gören öğrenci velilerinin Devlet Fen liseleri için kullandıkları“çok iyi olmayan bir bina”metaforu;okulda görülen fiziki ve donanımsal eksiklikleri, “yamalı elbise” metaforu; eğitim sürecinde görülen eksiklikleri ve aksaklıkları, “dal” metaforu eğitim süreçlerinde yaşanan inişli çıkışlı durumları tutarsızlığın varlığını, “tren” metaforu da tek düzeliği ifade etmek amacıyla kullanılmıştır.

Öğrencileri Devlet Fen Lisesinde eğitim gören öğrenci velilerinin, Özel Fen Liseleri için kullandıkları, “çiftlik - işletme” ve “ dolar” metaforları, özel okullarla ilgili yaşanan ticari kaygıları ifade etmektedirler. Özel okullar para kazanmak için çalışan ticari işletmeler olarak algılanmaktadır. “Jet Ski” metaforu ise özel okulların kendi aralarında yarışını anlatmak için kullanılmıştır.

Öğrencileri Özel Fen Lisesinde öğrenim gören öğrenci velilerinin kullandıkları “taş gibi okul”metaforu; özel okulların bütünlüğüne, eksiksiz olmalarına, “uzay aracı”metaforu da öğrencileri diledikleri yerlere ulaştırabileceğine ilişkin algıları ifade etmektedir.

Çalışma kapsamında yer alan üç fen lisesine ilişkin algılar değerlendirildiğinde çok farklı algıların varlığı görülmektedir. Bu algılar; muhakkak ki bir takım süreçlerden sonra ortaya çıkmaktadır. Bu algıların ortaya çıkmasında okulların yürüttüğü (bazen de yürütmediği) çalışmaların önemi büyüktür. Ortaya çıkan bu algıların doğruluğu ya da yanlışlığının tartışılması söz konusu değildir. (Kime göre ve neye göre doğrudur!) Algılama yönetimi açısından bu algıların varlığının kurum yöneticileri tarafından istenilip istenilmemesi önemlidir. Bu algıların kurumun amaçlarına katkısı mutlaka eğitim kurumlarının yöneticileri tarafından değerlendirilmelidir. Okulların tercih edilebilirliğine katkı sağlayan algılar çeşitli mesajlarla desteklenirken, istenmeyen algıların ortadan kaldırılması ve istenilen algıların oluşturulması için algılama yönetimi çalışmalarına yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

5.4 Antalya İli Merkez İlçelerindeki Fen Liselerinin Hedef Kitle Üzerinde “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak İçin Yaptığı Çalışmalara İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamındaki öğrenci velilerinden altısı (% 60) D1 Fen Lisesi ile görüşmeler yaptıklarını ifade etmektedir. Bunlardan üçü D1 Fen Lisesine çocuklarını kayıt ettirmişlerdir. D1 Fen Lisesi ile görüşme yapan öğrenci velilerinin D1 Fen Lisesine kayıt oranı % 50'dir. Öğrencilerini kayıt yaptıran bu velilerden ikisi, okul ile yapılan görüşmelerin kendilerinin olumsuz etkilerindiklerini ifade etmektedirler. Ancak yine de bu iki veli öğrencilerini D1 Fen Lisesine kayıt ettirmişlerdir.

Öğrencileri özel okula kayıt olan dört öğrenci velisi D1 Fen Lisesi ile görüşmediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan on katılımcımızdan, D1 Fen Lisesi ile görüşme yapan altı katılımcının (% 60), beş tanesinin görüşmelerin kendilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmesi araştırmanın en önemli bulguları arasında değerlendirilebilir. Yani D1 Fen Lisesi ile görüşen velilerden % 83'ü, görüşmelerin kendilerini olumsuz yönde etkilediği düşüncesindedirler.

“D1 Fen Lisesinin Tanıtım Çalışmaları” temasına ilişkin görüş bildiren yedi öğrenci velisinden ikisi internetin tanıtım amaçlı kullanıldığını ifade ederken bir veli de başarılarını her okulun gazetelerde yayınladığı gibi D1 Fen Lisesinin de yayınladığını ifade etmektedir. Ancak D1 Fen Lisesinin tanıtımına ilişkin görüş bildiren yedi öğrenci velisinin tamamının çalışmaları yetersiz bulması önemli bir bulgudur. “İnternet sitesi dışında tanıtımı yok.”, “Herhangi bir çalışma yürütüldüğünü zannetmiyorum.”, “Hiç tanıtımına rastlamadım.”, “Yeterince rastlamadım.” ve “Devlet okulları böyle bir çalışma yürütüyor mu? ifadeleri tanıtım çalışmalarına fazla önem verilmediğini göstermektedir.

Hedef kitle tarafından görünür olmak algılama yönetimi çalışmaları açısından, önemli bir unsurdur. Kurumların hedef kitleler tarafından farkedilmesi, tanınması ve tercih edilmesi için görünürlük önemlidir. Bu bağlamda Devlet Fen Liselerinin hedef kitle üzerinde etki oluşturabilmeleri açısından çeşitli şekillerde tanıtım çalışmalarına daha çok önem vermeleri gerekmektedir.

Çalışma kapsamındaki öğrenci velilerinden dördünün Ö1 Fen Lisesi ile görüşme yaptığı görülmüştür. Görüşme yapan öğrenci velilerinin tamamının (% 100) Ö1 Fen Lisesine öğrencilerini kayıt ettirmesi araştırmanın önemli bulguları içerisinde.

Öğrenci velilerinden iki tanesinin Ö1 Fen Lisesi ile yaşam tecrübelerinin bulunması ve okulla görüşmelerin hiç kopmadan devam etmesi okulun iletişim sürecini canlı tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca bu iki öğrenci velisinin başka okullarla görüşme dahi yapmaması var olan algıların tercihteki etkisi açısından son derece önemlidir. Algılama yönetiminde kurumsal itibar ve kurumsal imaj algılama yönetiminin bileşenleri arasında sayılmaktadır.

Öğrencileri Ö1 Fen Lisesinde okumakta olan veliler, Ö1 Fen Lisesinin; mesajlar, gazete ilanları ve internet yoluyla tanıtımlar yaptığını ifade etmektedirler. Öğrenci velileri yapılan tanıtımların gerçekleri yansıttığı, abartılı bir tanıtım olmadığı düşüncesindedirler.

Ö1 Fen Lisesinde çeşitli tanıtım çalışmalarıyla kurumsal bir algı oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Burada yürütülen çalışmaların kurum ile ilgili var olanların yansıtılması üzerine kurulduğu görülmektedir.

Çalışma kapsamındaki öğrenci velilerinden üçünün Ö2 Fen Lisesi ile görüşme yaptığı görülmüştür. Yine görüşme yapan öğrenci velilerinin tamamının (% 100) Ö2 Fen Lisesine öğrencilerini kayıt ettirmesi araştırmanın önemli bulguları içerisinde.

Öğrencileri Ö2 Fen Lisesinde eğitim gören velilerden birinin okulla ilgili geçmişten gelen öğrenci veliliği bağı bulunmaktadır. Görüşmelerde Ö2 Fen Lisesi okulun fiziki durumu, başarıları ve okulda yürütülen süreçlerle ilgili bilgiler verdikleri görülmektedir.

Ö2 Fen Lisesi velilerinden birinin, herhangi bir tanıtıma rastlamadığını, başka bir öğrenci velisinin bilbord ve gazetelerden tanıtımlarını gördüğünü ancak tanıtımların sahip oldukları imkânlarla göre değerlendirildiği zaman yetersiz olduğunu ifade etmesi Ö2 Fen Lisesi açısından da çok fazla tanıtım çalışmalarına yer verilmediği anlamını taşımaktadır.

5.5 Ortaöğretim Okullarının Tercih Sürecinde Etkisi Olan Kişilere İlişkin Sonuçlar

Ortaöğretim okullarının tercihi süreci zorlu bir süreçtir. Birçok unsur bu tercih sürecinde etkili olmaktadır. Çalışma kapsamında yer alan öğrenci velileri de tercih sürecinde birçok kişinin etkili olduğunu ifade temektedirler. Ortaöğretim okullarının tercihi sürecinde etkisi olan kişiler; “Öğrencinin Kendisinin Etkisi”, “Anne-Baba Etkisi”, “Öğrencinin Arkadaşlarının Etkisi”, “Abi -Abla Etkisi”, “Akraba Etkisi”, “Komşu Etkisi”, “Öğretmenlerin Etkisi”, “Dershanelerin Etkisi” ve “Okulların Rehberlik Çalışmaları” şeklinde temalandırılmıştır.

Öğrencilerin annelerinin ve babalarının tercihi sürecinde okulları tanıma açısından imkânlar yarattıkları, okullarla ilgili bilgiler topladıkları ve bu bilgiler ışığında öğrencilere rehberlik ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin anne ve babalarının etkisi çok fazladır. Ancak tüm sonuçlar değerlendirildikten sonra genelde son kararı öğrencilerin kendilerinin verdiği görülmektedir.

Okullarla ilgili yaşam tecrübesi olan kişilerin etkisi araştırmada en çok dikkat çeken sonuçlardan birisidir. Öğrenciler ve aileleri okullarla ilgili bilgiler toplarken öncelikle aile içindeki kişilerin okul-yaşam tecrübelerinden, sonrasında da akrabaların okul-yaşam tecrübelerinden ve komşuların okul- yaşam tecrübelerinden yararlandıkları görülmektedir.

Eğitim sistemi içerisinde yer alan öğretmenlerin, dershanelerin ve okulların rehberlik servislerinin tercih sürecinde etkisi olan önemli unsurlar olduğu çalışmadan elde edilen sonuçlar arasındadır.

Algılama yönetiminde mesajların doğru kanallarla gönderilmesi ve doğru kitlelere ulaştırılması, istenilen algıların oluşturulması açısından önemlidir. Okul yöneticileri tarafından, istenilen algılara yönelik verilecek mesajların öğrencileri etkilediği düşünülen kitlelere de ulaşacak şekilde gönderilmesi, mesajların etkinliğini arttıracığı söylenebilir.

5.6 Hedef Kitle Üzerinde “Başarılı Okul” Algısı Oluşturmak İçin Yapılması Gerekenlerle İlgili Sonuçlar

Kurumsal algılama yönetiminde amaç hedef kitle üzerinde kurumun istediği algıların oluşturulması ve buna bağlı olarak hedef kitlenin kurumun istediği davranışları sergilemesidir. Eğitim kurumları içinde hedef kitle üzerinde oluşturulacak “başarılı okul” algısı, okulların tercih edilebilirliğini arttıracaktır. Bu kapsamda yapılan çalışmayla başarılı bir algılama yönetimi için okulların yapması gereken çalışmalar da tanımlanmıştır. Velilerin tanımlamalarına göre “Üniversite Sınav Başarısı”, “Bireysel Başarılar”, “Yabancı Dil Başarısı”, “Kitlesele Başarılar”, “Sosyal Çalışmaları”, “Mutlu Öğrenci Vurgusu” ve “Öğrencinin Zararlı Alışkanlıklardan Korunması”, “Okulun İmkânları” ve “Okulun Öğrencileri” şeklinde temalandırılan mesajların hedef kitleye verilmesi gerekmektedir.

Bu kısımda ön plana çıkan okulun özellikle üniversite sınav başarısı başta olmak üzere derslerde göstereceği başarıların hedef kitleye sunulmasıdır. Ayrıca öğrenci velileri tüm çalışma boyunca vurguladıkları yabancı dilin önemini bu kısımda da vurgulamaktadırlar. Bunların yanında okulun sadece ders işlenen alanlar olmasını değil bunun dışında öğrencilerin sosyal aktivitelerini rahatlıkla gerçekleştirebilecekleri böylelikle çevrenin olumsuzluklarından ve zararlı alışkanlıklardan korunabilecekleri ve nihayetinde eğitim sürecinde öğrencilerinin mutlu olabilecekleri okul hedef kitlenin duymak istediği mesajlardır. Bu mesajlar aynı zamanda çalışmanın birinci kısmındaki velilerin ideal okul tanımlarıyla da örtüşmektedir. Öğrenci velileri bu mesajların çeşitli kanallarla hedef kitleye gönderilmesinin, okulların sahip olduğu her türlü imkânının hedef kitleye tanıtılmasının, okullar için “başarılı okul” algısı oluşturabileceği düşüncesindedirler. Bir diğer çarpıcı sonuçta okulların tanıtımını asıl yapacak olan kişilerin okullarda eğitim gören öğrenciler olmasıdır. Yine bu düşünce de okulları tanıma açısından bilgi kaynakları kısmında elde edilen sonuçlarla uyum içerisinde oldukları görülür. Veliler okullar ile ilgili daha çok hizmetten yararlanmış olan kişilerden bilgi almanın daha doğru olacağı düşüncesindedirler.

Yine algılama yönetiminde hedef kitle, dikkatini çeken, duymak (algılamak) istediği mesajları duyar (algılar). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarının da hedef kitlelerinin duymak istediği bu mesajları dikkate alarak yürütecekleri tanıtım çalışmalarının hedef kitlede daha etkili olabileceği sonucuna ulaşılabilir.

5.7 Öneriler

Bu bölümde araştırmacı tarafından getirilen önerilere yer verilmiştir. Öneriler uygulayıcılara yönelik öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler şeklinde gruplandırılmıştır.

5.7.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Algılama yönetimi süreçlerini eğitim kurumlarında yönetecek kişiler eğitim yöneticileridir. Bu bağlamda eğitim yöneticilerine algılama yönetimi kapsamında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- 1- Eğitim kurumları kendi hedeflerini gerçekleştirmek için bir takım yönetsel faaliyetlere yer vermektedirler. Her türlü kurumsal faaliyetinyürütülmesinde insan kaynakları ve maddi kaynaklar kullanılmaktadır. Ancak bu faaliyetlerin istenilen şekilde yürütülmesi kamuoyunda başarılı algılanmalarını için yeterli olmayabilir. Hedef kitlede başarılı algılanmak ve nihayetinde tercih edilebilirliği yüksek bir kurum oluşturmak için kurumsal bir kimlik oluşturma, kurumsal imaj ve kurumsal itibar yaratma faaliyetlerine yönetsel faaliyetler içerisinde yer verilmelidir.
- 2- Okul yöneticilerinin; öğrenci ve öğrenci velilerinin değerlerine, inançlarına, istek ve beklentilerine değer veren ve bu doğrultudaplanlamalarınıyapan bir yaklaşım sergilemeleri gerekmektedir.
- 3- Okulların hedef kitlelere istenilen şekilde anlatılabilmesi için her türlü iletişim araçlarından yararlanmaları önemlidir. Okulların internet siteleri bilgi edinmek için en sık kullanılan ortamlardır. Bu doğrultuda hedef kitlenin ilgi alanlarına hitap edecek bilgilere internet sitelerinde yer verilmesi gerekir.
- 4- “Okulların tanıtımını asıl yapacak olanlar okullarda öğrenim gören öğrencilerdir.” düşüncesinden yola çıkarak mezun olan öğrencilerle irtibatlarını kesmemeleri, kurumsal tanıtım açısından önemlidir.
- 5- Özellikle devlet okullarıyla görüşme yapmak isteyen kişilerle daha çok okul yöneticileri ilgilenmektedirler. Yönetsel işlerin yoğunluğu düşünülürse yöneticiler profesyonel bir tanıtım çalışması yürütmekte zorlanmaktadırlar. Okullarla yapılan görüşmeler hedef kitle üzerinde çeşitli algıların oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle okulların kendilerini hedef kitleye doğru anlatabilecek halkla ilişkiler birimi benzeri birimler oluşturabilirler.

5.7.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Algılama yönetimi kavramı literatürde yeni yer almaya başlayan bir kavramdır. Bu nedenle literatürde bu konuyla ilgili derin boşluklar bulunmaktadır. Bu alanda çalışmaların daha çok pazarlama, halkla ilişkiler, siyaset ve askeri alanlarda yürütüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda;

- 1- Araştırmaacı tarafından nitel araştırma deseninde yürütülen bu çalışma sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek benzer özellikte nicel çalışmalar yürütülebilir.
- 2- Çalışma benzer özellikteki (fen liseleri) okullar üzerinde başka illerde de uygulanabilir.
- 3- Benzer çalışmalar ortaöğretim düzeyinde diğer okul türleri (Anadolu liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Meslek Liseleri vb...) üzerinde de yürütülebilir.
- 4- Benzer çalışmalar ilköğretim ve ortaokul düzeylerinde de uygulanabilir.
- 5- Araştırma okul yöneticilerini, öğretmenleri ve öğrencileri de içine alacak şekilde genişletilerek nitel ya da nicel desenlerde çalışılabilir.
- 6- Araştırmanın önemli sonuçlarından birisi reklam ve tanıtım çalışmalarının öğrenci velileri tarafından çok etkili olmadığı şeklinde değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda çalışma genişletilerek bu durum derinlemesine incelenebilir.
- 7- Okullarda yürütülen yönetsel süreçler ve algılama yönetimi kapsamında çalışmalar yapılabilir.
- 8- Algılama yönetimi ve öğrenme süreçleri üzerine çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- 2015 Türkiye Mükemmellik Ödülü. (2015). Ocak 5, 2016 tarihinde KalDer Web Sitesi: <http://www.kalder.org/uploads/odulkitap2015.pdf> adresinden alındı
- Argüden, Y. (2003). Y. Argüden (Dü.) içinde, *İtibar Yönetimi*. İstanbul: Arge Danışmanlık yayınları.
- Bakan, İ., & Kefe, İ. (2012). Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-34.
- Baltaş, A., & Acar, Z. (2007). *Bedenin Dili: İletişim Becerilerimizin Anahtarı Sessiz Dilimiz*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Başok Yurdakul, N. (2008). *Farklılaşma Çağında Kurumsal Başarıyı Yakalamak Halkla İlişkiler- Pazarlama - İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baysal, A. B., & Tekarslan, E. (2004). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Baysal, A., & Tekarslan, E. (1996). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Avcıol Basım yayım.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2014). *İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çetin, S. (2011). *İstihbarat ve İstihbarata Karşı Koymada algılama Yönetiminin Rolü: Irak savaşı Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Davies, G., Chun, R., Silva, R., & Roper, S. (2001). The Personification Metaphor As a Measurement Approach for Corporate Reputation. *Corporate Reputation Review*, 4(2), 113-127.
- Elsbach, K. D. (2003). Organizational Perception. *Research in Organizational Behavior*, 25, 297-332.
- Eraslan, L. (2011). Sosyolojik Metaforlar. *Akademik Bakış Dergisi*(27).
- Erdoğan, İ. (2005). *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk Yayınevi.
- Eren, E. (2010). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Eser, Z. (2007). *Hizmetlerde pazarlama İletişimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Göksu, T. (2007). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Kesit Tanıtım Ltd Şti.
- İslamoğlu, A. (2011). *Pazarlama Yönetimi*. İstanbul: Beta Basım Yayın.

- Işık, M., & Akdağ, M. (2009). *Dünden Bugüne Halkla İlişkiler*. Ankara: Eğitim Kitabevi.
- KalDer. (2016, Ocak 5). Ocak 5, 2016 tarihinde KalDer Web Sayfası: <http://www.kalder.org/kalderhakkinda.aspx?id=140> adresinden alındı
- Kalender, A. (1999). Türkiye'de Halkla İlişkilerin Meslekleşmesi: Sorun ve Çözüm Önerileri. *Selçuk İletişim Drgisi*, 1(1), 24-33.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Klein, S. (1996). A Management Communication Strategy For Change. *Journal of Organizational Change Management*, 15(2), 32-46.
- Koç, E. (2011). *Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri Global ve Yerel Yaklaşım*. Seçkin Yayıncılık.
- Küçük, F. (2005). Kurumsal İmaj Açısından Kurumsal İletişim. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 45-52.
- Landis, J., & Gary, G. (1977). The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data. *Biometrics*, 33(1), 159-174.
- Lewis, P., Goodman, S., & Fand, P. (1995). *Management Challenges in the 21 st Century*. West Publishing Company.
- MEB. (tarih yok). Ocak 5, 2016 tarihinde MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Web Sayfası: http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_05/07092423_ogmokultanitim.pdf adresinden alındı
- MEB. (2012). Ocak 5, 2016 tarihinde MEB Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü Web Sayfası: https://www.google.com.tr/?gws_rd=ssl#q=2012+teog+taban+puanlar%C4%B1 adresinden alındı
- MEB. (2014, Ocak). Ocak 5, 2016 tarihinde MEB Web Sayfası: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/kaliteyonsis_1/kaliteyonsis_1.html adresinden alındı
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. (G. Bulut, Çev.) İstanbul: Mess Yayıncılık.
- Mucuk, İ. (2006). *Pazarlama İlkeleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

- Onay, B. (2008). *Kamu Kurumlarında Halkla İlişkiler Açısından Yerel Yönetim Uygulamalarının Algılanışı Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ÖSYM. (2015). Ocak 5, 2016 tarihinde ÖSYM Web Sayfası: <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/LYS/2015LYSSAYISALBILGILER30062015.pdf> adresinden alındı
- Özer, A. (1997). *Gerçekçi Yönetişim Yönetici / Liderlik Modeli*. İstanbul: Varlık yayınları.
- Saydam, A. (2005). *İletişimin Akıl ve Gönül Penceresi Algılama Yönetimi*. İstanbul: Rota yayınları.
- Stupak, R. (2000). Perception Management: An Active Strategy for Marketing and Delivering Academic Excellence, Business Sophistication and Communication Successes. 250-260.
- Şatır, Ç. (2006). The Nature of Corporate Reputation and The Measurement of Reputation Components an Empirical Study Within A Hospital. *Corporate Communications: An International Journal*, 11(1), 56-63.
- Tavşancıl, E., & A. Esra, A. (2001). *İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tutar, H. (2008). *Simetrik ve Asimetrik İletişim Bağlamında Örgütsel Algılama Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uğurlu, Ö. (2008). Halkla İlişkilere Algı Çerçevesinde Bakış. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 145-165.
- Usal, A., & Kuşluyan, Z. (1999). *Davranış Bilimleri*. İzmir: Şafak Matbaacılık.
- Ustakara, F. (2011). Halkla İlişkiler ve Psikoloji İlişkisi Üzerine. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 170-185.
- W. Lawrence, N. (2009). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (S. Özge, Çev.) İstanbul: Yayınodası Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.

EKLER

Ek-1 Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Araştırma İzin Belgesi

18.02.2013 04580

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

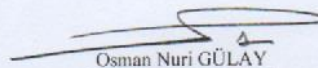
Sayı : 98057890-020/
Konu : Anket Uygulaması

VALİLİK MAKAMINA
ANTALYA

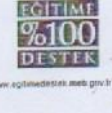

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şefik SOYKAN' ın "Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan Fen Liseleri Örneği" konulu araştırması ile ilgili Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan Fen Lisesi yöneticilerine, öğrenim gören öğrencilere ve bu öğrencilerin velilerine uygulama isteği ile ilgili 29.01.2013 tarihli ve 1661 sayılı yazıları, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 14.02.2012 tarihinde toplanarak "Milli Eğitim Bakanlığımıza Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca söz konusu, çalışmasını ve veri toplama araçları görüşme formlarını Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan Fen Lisesi yöneticilerine, öğrenim gören öğrencilere ve bu öğrencilerin velilerine "Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması Antalya İli Merkez İlçelerinde bulunan Fen Liseleri Örneği" başlıklı çalışmasını, Okul Müdürlüğünün bilgisi dahilinde, ilgili Genelgeye göre, çalışma takvimi doğrultusunda eğitim-öğretimi aksatmadan yapılması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Osman Nuri GÜLAY
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
18/02/2013

Turan ERSEN
Vali Yardımcısı

	<p>Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. Bilgi için: Telefon: (0 242) 238 60 00 (pbx) Faks : (0 242) 238 61 11 E-posta: projeler07@meb.gov.tr</p>	 www.egitimdestek.meb.gov.tr	 www.finyokurumlar.org		
---	--	--	---	---	---

Ek-2 D1 Fen Lisesi Veli Görüşme Formu

Araştırma Sorusu: Fen liselerinin algılama yönetimi kapsamında yürüttüğü çalışmalara ilişkin veli görüşleri nelerdir?

Tarih: ...../...../ .....

Saat.....

Giriş

Merhaba, adım Şefik SOYKAN. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim aynı zamanda bir devlet okulunda müdür yardımcısı olarak çalışmaktayım. “Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması: Antalya İli Merkez İlçelerinde Bulunan Fen Liseleri Örneği” konulu bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırma sonucunda algılama yönetimi sürecinin eğitim kurumlarında nasıl uygulandığı ve ne gibi sonuçlar ortaya çıkardığı betimlenmeye çalışılacaktır. Elde edilen bulguların eğitim yönetimi süreçlerine olumlu katkılar sunması beklenmektedir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara içten vereceğiniz yanıtların araştırmamız için büyük önemi vardır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum. Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanları yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Ne öğretmenler ne de diğer üçüncü şahıslar konuşulanları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaklardır. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir. Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı? Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz? Bu görüşmemizin yaklaşık kırk dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

- 1- Eğitim hayatınızdan kısaca bahseder misiniz? En son hangi okuldan mezun oldunuz? Eğitim hayatınızda başarınız nasıldı? Herhangi bir özel okulda eğitim gördünüz mü? Anlatır mısınız?
- 2- Kaç çocuk sahibisiniz? Çocuklarınızın eğitimlerinden kısaca bahseder misiniz? Özel okulda eğitim alan çocuğunuz / çocuklarınız var mı?

- 3- Mesleğiniz nedir? Ailenizin gelir durumunu nasıl tanımlarsınız? (Alt/Orta/Üst gelir)
- 4- Çocuklarınızın eğitim almasını istediğiniz; hayalinizdeki liseyi kısaca tasvir edebilir misin? Çocuğunuzun eğitimi için değerli / önemli olduğunu düşündüğünüz şeyler nelerdir?

Her anne- baba gibi siz de çocuklarınızı geleceğe hazırlayacak olan bir lise eğitimi hayal etmekteydiniz. Çocuğunuz ilköğretim hayatı boyunca özellikle de ilköğretimin son yıllarında hayalinizdeki liseye ulaşmak için yoğun bir şekilde çalıştı. Siz de çalışmalarında ona destek oldunuz. Çocuğunuzun eğitimi için önünüzde birçok alternatif lise bulunmaktaydı. Hatta çocuğunuzun almış olduğu puan Antalya’da bulunan bütün liseler içinden dilediğinize gitmesi için yeterliydi? Hayallerinize en uygun liseyi belirlemek için bir tercih süreciyle karşı karşıyaydınız. Bu süreçte;

- 5- Çocuğunuzun eğitim görmesini istediğiniz ortaöğretim okulları hakkında nerelerden bilgiler edindiniz? İlköğretim okulunuzun yönlendirmeleri, dershanelerin yönlendirmeleri, aldığımız rehberlik çalışmaları, liselerin tanıtım seminerleri, okullar hakkındaki bireysel araştırmalarınız, arkadaş çevresinden edindiğiniz bilgiler, okulların hazırladığı reklâmlar, internet siteleri, televizyon programları vb... Anlatır mısınız?
- 6- Bu kaynaklardan hangilerinin sizin üzerinizde daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?

Ortaöğretim kurumları (liseler) ilköğretime devam eden öğrenciler ve aileleri üzerinde olumlu bir algı oluşturmak için uğraş verirler. Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okulları için oluşacak olumlu algı; daha başarılı öğrenci kitlesinin kendilerini tercih etmesini sağlar. Bu nedenle ortaöğretim okulları kendilerinin fark edilmesi, hedef kitlenin bilgilendirilmesi ve tercihte ikna amaçlı iletişim içine girerler.

- 7- D1 Fen Lisesi ile ilk tanışmanızı (ilk kez okul hakkında bilgi sahibi olmanızı) anlatır mısınız? Nerede? Nasıl? Okul ile ilgili kafanızda oluşan ilk düşünceler nelerdi? Çocuklarınızın bu okulda okumasını arzu etmiş miydiniz?
- 8- D1 Fen Lisesi’nin okulları ile ilgili tanıtım amaçlı yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Sizi bu süreçte en çok etkileyen çalışmalar nelerdi? Niçin? D1 Fen Lisesi’nden okullarını tercih etmeniz konusunda size

- doğrudan bir davet ulaştı mı? Ya da siz okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler D1 Fen Lisesi ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar?
- 9- D1 Fen Lisesinin yürüttüğü bu çalışmaları başarılı buldunuz mu? Bu çalışmaların sizin tercihlerinizde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Okulun bu çalışmaları olmasaydı tercihlerinizde değişiklik olabilir miydi? Niçin?
- 10- Tercihinizi bildirme anında D1 Fen Lisesi ile ilgili zihninizde oluşan algılar nelerdi? Çocuğunuzun eğitim görmesi için hayal ettiğiniz lisenin D1 Fen Lisesi olduğuna ikna olmuş muydunuz? Okulunuzu bir varlığa benzetseniz neye benzetirdiniz? Hala aynı düşüncelerde misiniz?
- 11- Özel okulların yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Özel okul tercihi yapmayı düşünmüş müydünüz? Özel okullardan kendilerini tercih etmeniz konusunda doğrudan size ya da ailenize bir davet ulaştı mı? Ya da siz okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler okulları ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar? İkna olmamanızı nelere bağlarsınız? (Ö1 Fen Lisesi ve Ö2 Fen Lisesi bağlamında cevabınız ne olur?)
- 12- Tercihlerinizi bildirme anında özel okullarla ilgili düşünceleriniz (algılarınız) nelerdi? Özel okulları bir varlığa benzetseydiniz neye benzetirdiniz? Hala aynı düşüncelerde misiniz?
- 13- Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; kendisinin nasıl bir etkisi oldu? Anlatır mısınız?
- 14- Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; sizin nasıl bir etkiniz oldu? Anlatır mısınız?
- 15- Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; etkisi olan başka kişiler oldu mu? Olduysa kimler etkili oldu? Nasıl? Niçin? Anlatır mısınız?
- 16- D1 Fen Lisesi'ni tercih etme kararı kime aitti? Tercih sürecinde son sözü kim söyledi?
- 17- D1 Fen Lisesi'nin tanıtımlarının, gerçeği yansıtmadığını hiç düşündünüz mü? Okulunuzun olduğu kadar iyi tanıtılmadığını ya da olduğundan daha iyi gösterilmeye çalışıldığını düşündüğünüz oldu mu? Olduysa örnek verebilir misiniz?

18- Sizce bir okulla ilgili olumlu bir algı oluşturulması için nelerin ön plana çıkarılması ve vurgulanması gereklidir?

Ek-3 Ö1 Fen Lisesi Veli Görüşme Formu

Araştırma Sorusu: Fen liselerinin algılama yönetimi kapsamında yürüttüğü çalışmalara ilişkin veli görüşleri nelerdir?

Tarih: ...../...../ .....

Saat.....

Giriş

Merhaba, adım Şefik SOYKAN. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim aynı zamanda bir devlet okulunda müdür yardımcısı olarak çalışmaktayım. “Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması: Antalya İli Merkez İlçelerinde Bulunan Fen Liseleri Örneği” konulu bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırma sonucunda algılama yönetimi sürecinin eğitim kurumlarında nasıl uygulandığı ve ne gibi sonuçlar ortaya çıkardığı betimlenmeye çalışılacaktır. Elde edilen bulguların eğitim yönetimi süreçlerine olumlu katkılar sunması beklenmektedir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara içten vereceğiniz yanıtların araştırmamız için büyük önemi vardır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum. Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanları yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Ne öğretmenler ne de diğer üçüncü şahıslar konuşulanları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaklardır. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir. Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı? Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz? Bu görüşmemizin yaklaşık kırk dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

- 1- Eğitim hayatınızdan kısaca bahseder misiniz? En son hangi okuldan mezun oldunuz? Eğitim hayatınızda başarınız nasıldı? Herhangi bir özel okulda eğitim gördünüz mü? Anlatır mısınız?
- 2- Kaç çocuk sahibisiniz? Çocuklarınızın eğitimlerinden kısaca bahseder misiniz? Özel okulda eğitim alan çocuğunuz / çocuklarınız var mı?

- 3- Mesleğiniz nedir? Ailenizin gelir durumunu nasıl tanımlarsınız?
(Alt/Orta/Üst gelir)
- 4- Çocuklarınızın eğitim almasını istediğiniz; hayalinizdeki liseyi kısaca tasvir edebilir misin? Çocuğunuzun eğitimi için değerli / önemli olduğunu düşündüğünüz şeyler nelerdir?

Her anne- baba gibi siz de çocuklarınızı geleceğe hazırlayacak olan bir lise eğitimi hayal etmekteydiniz. Çocuğunuz ilköğretim hayatı boyunca özellikle de ilköğretimin son yıllarında hayalinizdeki liseye ulaşmak için yoğun bir şekilde çalıştı. Siz de çalışmalarında ona destek oldunuz. Çocuğunuzun eğitimi için önünüzde birçok alternatif lise bulunmaktaydı. Hatta çocuğunuzun almış olduğu puan Antalya'da bulunan bütün liseler içinden dilediğinize gitmesi için yeterliydi? Hayallerinize en uygun liseyi belirlemek için bir tercih süreciyle karşı karşıyaydınız.

- 5- Çocuğunuzun eğitim görmesini istediğiniz ortaöğretim okulları hakkında nerelerden bilgiler edindiniz? İlköğretim okulunuzun yönlendirmeleri, dershanelerin yönlendirmeleri, aldığınız rehberlik çalışmaları, liselerin tanıtım seminerleri, okullar hakkındaki bireysel araştırmalarınız, arkadaş çevresinden edindiğiniz bilgiler, okulların hazırladığı reklâmlar, internet siteleri, televizyon programları vb... Anlatır mısınız?
- 6- Bu kaynaklardan hangilerinin sizin üzerinizde daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?

Ortaöğretim kurumları (liseler) ilköğretime devam eden öğrenciler ve aileleri üzerinde olumlu bir algı oluşturmak için uğraş verirler. Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okulları için oluşacak olumlu algı; daha başarılı öğrenci kitlesinin kendilerini tercih etmesini sağlar. Bu nedenle ortaöğretim okulları kendilerinin fark edilmesi, hedef kitlenin bilgilendirilmesi ve tercihte ikna amaçlı iletişim içine girerler.

- 7- Ö1 Fen Lisesi ile ilk tanışmanızı (ilk kez okul hakkında bilgi sahibi olmanızı) anlatır mısınız? Nerede? Nasıl? Okul ile ilgili kafanızda oluşan ilk düşünceler nelerdi? Çocuklarınızın bu okulda okumasını arzu etmiş miydiniz?
- 8- Ö1 Fen Lisesi'nin okulları ile ilgili tanıtım amaçlı yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Sizi bu süreçte en çok etkileyen çalışmalar nelerdi? Niçin? Ö1 Fen Lisesi'nden okullarını tercih etmeniz

konusunda size doğrudan bir davet ulaştı mı? Ya da siz okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar?

- 9- Ö1 Fen Lisesi'nin yürüttüğü bu çalışmalarını başarılı buldunuz mu? Bu çalışmaların sizin tercihlerinizde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Okulun bu çalışmalarını olmasaydı tercihlerinizde değişiklik olabilir miydi? Niçin?
- 10- Tercihinizi bildirme anında Ö1 Fen Lisesi ile ilgili zihninizde oluşan algılar nelerdi? Çocuğunuzun eğitim görmesi için hayal ettiğiniz lisenin Ö1 Fen Lisesi olduğuna ikna olmuş muydunuz? Okulunuzu bir varlığa benzetseniz neye benzetirdiniz? Hala aynı düşüncelerde misiniz?
- 11- Başka özel okulların yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Başka özel okul tercihi yapmayı düşünmüş müydünüz? Başka özel okullardan kendilerini tercih etmeniz konusunda doğrudan size ya da ailenize bir davet ulaştı mı? Ya da siz başka özel okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler okulları ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar? İkna olmamanızı nelere bağlarsınız? (Ö2 Fen Lisesi bağlamında cevabınız ne olur?)
- 12- Devlet okullarının yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Devlet okulu tercihi yapmayı düşünmüş müydünüz? Devlet okullarından kendilerini tercih etmeniz konusunda doğrudan size ya da ailenize bir davet ulaştı mı? Ya da siz okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler okulları ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar? İkna olmamanızı nelere bağlarsınız? (D1 Fen Lisesi bağlamında cevabınız ne olur?)
- 13- Tercihlerinizi bildirme anında devlet okulları ile ilgili düşünceleriniz (algılarınız) nelerdi? Devlet Özel okullarını bir varlığa benzetseniz neye benzetirdiniz? Hala aynı düşüncelerde misiniz?
- 14- Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; kendisinin nasıl bir etkisi oldu? Anlatır mısınız?
- 15- Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; sizin nasıl bir etkiniz oldu? Anlatır mısınız?

- 16- Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; etkisi olan başka kişiler oldu mu? Olduysa kimler etkili oldu? Nasıl? Niçin? Anlatır mısınız?
- 17- Ö1 Fen Lisesi'ni tercih etme kararı kime aitti? Tercih sürecinde son sözü kim söyledi?
- 18- Ö1 Fen Lisesi'nin tanıtımlarının, gerçeği yansıtmadığını hiç düşündünüz mü? Okulunuzun olduğu kadar iyi tanıtılmadığını ya da olduğundan daha iyi gösterilmeye çalışıldığını düşündüğünüz oldu mu? Olduysa örnek verebilir misiniz?
- 19- Sizce bir okulla ilgili olumlu bir algı oluşturulması için nelerin ön plana çıkarılması ve vurgulanması gereklidir?

Ek-4 Ö2 Fen Lisesi Veli Görüşme Formu

Araştırma Sorusu: Fen liselerinin algılama yönetimi kapsamında yürüttüğü çalışmalara ilişkin veli görüşleri nelerdir?

Tarih: ...../...../ .....

Saat:.....

Giriş

Merhaba, adım Şefik SOYKAN. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim aynı zamanda bir devlet okulunda müdür yardımcısı olarak çalışmaktayım. “Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimi ve Tercih Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması: Antalya İli Merkez İlçelerinde Bulunan Fen Liseleri Örneği” konulu bir araştırma yürütmekteyim. Bu araştırma sonucunda algılama yönetimi sürecinin eğitim kurumlarında nasıl uygulandığı ve ne gibi sonuçlar ortaya çıkardığı betimlenmeye çalışılacaktır. Elde edilen bulguların eğitim yönetimi süreçlerine olumlu katkılar sunması beklenmektedir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara içten vereceğiniz yanıtların araştırmamız için büyük önemi vardır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyorum. Görüşmemize geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanları yalnızca benim ve bazı araştırmacıların bileceğini belirtmek isterim. Ne öğretmenler ne de diğer üçüncü şahıslar konuşulanları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaklardır. Bunun yanında araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir. Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir düşünceniz var mı? Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?

Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz? Bu görüşmemizin yaklaşık kırk dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

- 1- Eğitim hayatınızdan kısaca bahseder misiniz? En son hangi okuldan mezun oldunuz? Eğitim hayatınızda başarınız nasıldı? Herhangi bir özel okulda eğitim gördünüz mü? Anlatır mısınız?
- 2- Kaç çocuk sahibisiniz? Çocuklarınızın eğitimlerinden kısaca bahseder misiniz? Özel okulda eğitim alan çocuğunuz / çocuklarınız var mı?
- 3- Mesleğiniz nedir? Ailenizin gelir durumunu nasıl tanımlarsınız? (Alt/Orta/Üst gelir)

- 4- Çocuklarınızın eğitim almasını istediğiniz; hayalinizdeki liseyi kısaca tasvir edebilir misin? Çocuğunuzun eğitimi için değerli / önemli olduğunu düşündüğünüz şeyler nelerdir?

Her anne- baba gibi siz de çocuklarınızı geleceğe hazırlayacak olan bir lise eğitimi hayal etmekteydiniz. Çocuğunuz ilköğretim hayatı boyunca özellikle de ilköğretimin son yıllarında hayalinizdeki liseye ulaşmak için yoğun bir şekilde çalıştı. Siz de çalışmalarında ona destek oldunuz. Çocuğunuzun eğitimi için önünüzde birçok alternatif lise bulunmaktaydı. Hatta çocuğunuzun almış olduğu puan Antalya'da bulunan bütün liseler içinden dilediğinize gitmesi için yeterliydi? Hayallerinize en uygun liseyi belirlemek için bir tercih süreciyle karşı karşıyaydınız.

- 5- Çocuğunuzun eğitim görmesini istediğiniz ortaöğretim okulları hakkında nerelerden bilgiler edindiniz? İlköğretim okulunuzun yönlendirmeleri, dershanelerin yönlendirmeleri, aldığınız rehberlik çalışmaları, liselerin tanıtım seminerleri, okullar hakkındaki bireysel araştırmalarınız, arkadaş çevresinden edindiğiniz bilgiler, okulların hazırladığı reklâmlar, internet siteleri, televizyon programları vb... Anlatır mısınız?

- 6- Bu kaynaklardan hangilerinin sizin üzerinizde daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?

Ortaöğretim kurumları (liseler) ilköğretime devam eden öğrenciler ve aileleri üzerinde olumlu bir algı oluşturmak için uğraş verirler. Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okulları için oluşacak olumlu algı; daha başarılı öğrenci kitlesinin kendilerini tercih etmesini sağlar. Bu nedenle ortaöğretim okulları kendilerinin fark edilmesi, hedef kitlenin bilgilendirilmesi ve tercihte ikna amaçlı iletişim içine girerler.

- 7- Ö2 Fen Lisesi ile ilk tanışmanızı (ilk kez okul hakkında bilgi sahibi olmanızı) anlatır mısınız? Nerede? Nasıl? Okul ile ilgili kafanızda oluşan ilk düşünceler nelerdi? Çocuklarınızın bu okulda okumasını arzu etmiş miydiniz?

- 8- Ö2 Fen Lisesi'nin okulları ile ilgili tanıtım amaçlı yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Sizi bu süreçte en çok etkileyen çalışmalar nelerdi? Niçin? Ö2 Fen Lisesi'nden okullarını tercih etmeniz konusunda size doğrudan bir davet ulaştı mı? Ya da siz okul yetkilileriyle görüşmek istediniz

- mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar?
- 9- Ö2 Fen Lisesinin yürüttüğü bu çalışmaları başarılı buldunuz mu? Bu çalışmaların sizin tercihlerinizde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Okulun bu çalışmaları olmasaydı tercihlerinizde değişiklik olabilir miydi? Niçin?
- 10-Tercihinizi bildirme anında Ö2 Fen Lisesi ile ilgili zihninizde oluşan algılar nelerdi? Çocuğunuzun eğitim görmesi için hayal ettiğiniz lisenin Ö2 Fen Lisesi olduğuna ikna olmuş muydunuz? Okulunuzu bir varlığa benzetseniz neye benzetirdiniz? Hala aynı düşüncelerde misiniz?
- 11- Başka özel okulların yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Başka özel okul tercihi yapmayı düşünmüş müydünüz? Başka özel okullardan kendilerini tercih etmeniz konusunda doğrudan size ya da ailenize bir davet ulaştı mı? Ya da siz başka özel okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler okulları ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar? İkna olmamanızı nelere bağlarsınız? (Ö1 Fen Lisesi bağlamında cevabınız ne olur?)
- 12-Devlet okullarının yürüttüğü hangi çalışmalardan haberdar oldunuz? Devlet okulu tercihi yapmayı düşünmüş müydünüz? Devlet okullarından kendilerini tercih etmeniz konusunda doğrudan size ya da ailenize bir davet ulaştı mı? Ya da siz okul yetkilileriyle görüşmek istediniz mi? Görüştüğünüz kişiler oldu mu? Görüştüyseniz görüştüğünüz kişiler okulları ile ilgili size neler anlattılar, neleri vurguladılar? İkna olmamanızı nelere bağlarsınız? (D1 Fen Lisesi bağlamında cevabınız ne olur?)
- 13-Tercihlerinizi bildirme anında devlet okulları ile ilgili düşünceleriniz (algılarınız) nelerdi? Devlet Özel okullarını bir varlığa benzetseydiniz neye benzetirdiniz? Hala aynı düşüncelerde misiniz?
- 14-Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; kendisinin nasıl bir etkisi oldu? Anlatır mısınız?
- 15-Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; sizin nasıl bir etkiniz oldu? Anlatır mısınız?
- 16-Öğrencinizin eğitim alacağı lisenin belirlenmesi sürecinde; etkisi olan başka kişiler oldu mu? Olduysa kimler etkili oldu? Nasıl? Niçin? Anlatır mısınız?

17- Ö2 Fen Lisesi'ni tercih etme kararı kime aitti? Tercih sürecinde son sözü kim söyledi?

18- Ö2 Fen Lisesi'nin tanıtımlarının, gerçeği yansıtmadığını hiç düşündünüz mü? Okulunuzun olduğu kadar iyi tanıtılmadığını ya da olduğundan daha iyi gösterilmeye çalışıldığını düşündüğünüz oldu mu? Olduysa örnek verebilir misiniz?

Sizce bir okulla ilgili olumlu bir algı oluşturulması için nelerin ön plana çıkarılması ve vurgulanması gereklidir?

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Şefik SOYKAN
Doğum Tarihi ve Yeri :20/07/1977 ANTALYA
Medeni Durumu : Evli
Eğitim Durumu :
Mezun Olduğu Lise : Antalya Gazi Lisesi
Lisans Diploması : Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Fizik Öğretmenliği Bölümü
(1993/1997)
Yüksek Lisans :
Diploması : Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü /
Eğitim Yönetimi ve Denetimi (2010/2016)
Tez Konusu :Eğitim Kurumlarında Algılama Yönetimive tercih
Edilebilirlik Üzerine Bir Durum Çalışması:
Antalya İli Merkez İlçelerinde Bulunan Fen
Liseleri Örneği
Yabancı Dil : İngilizce
İş Deneyimleri :
Çalıştığı kurumlar :
Kamışlı İlköğretim Okulu (Geyve / Sakarya) Sınıf Öğretmeni
Kızılkaya İlköğretim Okulu (Geyve / Sakarya) Sınıf Öğretmeni
Çayönü İlköğretim Okulu(Çayırılı / Erzincan) Sınıf Öğretmeni
Cennetpınar İlköğretim Okulu (Çayırılı / Erzincan) Sınıf Öğretmeni
Türk Japon İlköğretim Okulu (Adapazarı / Sakarya) Fen Bilgisi Öğretmeni
Eskihisar İlköğretim Okulu (Elmalı / Antalya) Fen Bilgisi Öğretmeni
Konyaaltı Anadolu Lisesi (Konyaaltı / Antalya) Fizik Öğr./Müdür Yrd.
75. Yıl Cumhuriyet Anadolu Lis.(Muratpaşa / Antalya) Fizik Öğr./Müdür Yrd.
Akdeniz Anadolu Lisesi (Konyaaltı / Antalya) Fizik Öğr./Müdür Yrd.
Çalışmakta Olduğu Kurum :
Akdeniz Anadolu Lisesi (Konyaaltı / Antalya) Fizik Öğr./Müdür Yrd.
Adres : Akdeniz Anadolu Lisesi Konyaaltı /ANTALYA
E-mail : soykanselik@hotmail.com

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun .....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

05/02/2016

Şefik SOYKAN